

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1854.

ΤΟΜΟΣ Ε΄.

ΦΥΛΛ. 102.

ΤΥΧΑΙ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

Τοῦ τελευταίου βασιλέως τῶν Γάλλων, τοῦ Λουδοβίκου-Φιλίππου, ὁ βίος, ὑπῆρξε πλήρης περιπετειῶν καὶ συμβαμάτων διδακτικωτάτων. Δὲν ἦλθεν εἰσέτι ἡ ὥρα καθ' ἣν ἡ ἱστορία νὰ κρίνη ἀσφαλτέστερον καὶ ἀμεροληπτότερον περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ὅστις ἀνετράφη ἐν τῇ ἐξορίᾳ, καὶ, μετὰ δεκαοκταετῆ βασιλείᾳ ἐφ' ἧς ἀπέκτησεν ὄνομα ποῦ μὲν ἐμπείρου καὶ ἀκεραίου, ποῦ δὲ πανούργου καὶ ὑπόουλου ἡγεμόνος, ἀπέθανε πάλιν ἐν τῇ ἐξορίᾳ. Ἐν τοσοῦτῳ γνωστοποιούμεν πρὸς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν ἀνέκδοτόν τι ἀποβλέπον εἰς αὐτὸν τοσοῦτῳ περιεργόν, ὥστε ἀκινδύνως δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ματέχει μυθιστορικῆς ἐμπνεύσεως.

Ὁ Λουδοβίλος-Φιλίππος, υἱὸς τοῦ δούκῃ

Λύρηλίας, τοῦ ἐπονομασθέντος ἐπὶ τῆς πρώτης γαλλικῆς δημοκρατίας Ἰσόττης, καὶ ὅμως ἀποκεφαλισθέντος ὑπ' αὐτῆς, ἐγεννήθη τὸ 1773 ἔτος ἐν Παρισίοις. Ἀνάδοχος δὲ αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ πτε Λουδοβίλος ΙΣΤ' καὶ Μαρία - Ἀντωνίνα ἡ σύζυγος αὐτοῦ. Ἡ Κ. Genlis, παντοδύναμος τότε ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ἀνέλαβε τὴν ἀγωγὴν τοῦ νέου δούκῃ μετὰ τὸν ποιητὴν Βοννάρδον· ἀλλ' ἡ εἰφύνης αὐτῆ γυνὴ εἶχε μέγα τι ἐλάττωμα ἐσπεροῖτο γενναίας καρδίας. Ἐλεγε δὲ ὅτι ἀνέτρεψε τὸν νέον κατ' εἰκόνα αὐτῆς καὶ ὁμοίωσιν. Οἱ ἀναγνόντες τὴν ἱστορίαν τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως τῆς Γαλλίας γνωρίζουσι τὰ περὶ τοῦ Φιλίππου ἡ Ἰσόττης· ἀφοῦ ἐψήφισε τὸν θάνατον τοῦ συγγενοῦς Λουδοβίκου ΙΣΤ', κατεδικάσθη καὶ αὐτὸς εἰς κεφαλικὴν ποινήν. Ὁ πρωτότοκος υἱὸς του, γενόμενος τότε δούξ Λυτρίκου (Chartres), ἐμιμήθη τὸ παράδειγμα τοῦ πατρὸς, παρακολούθησας τὰς παρεκτροπὰς τῆς δημοκρατικῆς Γαλλίας. Διορισθεὶς δὲ στρατοπεδάρχης ὑπὸ

του Διουριέ, επολέμησε πολλαχού υπέρ της ίδιας πατρίδος, και μετά ταύτα εδραπέτευσε μεταβάς εις Αυστρίαν μετά του Διουριέ. Εν τεύθειν άρχονται αι περιπέτειαι του βίου του, καθ' ός έδωξε και θάρρος και καρτερίαν, και ευφυΐαν. Μόνος, εξόριστος, άπορος, παντέρημος, διέτρεξε τον κόσμον. Διά να κερδήση τον άρτον του μετήληθε το διδασκαλικόν επάγγελμα, και καταδικώμενος, διά το έπιφανές του όνόματος του, καθήνησε και εις την Φινλανδιάν αυτήν. Ηκει συνέβη το παράδοξον και προφητικόν γεγονός, όπρι έψαλλον οι έγχώροι ποιηται, και το όποιον, ανακαλυφθέν προ τινων έτών, έχει ούτω πως:

Η ΝΕΑ ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΤΡΟΛΛ (*)

Περί τή τέλη του Μαρτίου του 1795 έτους, ή γημών άπεχαιρέτιζε την γην δι' άσυνήθους άσχηρότατος. Ού άνως μαύρος και θυελλώδης, ψύχος δριμύτατον, άνεμος πικρός, συρίζων διά των γυμνών δένδρων, πάντα ήσαν έπίφοδοι, οι δε άνθρωποι και τα ζώα έφρουγον τρέμοντας προς τας ύπερλίαν αιτωικίας.

Αίρησι παρουσιάθησαν εις την πεδιάδα Κερρσοουάνδην τρεις άμαξαι χαμουλαί αιτίνας έφαινοντο πλανώμεναι τυχαίως, τόσον ή γιών ειχε καλύψει όλας τας όδοις, ως και αύτάς τας κατοικίας. Οι ίπποι ήσαν κατάκοποι, και μάτην οι οδηγοί αυτών ήγωνίζοντο να τους παραμείψωσι διά τε τής τραχείας φωνής και τής συρίζουσης μυστικής των.

— Κατηράμενος τόπος! ύψηλότατε! έμειθα γαμένοι! ύπετονήρμε τίς των έν τή δευτέρη άμαξή.

— Σιωπή, φραγκίσκι, άπεκρίθη έκείνος προς τον έδωθη ό τίτλος του ύψηλοτάτου παρατήρα μη φάνεται καμία καλύβη έδώ πέρα.

Έρωτηθείς περί τούτου ή άμαξήδότης, έγραψε τον πλάτον του βαθύτερα επί του άριστερου του ώτιου, έσφύγγισε, κατά την τάξιν, με την χειρίδα του, την βίβλιν του, άνέπτυξε τον ίππον τον γαλιόν, και μετά τας έτοιμασίας ταύτας άπεκρίθη αναλήχτως. — Όχι δέν είναι καμία κατοικία έδώ πλησίον.

Η άπροσδόκητος αίτη είδησις κατελύπησεν όλους τους όδοιπόρους.

— Έχάθημεν! έχάθημεν! άνέκραξαν όλοι άηληπισμένοι.

Αλλ' έν τώ μεταξύ έφάνη μακράν σκιά φάσμα τος, ού τινος οι μόν όρθαλμοί ήκτινοβόλουν ως δύο φλογεράι δαυλαί, ή δε τραγωδή δειξιά έπρσκαίλει διά σημείων τους ξένους προς τό μέρος έκείνο. Μη ήτο μάγος τίς εκ των περιφρήμων έκείνων τών ύποίτους φάλλοις οι άημερικιοί ποιηται τής Άρκτου, καλών τους πλανωμένους όδοιπόρους εις τή σπηλαιάν του διά να τους προσφέρη όλοκαύτωμα εις τους θεούς του έδου;

(*) Τρόλλ, οι μάνεις των Σκανδιναυών.

— Φραγκίσκι! είπαν ο νεώτερος όλων πηδύλας κατά γής, δέν βλέπεις ότι μάς κάμουν έκεί σημείον; πρέπει να υπάγωμεν.

— Διά όνομα του θεού, ύψηλότατε, μη βιάζεσθε! έδώ είναι ή άδρα του κόσμου, τό σημείον έκείνο είναι τό σημείον του διαβόλου.

Ο νέος έστάθη, διότι τώντι ή τοποθεσία ήτο τόση άγρία, ώστ' έδίεττοσε να προχωρήσ. Μετ' όλιγον όμως ανέλαβε θάρρος, και ήρχισε να προβαίη. Αλλά τό φάσμα έφάνη όρθιον έπιπροσθεν του και μετά ταύτα καταπίσθη διά μιας εις τήν γιών, έπέτρεψεν εις τους όδοιπόρους να ίδωσιν ήχην κατοικίας ύπογείου. Τοιαύται κατοικίαι δέν ήσαν άγνωστοι εις αυτούς, διότι είχαν και άλλοτε άπαντήσει εις Το.νέαν και Μιονονίσσαν όμοίαι, των ύποίων ή βίβα είναι τασούτω χαμηλή, ώστε πρέπει να έμβήε έριον σχιδόν εις αύτάς, αλλ' έκείνη ήτις έκαιτο τότε πρό των όρθαλμών αυτών, όμοιάζε μάλλον φρικιάν λίαν ή κατοικίαν ανθρώπων.

— Τι ν' άπορασίω; έν εις τό σπήλαιον έκείνο είναι λαχται, σκοπεύοντες να με δουλοπρονήσωσιν.

Τοιαύτα σκεπτόμενος ή νέος όδοιπόρος ήτοιμάζετο να προσκαλήση περί αυτών και τους λοιπούς συντρόφους του, ότε φωνή γυναικεία, γλυκερία και καθαρά, έξεληθύντα από τό σπήλαιον, είπε:

— Πολίτα Λουδοβίκε - Φίλιππε, έμβάτε άφ' όθως! Ο φραγκίσκος - Στέφανος - Κολλίνος Γυλλεμάτης, θεράπων τής βασιλικής αυτού ύψηλότατος του δουκός Αύρηλιος, έπεσε κατά τής γιώνος, και έναγκαλίθεις τά γόνατα του κυριου του.

— Α! ύψηλότατε, είπε, μ' έπιπλάξατε πολλάκις λέγοντες να μη πιστεύω μάτε εις τον θιόν, μάτε εις τον διαβόλον, τώρα όμως βλέπω ότι διά να πεισθή τις περί τής ύπάρξεως αυτών, πρέπει να έλθω εις τον κόσμον τούτων των δαιμονίων. Δέν ήκούσατε τήν διάβόλον προρρήτον τό όνημά σας;

Η πρίγκηψ έκυψε προς τό σπήλαιον, ως διά ν' άκούσει εύχρινέστερον τήν φωνήν επαναλαβούσαν.

— Ύψηλότατε δουξ Λουδοβίκε - Φίλιππε τής Αύρηλιος, έμβάτε άφ' όθως!

Ότε ήκουσαν τήν δευτέραν ταύτην πρόσκλησιν οι όδοιπόροι άνεσκίρτησαν.

— Ας έμβώμεν, είπεν ή πρίγκηψ, πρέπει να μάθω ποιον είναι τό στόμα τό όποιον έμιλεί τόσον καθαρά τήν γλώσσάν μας εις τήν άγνωστον στήν γιών, τής γής, πρέπει να ιδώ τήν γυναίκα αυτήν ή όποία γνωρίζει τόσον καλά τους τίτλους μου.

Και παρακολουθούμενος από τήν φραγκίσκον ειπέδυσαν εις τήν ύπόγειον καλύβην. Ηγος δε αύτη ύψος μόν πέντε, έμβασθόν δε διώδεκα περίπου τετραγωνικών ποδίων. Διεγιστα πλάξ πετρίνη έκάλυπτε τή έδαφος αύτης, και εις τήν μίαν των γωνιών έλαμπε γηκίης κορμιά πύλας. Ο κενός, συστρεφόμενος από τό άνεμον, έσχημάτιζε κωμικα πικνά, και έγέμιζε τήν καλύβην με φλόγας και σπινθήρας, ως άλλην γέναν. Δύο κλίνας, έν θρανίον, εις σκίρπους, μία τράπεζα, ιδού όλα τά έπιπλα, τά όπλα έμω ήσαν καθαριώτατα.

Ο δουξ έστρεψε να αναζητήση τό μυστηριώδες δν ού τινος ή φωνή και οι λόγοι έπροξένυσαν προς αυτον τοσαύτην έντόπωσιν. Αλλά κατά πρώτον είδε μόνον τό φάσμα του όποιου ή χειρ τον ειχε προσκαλέσει διά σημείων ήτο δε γέρον έξδομηκόντα ή όγδοήκοντά έτών, ίσχνός, κεκυφός, αλλά βλέμμα έρων μεγάλου Τρόλλ τής Άρκτου. Ο φραγκίσκος τον έέλαβεν άντι διαβόλου. Παρά δε τους πόδας του έπαιζον άδελφικώτατα γαλή και άρκτος.

Αντι άπαντήσεως εις τας έρωτήσεις του δουκός ή γέρον έσεισε τήν κεφαλήν, έπρόφραξεν άκαταλήττους τινάς λέξεις, και έξήληθε τής καλύβης.

— Ο πατήρ μου Τούσκος είναι πτωχός κάτοικος τής Κερρσοουάνδης, είπεν ή γλυκερία φωνή ήτις ειχε προσκαλέσει με τόσην χάριν τους ξένους να καταλύσωσιν έκεί, και παρακαλεί ταπεινώς τήν ύψηλότατον δουκα τής Αύρηλιος να μείνη εις τήν καλύβην του.

Ο δουξ έστράφη αμέσως προς τό μέρος όθεν ήρχετο ή φωνή, όποία δε ύπήρξεν ή έκτακτός του ότε είδε, τή βοηθία των φλογών, προς τό βάθος τής καλύβης λευκόν και καθρόν προσιωπον νέας κήρης, όποίαν δέν άπάντησε πώποτε ούτε εις του Κερρμεικού τας μεγαλοπρεπείς αίθούσας, ούτε υπό τά δροσερά και σκιερά δένδρη των Βερραλλιών! Επρόκει έσθια μαλλωτήν τής Φινλανδίας με γραμμάς κυκνάς και έρυθράς, ή κατανόχρους κόρη της εκουματίετο βοστροχηθδόν επί των ώμων της, οι γαλανοί όρθαλμοί της έσπινθηροβόλουν, και άπερίγραπτα θέλητρα νεότητος τήν κατεκόσμουσαν όλόκληρον.

Ο νέος πρίγκηψ τήν έχαιρέτισεν εύσεβάστως ως άν ήτο εκ βασιλείων.

— Ύψηλότατε, είπεν έκείνη γαλλιστί, σάς έπιβλήναμεν πρό πολλού. Χθές τό έσπέρας, τήν όγδώνην ήραν και τρία τέταρτα, ή πατήρ μου με είπεν, ού πάγω να προύπαντήσω τον έπίσημον ξένον, έπειδή ή κόρη τής άμαξής, του έτυνηρίθη, τά άλογά του είναι κητακοπιαιμένα, και ή ύάλλα ή όποία θά εκρηγή ήμπορεί να τον κατατρέψη. Ο πατήρ μου είναι σφοδός, και με λέγει, ότι τον έμπνεί ή Αίτιή του.

— Και τώντι, ή πατήρ σας είναι παράδοξος άνθρωπος; αλλά παραδοξότερον με φαίνεται τό ότι είναι πατήρ σας.

— Η Τοίνη δέν είναι κόρη του Τούσκου.

— Με τή έλεγεν ή καρδια μου, τοιαύτον ώρσιον άνθος δέν γεννάται εις τοιαύτην έρημον.

— Πρίγκηψ, μη καταρρονητε τήν έρημον και τά μεμονωμένα βουνά, και τά σιωπηλά δάση έχουσι τήν χάριν των. Ηξούρετε ότι εις τό διάστημα τριών μηνών ήμπορομεν να διαβάζωμεν τήν νύκτα χωρίς φώς; Τότε ή ήλιος δέν κοιμάται εις τους κόλπους τής γής, τήν έγγίζει μόνον με έλαφρόν φίλημα, και αναβαίνει λαμπρός εις τήν όρίζοντα. Δέν αλλάζωμεν τήν άσπην του χαμώδους τής άρκτου με τά πυκνά σκότη του έδικού σας δεκαμβήλου. Γνωρίζω, ύψηλότατε, τήν Γαλλίαν σας, διότι ήτον και Γαλλία μου άλλοτε.

— Παράδοξο νέα κόρη, είπέ με ποία είσαι;

— Και τί σας μέλει;

— Σας παρακαλώ. Ο πατήρ μου είναι ή αιώνιος Ιουδαίος, έζησεν έως τώρα δύο χιλιάδας χρόνων, εγώ όμως δέν έτελείωσα άκόμη τας τρεις αιώνας.

Ο δουξ ήτένιζε μετά προσοχής τήν νέαν και ήρώτα καθ' έαυτόν. — Έχει άραγε τας φρένας της; Έν τοιαύτω ή Γυλλεμάδ πικρικής αυτον,

— Άκουσον, ύψηλότατε, είπε με φαίνεται ότι θά κάμωμιν φρόνιμα, αν αναχωρήσωμεν τό ταχύτερον από τό καταρώγιον τούτο των διαβόλων.

— Άστειθείσαι; Ιδού ή οικοδοσιότης φέρων έδώ τους συντρόφους μας.

Και τώντι ή γέρον Τούσκος επέστρεψεν εις τήν καλύβην παρακολουθούμενος από τον κόμητα Μιονζούα και τους άλλους συνοδοιπόρους.

— Καλή έσπέρας, Κ. κόμη, είπεν ή πρίγκηψ, δέν έφραντάζεσο, νομίζω, ότι θά ή έβρη πλησίον καλή; φωτίες, όμιλούντα με μάγισσαν, με μοίρα λαλούσαν τήν Γαλλικήν καλήτερον από ήμας.

Ενώ δε ή κόμης διηγείτο τά συμβέντα του, ή Τοίνη ήτοιμάζε τό δείπνον, έσύγκειτο δε εκ κρέατος, ίππελάφου κηπιωμένου, ίχθύων ξηρών και όξυγάλακτος.

— Αίτια Ταίνη, είπεν ή δουξ περί τή τέλη τής γέμματος, μετά τήν ιστορίαν σου, τό πρώτον πράγμα τό όποιον έπιθώμω είναι να ιδώ τον πατέρα σου εις έκστασιν. Τότε βεβαίως θά αναγιώσκη και τά παραλθόντα και τή μέλλοντα, και τία ίσια δι' αυτά έχω να τον ζητήσω πληροφορίας τιας.

— Θα τον είπω τήν έπιθυμίαν σας, άπεκρίθη ή Τοίνη, αλλά δέν έγγυώμαι αν θα τήν έλακούτη.

— Ημπορεί τούτο να καταπίσση τον πατέρα σου; ήρώτησεν ή κόμης δείξας τό βαλάντιόν του.

— Φύλαξε τά χρώματά σου, Κ. κόμη, ή πατήρ μου δέν τά χρειάζεται.

Τότε έγενε διεξοδικός διάλογος μεταξύ του πατρός και τής κόρης, καθ' όν ή Τούσκος έφαινετο άποβάλλων επικρίμας τας αιτήσεις της, αλλ' επί τέλους υπερίσχυσεν ή Τοίνη.

Ο Τρόλλ έπροχώρησε μεγαλοπρεπώς εις τό μέρος του δωματίου, και νεύτας έπιτήμιας προς τους ξένους, τους έπροσκέλεσε να καθήτωσι.

— Κόρη, είπεν ή Τοίνη, ή πατήρ μου απαιτεί να άποβάλετε ό,τι σιδηρούν ή χαλυβιάν έχετε επάνω σας.

— Ηώς! άνέκραξεν ή Γυλλεμάδ έντρομος, να χωρισθώμεν από τά όπλα μας;

— Ανήντε δειλέ! είπεν ή δουξ, τί έχομεν να φοβήθώμεν από τήν νέαν αυτήν, και τον άσθενή γέροντα; Γρήγορα ύπαινούσατε.

Ο δε γέρον, λαβών δια όσα κατέβησαν οι όδοιπόροι, τά εκρυψεν υπό τό έδαφος, και ήρχισε τας έπιλήσεις του, αλλά σταθερά σήφνας, ένίτη άνήσυχός.

— Κ. κόμη, έχετε και άλλον χάλυβα επάνω σας, είπεν ή Τοίνη.

Και ή κόμης άνέσυρεν από τον κόλπον του μικρόν έγγυσιδίον, τό όποιον έφερε πάντοτε κηρυμμένον.

— Καὶ αὐτὸς ὁ κύριος δὲν ἀπέθεσεν ὁμοίως ὄλον τὸν αἰθρον.

— Ἐγὼ! εἶπεν ὁ Γυλλεμῷ.

— Ναί, ἀπεκρίθη ἡ Τοῖνη.

Καὶ τινεὶ ὁ Γυλλεμῷ εἶχεν ἐπι αὐτοῦ ἐλκυστήρα πωμάτων.

Μετὰ τὴν ἀπόθεσιν καὶ τούτου, ὁ μὲν Τρόλλ παρῆλθε εἰς τὰς ἐμπνεύσεις του, ἡ δὲ νῆα διερμήνευεν ἀκριβῶς τὰ θεῖα λόγια ὅσα ἐξήρχοντο ἀπὸ τοῦ στόμα του.

— Τὸ πνεῦμά μου με παραφέρει, ἀνέκραξεν ἡ ἐπιθυμία μου ἀνυψοῦται ὡς ἄρχισμα ῥόδου, ὡς ἄρχισμα νῆα φάλου.

— Ἀνθρώπε σοφὲ, εἶπε τότε ὁ δούξ Λύρηλιας, ἔγω μητέρα, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆ ἀνομάζεται Γαλλία, εἶναι ἀσθενής, καὶ ἐπιβουλοὶ ἰατροὶ θέλουν νὰ τὴν φωνέσουν. Εἰπέ με, ποία θὰ εἶναι ἡ τύχη της;

Καὶ ὁ γέρον Τούσκο, οὐτινος ἡ φωνὴ ὑπῆρξεν εἰς τότε ταπεινὴ καὶ μελαγχολικὴ, ἐνθουσιάζθη αἰσῶν ὁ λόγος του ἔγινε στρηνῆς καὶ ἀκάθικτος, αἱ χεῖρες νομίζαι του σπασμώδικαι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔκτινοβόλουν λάμψεις ἀγρίας. Ὁλόκληρος ἠλλοιώθη. Ἦτο δὲ πρόδηλον ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ τιστῆρα κατέλαβεν αὐτόν. Ὅθεν οἱ Γάλλοι αἰτίνας τὴν ἄκουσαν κατ' ἀρχὰς μειδιῶντες συνηθάνθησαν εὐσεβῆ τινα φρίκην.

Ἦ δὲ ἡραία Τοῖνη, ἡ ὁποία ἦτο εἰς ἀμεινον σθένει μετὰ τοῦ Τρόλλ ἐκυριεύετο μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἐνθουσιασμόν ἐπναυστία, καὶ ἡ κόμη της ἦτο διεσκορπισμένη ὡμοίως εἰς ὕψους φρενιτώσαν.

— Ἦ μήτηρ σου εἶναι ἀσθενής, ἀπεκρίθη ὁ μάγος. Ποία αὐθάδεια, ὡ ἀσθένεια, νὰ τολμήσῃς νὰ τὴν προσβάλλῃς;

« Ὁ Ὀδὲ, σὺ ὅστις στηρίζεις ἐπὶ τοῦ αἵματος τοῦ κόσμου, σὺ ὅστις κατοικεῖς ἐπὶ τῶν νεφῶν ἀτινα ἐμῆσσαν τὴν κεραυτὸν, φέρε εἰς τὴν πυρινὴν ῥομφαίαν σου, διὰ νὰ πετάξῃς τὸν σκληρὸν ὅστις με βασανίζει, καὶ νὰ διώξῃς διὰ παντὸς τὸν ἐχθρόν μου.

« Ὁ δάσας! ἔλθε με τὰ ἑσπῆρά σου θερία, ἔλθε με ὄλον σου τὴν λαόν! Περὶ ἀλλῆ, ἔλθε με ὄλον σου τὴν οἰκίαν Ἀίμνη, ἔλθε με τὰ τέκνα τῆς φυλῆς σου! Ἐκατὸν πολεμιστῆς ἀς ἔλθουν με τὰς ῥομφαίας των, χίλιοι ἥρωες ἀς τρέξουν εἰς βοήθειαν τοῦ ἀσθενοῦς, τοῦ ἀτυχοῦς!

« Ἀλλ' ἂν τούτο δὲν ἀρῇ, ποίαν ἄλλην δύναμιν νὰ ἐπικαλεσθῶ; Ὑπάρχουν εἰς τὴν κόσμον ἄνθρωποι, τέκνα τῶν ἀρχαίων αἰώνων, ἄνθρωποι αἰώνιοι; Ἀνάστηθι ἀπὸ τὴν γῆν, ὦ μήτηρ τῆς γῆς! ἀνάστηθι, ἀνάστηθι ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ; αἰὼνιε κύριε! Ἐγέσθητε ὄλοι σείς, ὅσοι ἀναθαίνετε ἵππους, ἔλθετε νὰ ἐξαρμώσετε τὴν νόσον ἡ ὁποία με καταθλίβει, ἔλθετε νὰ καταθλίβετε τὰς ὀδύνας μου.

Καθόσον δὲ ἐπανελάμβανε τὰς ἐπιλήψεις του ὁ Τούσκο, ἡ φωνὴ του ἐγίνετο βροντιώδης, καὶ αἱ χειρονομίαι του τραχύτεραι. Ἐκτύπη με τὸν πόδα, συνέκρουε τὰς χεῖρας, αἱ τρίχες του ἀνορθοῦντο εἰς τὴν κεφαλὴν του καὶ ἤφριξε τὸ στόμα του.

— Παρατῆρῷ μακρῶν, ἐξηκολούθησε με φωνῶν

βαθειαν, ἀλλὰ διακεκομμένην, παρατῆρῷ γῆν λάμποςαν ἀπὸ αἵμα καὶ ὠραϊότητα (τὴν Γαλλίαν). Ἡ δού δάση πυκνὰ, ὄρη ὑψηλὰ, καὶ πεδιάδες πλάταις καρπῶν. Ὅσοιαι πόλεις ἐδοξοὶ ἀνυψοῦνται πικταχ γῆ! Ἦλθον, φεῦ! οἱ ποταμοὶ οὔτιναι τὰς ὁροσίαν εἶναι κατακόκκινου ἀπὸ αἵμα, οἱ ῥόοι εἶναι κατακόκκινου ἀπὸ αἵμα, αἱ πηγαὶ εἶναι κατακόκκινου ἀπὸ αἵμα, (ἡ τρομοκρατία). Μικροὶ κενεὶ σκεπάζει τὰς οἰκίας καὶ τὰ παλάτια. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὡπλισμένοι με πελέκεις καὶ με μαχαίρας. Ποῖον εἶναι τὸ ἐρχόμενον ἐκείνο ἀποτροπαιον πλῆθος! Οἱ στρατοὶ συγκροτοῦνται, ὁ ἵππος τοῦ θανάτου τρέχει δραμαίος ἀπὸ φάλαγγα εἰς φάλαγγα (ἡ εὐρωπαικὸς πόλεμος). Φρίκη, φρίκη! Ἀλλὰ παρατῆρῷ νῆον με μέντοιπον ἀκτινοβολῶν ὡς τὸ πῦρ τῶν ἀστέρων. Ὁρμῆ, συντριβὴ ἐπὶ τοῦς πόδας του τὰ πλῆθη φθάνοντα τὴν δούξαν του. Ἰδοὺ αὐτὸς ἐπὶ θρόνου, (ἡ Ναπολεόν)! Ἦ ῥαίος, θεῖος! τὰ πλῆθη μυκῶνται ἀκρίμα. Οἱ λίθοι τοῦ διαδῆματος συντριβάνται, καὶ ἡ κεκρυμμένης ὕψις ὑπάγει νὰ διαγίγῃ εἰς τὴν καρδίαν τὸν ἥρωα ὅστις τὸν φέρει. Τὸ πῦρ κατατρώγει τὴν γῆν. Ἦ Ἀρκατος κινεῖται, (ἡ εἰσόδοι). Φρικτῶ γῆπις καταδιώκουν τὸν νικητῆρα ἀπὸ τὸν μέγρι τοῦ νεκροῦ καλαίου του, καὶ πίπτει τραυματίας, ὡς σφαῖρα πυρός σπασθεῖσα ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Καὶ ἡ γῆ ἀναθάλλει, καὶ τὰ φύλλα ἀποβάλλου τὴν καταματωμένην γλαυκῶδα των διὰ νὰ ἀναλάθουν τὸν ἀρχαῖον καλλοπισμόν των ἀλλ' ὁ κύριος των εἶναι πλῆρες τῶν πτερῶν τοῦ πεινῆτος αὐτοῦ (ἡ παλαιὴ βασιλεία). Πτερὰ ὀκνησάν! ἄνθρωποι νῆοι λαμβάνουν αὐτὰ καὶ γρόφουν ἱστορίαν, ἱστορίαν αἰώνιαν. Καὶ ὅμως ἡ ὀκνησάν ἔλασσον δὲν ἐξοτιάζου εἰσὶ τὰς τριφυρίας της. Εἰς ἑρῆνας ἀνατρέψαι, εἰς γέρον ἐφυγεν (ἡ κατὰ τὸν Ἰουλίον ἐπανόστασις). Νέος τις ἡγεμονόπαις, ἐκείνον τὸν ἡσπῶν ἐγὼ πρὸς ἑσθλαμὴν προχωρεῖ ἐπὶ τῶν πτερῶν της τῆς γῆς, ὡς τὸ πνεῦμα τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου. Αὐτὸς θὰ δῶσιν εἰς τοὺς ἥρωας τὰ πτερὰ τοῦ μεγάλου θεοῦ, διὰ νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν διακοπῆσαν ἱστορίαν. . . . Καὶ πῶς! ἡ τρικυμία μοκίται ἐκ τῶν (ἡ κατὰ φεβρουάριον ἐπανόστασις), τὴν νύκτα φρίχοντα αἶμα, καὶ τὸ ἐργῶς τὸ ἄκουσιν κινεῖ τὰς αἰθῶνας γῆρας του ἀνωθεν τοῦ θρόνου, καὶ ὁ ἀπὸ σκεπτεται ἀπὸ τὰς μαύρας πτερυγίας μεγίστων κρημνῶν. (*) . . . Τί σημαίνει τούτο; Ἀλλὰ τὰ σκοτῆ σιγγέρον τὰς ἰδέας μου τὸ πνεῦμά μου με ἐγκαταλείπει ἕως ἡμεῶν ὑγιανετε, υγιανετε! »

Καὶ αἰσιπῆτας ὁ γέρον ἐπείσαν ἀκουε σχεδὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅθεν ἀναγέθη μετὰ πολλὰς ἁρπῆς ὄψου ἀπαιτημάτων.

Τρεῖς ἐβδομάδας μετὰ τὴν σκληρὴν τὴν ἔπεισαν ἐπιγράψαμεν, οἱ ἐνδοξαὶ ὀδοιποροὶ ἤσαν εἰσὶ εἰς Καρρυσουάνθην.

(*) Ἦ προφητεία αὐτῆς μεταγράθη τὸ 1815 ἢ 1816, τίσασα ἢ καὶ πλείοτερα ἐπὶ πρὸ αἰῶς κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1818 ἐπαγγελτικῶς. Ἦτε ἡ ἀνωτέρω περιόδος εἶναι γηραιότερη.

— Αἰν θαυμάζω, εἶλεγεν ὁ Γυλλεμῷ κατ' ἴδιαν, εἶν ὁ δούξ εὐχαριστῆται νὰ μὲν ἐδῶ. Ποῖος κωκὸς αὐτῆ ἐβρίφη πρὸ τῶν ποδῶν μας τὴν θαυμασίαν αὐτὴν σειρήνα; Ἐμάγευσε κ' ἐμὲ τὸν ἴδιον.

Ἐν τοσοῦτῳ οἱ ὀδοιποροὶ εὐραν εἰς τὰ περίε κατωκίαν εὐρυχωροτέρων τῆς καλύβης τοῦ Τρόλλ, ἀλλ' ὁ Γυλλεμῷ εἶχε δίκαιον ὁ δούξ ἐπεσεκέπτετο συνεχῶς τὴν καλύβην αὐτὴν πολλὰκις μάλιστα περιεφίετο με τὴν Τοῖνην εἰς τὰ ἄρη.

Ἐσπέραν τινὰ τοῦ Ἀπριλίου, ἐπλανῶντο ἀμφοτέρω εἰς τὰς ὄχλας τοῦ Μυσίου, καὶ ὁ ἀπόγονος τῆς βασιλικῆς ἐκείνης γενεᾶς ὅστις βασιλεύει πρὸ ἐννεὰ ἑκατονταετηρίδων ἐπὶ τοῦ γενναϊότερου λαοῦ τῆς γῆς, συνδιελέγετο με τὴν πτωχὴν κόρην τῆς Φινλανδίας.

— Εἶσαι Γάλλις, Τοῖνη, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦς Παιρισίους. Τὸ ἐμίντευσα πρὸ πολλοῦ ἀπὸ τὸν γλῶσσάν σου, καὶ ἀπὸ τὴν καθάραν καὶ ἀξίολογον προφορᾶν σου, ἀλλ' εἰπέ με, πῶθεν τὸ ὄνομα Ἀντωνίνα ἐρχεται τόσον συχνά εἰς τὰ χεῖλη σου;

— Ἦτον τὸ ὄνομά μου, μ' ἐδόθη διὰ νὰ εἶναι ὅμοιον με τῆς βασιλισσῆς, διότι. . .

— Διότι; . . . Ὡ! λέγε σὲ παρακαλῶ, εἰμι ἀνυπόμονος νὰ μάθω ποία εἶσαι.

— Διότι ἡ βασιλισσά ἦτον ἀνάδοχος μου. . .

— Θεέ μου! ποίαν ἄρα βλέπω εἰς τοὺς ἀγρίους τοῦτους ὀππους, με τοιαῦτα εὐτελεῖ ἐνδύματα; Ὡ τὴν τύχη, τὴν τύχην ὅσον σκληραὶ εἶναι αἱ ἀποφάσεις σου!

— Ὀλιγώτερον σκληραὶ, ὑψηλότατε, ἀπὸ τοῦς ἀνθρώπους. Ἦ μήτηρ μου ἦτον Κυρία τῆς τιμῆς πλησίον τῆς βασιλισσῆς Μαρίας Ἀντωνίνας. Ἦτον ἡραία. Ὡ ἴδετε τὸ λευκώτατον πρόσωπόν της, καὶ τὴν ἀνεκφραστον εὐγένειαν τοῦ ἤτους της, ἡ ὁποία δὲν ἐρίσκειται παρὰ εἰς μόνους τὰς ἀρχαίας νορμαννικὰς αἰκογενεῖας. Βασιλοπικεῖς τις ἠσθάνθη πάλλουσαν τὴν καρδίαν του διὰ τὴν μητέρα μου, καὶ μετὰ ταῦτα ἐβίασθη νὰ φύγῃ διὰ νὰ κρύβῃ ἡμῶς με ἐμὲ τὴν δυστυχίαν της. Ἐκκοσιν ἐπιστολαὶ μᾶς κατεδίωξαν ἀπὸ τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο ἀσπλὸν μας φέρουσαι τὴν φρικτὴν αὐτὴν λέξιν Ἐκδιόκησις! Ὅτε δὲ ἐφθάσαμεν εἰς Ἀθῆνας, — Ἀντωνίνα, με εἶπεν ἡ μήτηρ μου, πρόπει νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν Γαλλίαν, διότι δὲν θὰ εὐρωμεν πλέον ἐδῶ ἡσυχίαν. Ἀς ὑπάγωμεν εἰς τὸν λιμένα, καὶ ἀς ἐπιβῶμεν εἰς τὸ πρῶτον πλοῖον τὸ ὁποῖον θὰ θελήσῃ νὰ μᾶς παραλάβῃ. Καλὸς τις κυβερνήτης μᾶς ἐδέχθη, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ ὅτε τὸ ὄνομά μας ὅτε τὸν σκοπὸν τοῦ ταξιδίου μας; καὶ μετὰ τινος ἐβδομάδας ἐφθάσαμεν εἰς μέρος ὅστις δὲν εἶχαμεν ἀκούσει πώποτε τὸ ὄνομα, εἰς Οὐλασθῆρ τῆς Φινλανδίας.

— Καὶ τὰ γράμματα, τὰ γράμματα; κρώτησεν ὁ δούξ.

— Τὰ γράμματα! . . . Θεέ μου! Τίς ἡ χρῆσις νὰ τὰ ἐνθυμῶμαι; Ἦ ἀγαπητῆ μου μήτηρ κομᾶται πρὸ τεσσάρων γρόνων ὕπνου αἰώνιον εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς Οὐλασθῆρ. Ἐπὶ δὲ τὴν ὄρμηκὴν με νισθῆσαν ἡ ἀγαθὴ Τοῖνη, με παρηγόρησε, καὶ με χρισμαθεῖ ἀντι πατρός εἰς τὰς χιονοκαταστάτους αὐτὰς

ἐρήμου. Λάβετε, δούξ, τὰ νομισματόσημον τοῦτο, ἐπρόθεσεν ἡ Τοῖνη, αὐτῆ εἶναι ἡ μόνη κληρονομία, ἡ μεγαλύτερος θησαυρὸς τὸν ὁποῖον με ἀφήκεν ἡ μήτηρ μου, περιέχει τεμάχιον τοῦ ἀθληνοῦ σταυροῦ. Ἦνὸσθ τὸ φέρετε εἰς τὸ στήθος σας, δὲν θὰ φοβησθε ὅτε τὸ νερόν, ὅτε τὸν ἀέρα, ὅτε τὸ πῦρ, ὅτε τὰς σφαῖρας, ὅτε τὴν μάχαιραν τῶν δολοφόνων.

— Ἐνχαριστῶ, τέκνον μου! τὸ ἀγαπητὸν αὐτὸ νομισματόσημον δὲν θὰ τὸ ἀφήσω οὐδὲ ἐν λεπτόν τῆς ζωῆς μου. Ἦλθον δὲς με νὰ ἴδω τὰ γράμματα!

— Διὰ τί ὠχιάστε, δούξ; . . . Ἰδοὺ τὰ γράμματα τὰ φέρω πάντοτε ἐπάνω μου, ἔγω περιτυλιγμένα με αὐτὰ τρίχας τῆς μητρός μου. . . τῆς ἀθλιας μητρός μου!

Ἦ δὲ δούξ Λύρηλιας λαβὼν τὰ γράμματα τὰ ἡνοῖξε με ταχύτητα.

— Ὡ θεέ μου! ἀνέκραξεν εἶναι τὸ γράμμα τοῦ πατρός μου.

Ἐπιστρέφων ἀπὸ Φινλανδίας εἰς Νορουηγίαν ὁ ἐξόριστος πρίγκηψ, εἰ καὶ ὑπὸ ξένον ὄνομα, ἐνόμισεν ὅτι ἐπροδόθη. Ἦνὸσθ διέβαινε παρὰ τὴν Χριστιανίαν, ἠνιόχος τις ἐκραύαζεν « Ἦ ἀμαξία τοῦ δουκὸς τῆς Αὐρηλίας! Ὡ ἀλλ' ὁ δούξ, χωρὶς νὰ παραχθῇ, ἴδεν ὅτι ὁ κράζων δὲν τὸν ἐβλεπε. Τότε πλησιάζας αὐτὸν τὸν ἠρώτησε, λόγῳ περιεργείας, τὴν αἰτίαν τῆς ἐπικλήσεώς του. Διότι, ἀπεκρίθη ὁ ἀμαξηλάτης ὅστις δὲν τὸν ἐγνώριζεν, ὅταν ἤμην εἰς Παρισίους ποτὲ δὲν ἐβάναι ἀπὸ τὸ Μελοδράμα χωρὶς ν' ἀκούσω νὰ φωνάζουν « Ἦ ἀμαξία τοῦ δουκὸς τῆς Αὐρηλίας! » τὸ ἐνθυμήθη, καὶ τὸ ἐπανελάβα χωρὶς σκοπὸν.

Ἀναγνωρισθεὶς καὶ ἀπειληθεὶς εἰς Στοκὸλμην ἦλθεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν (1796). Οἱ ἀδελφοὶ του Μομπανσιέ καὶ Βευαυοίσις μετέβησαν παρ' αὐτῶ διὰ νὰ ἐξαγοράσωσι τὴν μητέρα των, αἰχμάλωτον οὖσαν ἀπὸ τοῦ 1793 ἔτους. Ὁ Οὐάσιγκτων τοὺς ὑπεδέχθη εὐμενῶς διέτρεξαν δὲ τὸν Νέον Κόσμον. Ἐυρισκόμενός ποτε μετοξὺ τῶν ἀγρίων, εἰωσαν γέροντα ἀσθενῆ, διὰ φλεβοτομίας ἐνεργηθείσης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δουκὸς διὸ καὶ ἐθεωρήθη ὡς θεὸς ὑπὸ τῶν Γιαγκῆ. Ἀλλ' ὁ θεὸς αὐτὸς περιεφέρετο πῆξ, κατέλυεν εἰς πενιχρότατα ξενοδογεῖα, ἐκέρδαινε τὸν ἄρτον ἢ ἀπέτιε τὸν ναυλὸν τοῦ διδάσκων ζωγραφικὴν, ὀρθογραφίαν καὶ γλώσσας, καὶ ἐκοιμᾶτο ἐπὶ ἀχύρων, τοὺς πόδας ἔχων πρὸς τὸ πῦρ.

Εἰς Βαιρδιστων, ὁ ξενοδόχος, ἀπέβαλε τοὺς πενιχρῶς ἐνδεδυμένους τρεῖς βασιλοπαιδας, προτιμήσας νὰ ὑπάγῃ νὰ παραυθεῖ εἰς παρῶσασιν Θεατρικὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν, εἶπε, δὲν ἤθελε νὰ λείψῃ « καὶ βασιλ' εὐς ἂν ἤρ' ἔλα

τα εις τὸ Ξενοδοχεῖον τοῦ. Ὅτε μετὰ 24 ἔτη ἐβασίλευσεν ὁ Λουδοβίκος-Φίλιππος ἐστειλεν ὠραῖον ὠρολόγιον εἰς Βαϊρὼν, καὶ ἀνεγύμνασεν εἰς τὸν ἐπίσκοπον τὸ συμβάν ἐκεῖνο.

Διέτριψε μεταξύ τῶν Σενεκῶν Ἰνδῶν; ἀπόλεσε τὸν σκύλον τοῦ Φράν; ἐτρέξεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἐκτεθείς εἰς μυρίους κινδύνους, ἴδε τὸν καταράκτην τοῦ Νιαγαρά, παρηκολούθησε τὰς ὄχλους τοῦ φέρων ἐπ' ὤλου τὰ ἐπιπλά του, ἐπιπλά ἦττον βαρέα τῆς βασιλείας, ὡς τὸ εἶπε μετὰ ταῦτα πολλάκις, « διέμεινε δεκατέσσαρας ἡμέρας εἰς τὰ δάση κατατρωγόμενος ἀπὸ ἐντομα μετὰ ἄρκτων καὶ ὄφρων, βεβρεγμένος μέχρι ὀστέων, καὶ γευόμενος χοίρειον κρέας ἀλατιμένον καὶ ἄρτον ἐξ ἀραβοσίτου » (*) προσεβλήθη ἐν Φιλαδελφίᾳ ἀπὸ ἑκτερον, καὶ δὲν εἶχεν οὐδὲ ὄβολόν διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τῆν πορείαν του. Ἀνεχώρησε δὲ πάλιν διὰ τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀμερικῆς, ἐφόδιον ἔχων μικρὰν χρηματικὴν ποσότητα σταλείσαν ὑπὸ τῆς μητρὸς του πεισῶν ἐτραυματισθῆ δευνῶς, ἐφλεβοτομήθη μόνος ἐντὸς καπιλείου, παρεκαλέσθη ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Καρλίσιλης νὰ μείνῃ παρ' αὐτοῖς ὡς ἰατρός, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνην τὸ 1798, καὶ ἐπανήλθεν εἰς Ἰωρδάνην ὅτε ὁ Ναπολέων ἐστειλεν εἰς κόρακας τὴν ἐπανάστασιν.

Ὁ Λουδοβίκος-Φίλιππος ἐνθυμειτο ἀκριβέστατα μέχρι τοῦ τάφου τῆς περιπετειᾶς αὐτῶς τοῦ βίου του. Ὀλίγον πρὶν ἀποθάνῃ Ἄγγλος τις τὸν ἠρώτησε πότε ἀνεχώρησεν ἀπὸ Ἀμβούργης. Τὴν 21 Σεπτεμβρίου 1769, ἀπεκρίθη ἀμέσως, ἐπὶ τοῦ πλοίου ὁ Ἀμερικανός, δισκουμένου ἀπὸ τὸν Κ. Erwingi. Τὸ ταξείδιον διήρκεσεν ἐπτὰ ἡμέρας.

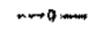
Ἐνωστὴ εἶναι εἰς ὅλους καὶ ἡ ἐπιστροφή του εἰς Γαλλίαν, καὶ ἡ διαγωγή του ἐπὶ τῆς παλινορθώτου βασιλείας, καὶ ἡ δι' ἐπαναστάσεως ἀναγόμενός του, καὶ πάλιν ἡ δι' ἐπαναστάσεως πτώσις του, καὶ ὁ θάνατός του ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ὅπως ἐν τῇ ἐξορίᾳ εἶχεν ἀποθάνει καὶ ὁ προκατόχος αὐτοῦ.

(*) Ἐπιστολὴ τοῦ δουκὸς Μπομπανέ πρὸς τὴν Κ. Ἀβελίδα.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΦΥΛΩΝ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ τοῦ Μαύλου Ρερμουίτου.

Αὐοὶ εἶδαν εἰσὶ τὰ ἐπιστημονικὰ ζήτηματα καὶ γενικῶς, τὰ μὲν αὐτῶν λύονται δι' ἀμείνων πειραμάτων, τὰ δὲ δι' ἀπλῶν ὑποθέσεων, ἀ: μετὰ ταῦτα τὰ πειρήματα ἢ ἐπικυροῦσιν ἢ κατακτερούσιν. ἴσως ὅταν ὁ Νεύτων ἀπεραίνεται, κατὰ τοῖς νόμοις τῆς ὀλάσεως τοῦ φωτός, ὅτι τὸ ὕδωρ ἐπιπέτῳ νὰ περιέχῃ σφῆρα τι κλύσμων, ἐπράτεινεν ὑποθέσει, ὅτι ἐπεκράσει μετὰ ταῦτα ὁ ἀεθισμός, ἀνεκάλυψε τὴν τοῦ ὕδατος σύθεσιν. Τὰ τοιαῦτα προβλήματα ἀνεκρίθη εἰς τὴν κυρίως ἐπιστήμην. Ἀροῦσιν δὲ πρὸ πάντων τοῖς σοφοῖς, οἵτινες μῖνον ἀνεκρίθησιν οὐκ ἔχονσι δικαίωμα νὰ τὰ συζητήσῃ καὶ νὰ τὰ λύσῃ, καὶ οὐδεὶς προσέγγεται εἰς αὐτὰ ἀνεῖν τοῦδε. ἴσως, ὅτι τὰ πειρήματα ἐπίκεινται ἀπαικτικῶς, δυνάμενα ἐν βίῃ ὑβλάσασθαι ν' ἀνατρέψωσι τὰς ἐπιταδιοτέρας, καὶ κατὰ τὸ θεοῦν ἀπειροτέρας τῶν θεωριῶν. Ἄλλ' ἡ ἐπιτήμη περιλαμβάνει καὶ τὰ προβλήματα, πολλάκις οὐκ ἔχοντα σπουδαίαν, ἀλλ' θεωρητικώτερα ταῦτα, καὶ μὴ ὑποπίπτοντα εἰς πειρήματα. Λύονται δὲ ταῦτα διὰ γωνιακῶν, διὰ ὀξείων, αἰτινῶν ἀνοικτίων, πολλὰκις λέγεται ὑποθέσεις, καὶ εἰς οὐδὲν ἐλεγχὸν ὑποπίπτουσιν, ὅτε δύνανται ν' ἀποδειχθῶσι μαθηματικῶς. Ὅπως ὁ Ἀπλάκιος ἐξηγῶν τὸν σχηματισμὸν τῶν πλακῶν διὰ τῆς πυκνώσεως τῆς ἑλικῆς κτυσμοῦ, ἐπράτεινεν ἀπλῆν ὑπόθεσιν, κατὰ τὸ μέλλον καὶ ἦττον πιθανὴν, ἀλλ' ἔξ οὐδὲν πείραμα θίλει πρὸς ἀντίθεσιν ἢ ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν. Τὰ τοιαῦτα προβλήματα συνήθως προτιμῶνται οἱ συγγραφεῖς, ὅτι περὶ αὐτῶν πραγματευόμενοι, δὲν κινδυνεύουσι νὰ ὑποπίπτωσιν ὑπὸ τὴν ψυχρὴν ἐλεγχὸν τῶν πειραμάτων, καὶ νὰ καταφυσθῶσιν ὑπ' αὐτῶν.

Τοῦ εἶδους τοῦτου ὑπάρχει σπουδαίον ζήτημα φυσιολογικόν, περὶ τοῦ διαχωρισμοῦ εἰς περὶ ἀνθρώπου, πλὴν εἰσὶ ἀπύχοντες λύσεις αὐτοῦ θετικῆς καὶ βεβαίας. Τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐξετάζει ἡ ὑπόθεσις πολλὰ εἶδη τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, περιελαμβάνεται σχεδὸν περὶ τὴν πρώτην τοῦ ἀνθρώπου κλίμα, καὶ εἰς οὐδὲν ὑπάρχει πρᾶκτικὸν ἐλεγχόν, ἀλλ' ὅσον ἴσως τὸν λογὸν τοῦτον ὀλίγα ἢ ἐπιστήμη περιέχει προβλήματα συνεχέστερον συζητηθέντα, καὶ ποικιλοτρόπως ὑποθέσεις παραγαγόντα. Τὸ πρόβλημα τοῦτου θέλωμι προσπαθῆσαι οὐχὶ μὲν νὰ λύσωμαι, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκθέσωμαι, καταθεῖναι ὄντως εἰς τί συνίσταται, καὶ τίνας αἱ προτάσεις λίαν αὐτοῖς, χωρῶντες δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐκθεσὶν ἀνεκρίθησιν καὶ περιεσκελεῖσθαι, ὡς ἂν προέκειτο περὶ προβλημάτων τοῦ πρώτου εἶδους, ὡς ἂν ἐμελλόν αἱ προκείμεναι ὑποθέσεις ν' ἀνατραπῶσι προσεγγίως ὑπὸ τῆς ἀσάκτου παρήκσις τῶν πειραμάτων.

Καὶ πρώτον εἰς τί συνίσταται τὸ ζήτημα, καὶ ἐπὶ τίνας ἀνατρέχεται βάζουσιν; Καὶ τοὶ οὐδὲ τῆς φωνῆς

οὐδὲ τὰς Σειρήνας παραδεχόμενοι, οὐδὲ τοὺς πυγμαίους ἀναγινώσκοντες περὶ τὸν ἄγιος Ἰερώνυμος, οὐδὲ τοὺς Κόκκλους καὶ τοὺς Ἐρμαφοδίτους, οὐδὲ παραδέχεται ὁ ἄγ. Λύγουστινος, οὐδὲ περὶ τῆς ὑπαρχῆς ἀνθρώπου μονοπόδων πεθόμενοι, οἵτινες ἀναγκάζονται ἀνὰ δύω νὰ περιπατήσῃ, δὲν δυνάμεθα ὅμως ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι ὑπάρχουσιν οὐ μικραὶ διαφοραὶ μεταξύ τῶν ἐπὶ γῆς ἐθνῶν, καὶ ὅτι οὐ μόνον ἡ διανοητικὴ καλλιέργεια, ἡ φύσις καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ διαφέρουσιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ φυσικὸς ὄργανισμός δὲν εἶναι πανταχοῦ ὁμοῖος. Ἄλλ' εἰσὶν αἱ περὶ αὐτὴν διαφοραὶ ἐξ κατωτέρου ἐκθετόμεν. μόνιμοι; ἢ ὁ χρόνος, τὸ κλίμα, αἱ τοπικαὶ περιστάσεις, ὁ βίος, ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ, ἐπενεργούσιν ἐπ' αὐτῶν ἴσως; Εἰσὶν ἄρα ἀλλοδιόδοχοι μεταρρυθμίσεις ἀρχικῶς τίνος τόπου, ἢ ὑπῆρξαν ἀνεκάλειν; Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὑπῆρξαν ἐξ ἀρχῆς διαφοραὶ ἀνθρώπων φυλαί, δυνάμεναι νὰ κληθῶσιν εἶδη τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἢ καταγόνοιν πάντες; οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῆς αὐτῆς βίης; Τέλος δὲ πᾶσαι αἱ ὀργανικαὶ αὐταὶ διαφοραὶ ἀντιστοιχοῦσι πρὸς διαφορὰς ἠθικὰς καὶ διανοητικὰς, καὶ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας αἱ διαίρεσεις ὑπάρχοντα εἰς τὰς διαίρεσεις τῆς φυσικῆς ἱστορίας;

Εἰς τὰ ζήτηματα ταῦτα ἡ πρώτη καὶ φυσικὴ τάτη ἀπάντησις εἶναι ὅτι τὴν λύσιν αὐτῶν περιέχουσιν αἱ διηγήσεις τῆς ἱερᾶς γραφῆς. Ἄλλ' αἱ προσδοκίαι τῶν ἐπιστημῶν ἔπεισαν σοφοῖς ὑπομνηματιστὰς νὰ μὴ ἐπιμένωσιν εἰς τὸ γράμμα τῶν ἱερῶν κειμένων, καὶ ὅτι πρὸς ἀκριβεστέραν αὐτοῦ κατάληξιν προαπαίτεται ἡ μελέτη αὐτῶν τῶν πραγμάτων, καὶ ἡ δι' αὐτῶν, ὅσον ἐνδέχεται, γνώσις τῆς φύσεως. Ἡ ἀκκλησία παρέχει εὐρυτάτην εἰς τὰς ἐξηγήσεις ἐλευθερίαν, καὶ οὐδὲν ἐν αὐτῇ δεσμεύει τὴν διάνοιαν τῶν βουλομένων νὰ ἐμβαθύνωσιν εἰς τὸ ζήτημα τῶν ἀρχῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὅπως δὴκατε ὅμως δύνανται ἕκαστος, χωρὶς ν' ἀνατρέξῃ εἰς αἰετὴν ἰδεῶν κλιαν ἀφρημένοι, νὰ ἐρευνήσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο ὡς πρόβλημα καθαρῶς ἐπιστημονικόν, καὶ ἀνεξαρτήτως παντὸς κύρους; Ὅπως ὀφείλει νὰ τὸ ἐξετάσῃ ὁ ἱστοριογράφος καὶ ὁ φυσιοδίφης; Ἐκ τῶν τοιούτων δὲ ἱερῶν παρήχθη διπλὴ τις ἐπιστήμη, ἐν ἀσπρῶ γένους εἰσὶν διατελούσα, καὶ ἐπ' ἐσχάτων μόνον ὀπισθοῦν ἀναπτυχθεῖσα. Εἶναι δὲ ἡ ἐπιστήμη αὕτη ἡ ἀνογραφία.

Τὰ διαφορὰ τῆς ἐπιστήμης ταύτης προβλήματα αὐτομάτως παρίστανται εἰς τὸν νοῦν, ὅσακις ἐρευνῶμεν τὴν τήχην τῶν κοινωνιῶν καὶ πῶς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐν ἡ ζῶμεν νὰ μὴ πολυπραγμονώμεν περὶ αὐτῆς; Οἱ ἄνθρωποι προσέτι ἀνεκάλειν ἀπέτελεσαν ἐμάχας, ἐχθρούς καὶ κοινὰ μὲν τινα, ἀλλὰ καὶ πολλὰ διαφορὰ χαρακτηριστικά. Τέλος δ' αἱ ἀνθρώποι εἰσὶν ἀποκαταλογιζόμενα καὶ τιθέμενα ὑπὸ τοῦ λογικοῦ αὐτῶν εἰς ἴδιαν τινα σέσειν πρὸς ἑαυτὰ, καὶ πρὸς πᾶν τὸ περιστασιζόν αὐτὰ. Ἐντεῦθεν παραγίνονται τρία περὶ τῆς πρώτης αὐτῶν ἀρχῆς ζήτηματα, ἐνδιαφέροντα τῶν φυσικῶν ἱστοριῶν, τὴν κυρίως ἱστορίαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Ὅχι ἦττον ὅμως, ἡ πολλοῦ λόγου ἀξία

αὕτη σπουδὴ, περὶ ἧς οὐκ ὀλίγα ἐδημοσιεύθησαν συγγράμματα κατὰ τὰ εἰκοσι τελευταῖα ἔτη, ἐπὶ πλὴν εἶχε παραμεληθῆ, καὶ οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι οὐδέποτε αὐτῆς ἐπελήφθησαν. διότι ἀτελῶς γινώσκοντες τὴν τῆς γῆς ἐπιφάνειαν, παντάπασι ἀγνοοῦντες μέχρι καὶ αὐτῆς τινῶν λαῶν τῆς ὑπαρχῆς, ἔχοντες τὰς τῆς μυθολογίας αὐτῶν προλήψεις, καὶ ἀβεβαίους τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτῶν μεθόδους, ἦσαν ἀνίκανοι νὰ θεωρήσωσιν ὑπὸ τὴν ἀλήθῃ αὐτοῦ ἐποχῆν τὸ μέγα τοῦτο ζήτημα. Καὶ ὅμως αὐτοὶ ἦσαν εἰς θέσιν κατὰλληλῶν ὅπως διατηρήσωσιν αὐτὰ, διότι αἱ ὀσμήραι προνοῶσι συγκακοινοῦναι, τὰ νῆα ἔθνη, ἢ τῶν φυλῶν μίξις, ἂν δὲν ἐξέλκειν, διέφθειραν κἂν βεβαίως τὴν ἀρχικὴν τῶν ἐθνῶν φυσιογνωμίαν. Ἐπὶ πλὴν, καὶ ἐπὶ ἀσπίως, ἀντίθετοι ἀρχαὶ καὶ προκαταλήψεις, πρὸς ὀμῶσιν τὴν κρίσιν τῶν παρατηρητῶν, καὶ οἱ πλείστοι τῶν πραγματευθέντων κατ' ἀρχὰς τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐνέλιθον εἰς τὴν ἐπιφάνῃ θεωριῶν ἀλλοτριῶν τῆ ἐπιστήμης. Ὅπως ὁ Βολταίρος καὶ πολλοὶ μετ' αὐτοῦ, ἐπρέσβειν τὴν ἀρχικὴν διαφορὰν τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν, ἐπὶ μόνῳ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐρευνῶσιν εἰς τὴν γραφῆν φυσικὰς ἀντιφάσεις καὶ λαθῆ φυσικῆς ἱστορίας. Ἐτεροι δὲ, ὡς ὁ Ἡριχάρδος, δίσχυρίζοντο ὑπὲρ τῆς ἰστορίας, ὅτι ἔχοντες νὰ κυρώσωσι τὸν ἴδιον ἐαυτῶν τρόπον τοῦ ἐξηγεῖν χωρὶα τινα τῆς γραφῆς.

Τινὲς συμφέρον ἔχοντες νὰ δικαιολογήσωσι τὴν σωματεμπορίαν, ἐπρότεινον θεμελιώδη καὶ διαρκῆ διαφορὰν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ἐξ ἐναντίας δὲ, φιλοφρονεῖσθαι ἄλλοι προσέβαλον τὴν μετὰ τὴν καπιλευσίν ταύτην, προσπαθούντες ν' ἀποδείξωσιν ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀρ' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ζεύγους καταγόνοιν, ἢ κἂν ἀπὸ ζευγῶν ὁμοίων. Ἄλλὰ πᾶσαι αἱ ἀντιφάσεις αὐταὶ οὐδὲν ἄλλο ἀφορῶσι τὴν ἐπιστήμην, ἐν δὲ τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ εἰς ἐπιστημονικὸν μόνον λόγον ὀφείλομεν νὰ στηρηθῶμεν, μακρύνοντες πᾶσαν προκατάληψιν ἀντιμαχόμενῃ πρὸς προφανῆς ἀλήθειαν; ἢ παραδεχόμενοι ὡς τοιοῦτους τὰς ἀναποδείκτους ἐπινοίας τῆς φαντασίας. Πρὸς ἐντελὴ δ' ἀφροσύνας ἀμεροληπίαν, θέλωμεν ἐκθέσει πᾶσας τὰς ὑποθέσεις, ἀναπτύξει πᾶσας τὰς θεωρίας, οὔτε τὰς ἀσθενεῖας αὐτῶν συγκαλύπτοντες, οὔτε τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐλαττοῦντες.

Ἐπὶ τῶν ἀνιστάσεως παρεδέχθη φυσικὰς διαίρεσεις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀρῶμεν τέσσαρας φυλάς, κατὰ τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ κόσμου. Καὶ ὁ Δουβιῆς μὲν, καὶ ὁ Κυμικός Ἐρριος, εἶχον διακρίνει τῆς ἀνθρώπου, ὁ μὲν τριγλ, κατὰ τῆς τρεῖς τοῦ Νότιο ἰσοῦ, ὁ δὲ τετραγλ, κατὰ τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ κίρκου ἀλλ' αὐτὶ δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν εἰς ἐπιστημονικὰς κατατάξεις, καὶ μόνον ἐν τῇ ἐκκοινοποιεῖσθαι ἢ ὑπὸ τῶν ἐποχῶν ταύτων σπουδῆ τοῦ ἀνθρώπου ἠγέθησαν ἐμβριθῶς τὴν ἐπιστήμην. Καὶ ἡ διαίρεσις δὲ αὐτῆ τοῦ ἀνθρώπου γεωγραφικὴ ἦτον μᾶλλον ἢ ζωολογικὴ, καὶ ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα ὁ Ἰμελίος καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Κάντιος, διέκρινον τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὰ χρώματα εἰς λευκοὺς, μελαγχροὺς, μελανοὺς καὶ χαλκῶχρους, ὁ δὲ Βίβιον καὶ ὁ

Κυβέρος ηβήσαν τὰς υποδιαίρεσεις ταύτας εἰς ἑξ, εἰς ἃς δὲν συμπεριέλαβον τοὺς Ἀμερικανούς· ὁ δὲ Βλουμενβόαχος, ὁ Ἐρδερ, ὁ Οὐντηρ, ὁ Λώρης, ὁ Δουμπερλιος, ὁ Μαλτεβρόνος καὶ ἄλλοι, ἄλλως διήρσαν τὸ ἀνθρώπινον γένος, κατὰ διαφορὰς αὐτοῦ φυσιολογικοῦ χαρακτῆρα, ὡς θέλομεν ἐκθέσει ἑμιλοῦντες περὶ τῶν χαρακτῆρων τούτων. Ἀλλὰ μέχρι τοῦ 19^{ου} αἰῶνος, οὐδεὶς ἐθεώρησεν ἐπιστημονικῶς ὡς μόνιμους τὰς τοῦ ἀνθρώπινου γένους διαφορὰς, ἀλλ' ἐνομίζετο ὑπὸ πάντων ὅτι αὗται ἦσαν ποιικιλία μόνον ἀπλάι, ἢ φυλαὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους. Κατὰ τὸ 1825 ἕμιος, ὁ Κ. Βιρέυς, καὶ οὐ πολὺ μετὰ ταῦτα οἱ ΚΚ. Δεμουλίνος καὶ Βορὺ δὲ Σαιν - Βενσάν (De-moulin, Bory de Saint - Vinceni), ἀνεγνώρισαν ὅτι αἱ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων διαφοραὶ ἐποδύχοντο βαθυτέρας διακρίσεις καὶ διήρσαν τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὁ μὲν εἰς δύο, οἱ δὲ εἰς δεκαπέντε καὶ δεκαεῖς εἶδη· καὶ τότε μόνον ἡ νέα ἐπιστήμη κατέλαβεν ἐπίσημον θέσιν μεταξὺ τῶν κλάδων τῆς φυσικῆς ἱστορίας, διότι τότε κυρίως κηθίσταται σπουδῆς ἀξία ἢ τοῦ ἀνθρώπινου γένους εἰς κλάσεις διάταξις, ὅταν αἱ κλάσεις αὗται θεωρῶνται ὡς στηριζόμεναι ἐπὶ διαφορῶν ἀρχικῶν καὶ μόνιμων, ἐν ᾧ τούναντιον μεταίτα καὶ ἀγνος ἀποβαίνει ἡ συζήτησις αὕτη, ὑποτιθεμένης τῆς ἀπολύτου τῶν ἀνθρώπων ἐνότητος, καὶ ὅτι, ὅμοιοι ἐν ἀρχῇ πρὸς ἀλλήλους, μετέβαλον κατ' ὀλίγον χαρακτῆρα εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς. Πρὸς τὴν ἀκριβέστερον τύπου μὴ ἀρχικῶς διακεκριμένου, μορφῆς καθ' ἑκάστην μεταβαλλομένης, ὥστε ἕκαστος αἰὼν, ἕκαστος ἐνιαυτὸς δύναται νὰ καταστρέψῃ φυλὰς καὶ νὰ παραγάγῃ νέας· Ἐξ ἐναντίας δὲ ἡ ἔρευνα περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπέβησαν ὀργανικαὶ διαφοραὶ, ἀν ἀνέπαφοι δετηρήθησαν διὰ τῶν αἰώνων, ἀν ἀντιστοιχῶσι πρὸς διανοητικὰς διαφορὰς, καὶ πῶς αἱ διαφοραὶ αὗται, συνδιαζόμεναι δι' ἐπιμιξίας, παρήγαγον νέα ἔθνη, ἢ ἐξήγησις τῆς ἱστορίας διὰ τῆς φυσιολογίας, τοῦ νοῦ καὶ τῶν κινήσεων τῶν ἐθνῶν διὰ τῆς ἐνδομύχου φύσεως τῶν παραγαγόντων αὐτὰ φυλῶν, εἶναι μελέτη ἀξιόλογος καὶ περιεργος, διαφωτίζουσα τὴν τύχην, τὴν πολιτικὴν πορείαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν λαῶν.

Προφανὲς λοιπὸν εἶναι ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο ὑποπίπτει εἰς δύο εἶδη ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, τὰς τοῦ ἱστορικοῦ, ὅστις κριτικῶς σπουδάζων τὰ φύλα ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀνθρώπων, ἀποδεικνύει ἢ ἀναζητεῖ τὴν ὑπαρξίν τῶν φύλων τούτων ἐν τοῖς αὐτῶν ἀποτελέσμασι, ἢ ἐξηγεῖ τὰ φαινόμενα, προϋποθέτων τῶν διαφορῶν φύλων τὴν ὑπαρξίν, καὶ τὰς ἐρεύνας τοῦ φυσικοῦ, ἀδιαφοροῦντας μὲν περὶ τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν συνεπειῶν, ἀσχολουμένου δὲ περὶ μόνον τὸν φυσικὸν ὀργανισμὸν τῶν ἀνθρώπων. Ὑπὸ μόνον τὴν ἐσχάτην ταύτην ἐποψίν προτιθέμεθα ἡμεῖς νὰ θεωρήσωμεν τὸ ζήτημα, μὴ ἀφορῶντες οὔτε εἰς τὴν ἱστορίαν, οὔτε εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν, οὔτε εἰς τὴν τῶν γλωσσῶν θεωρίαν, ὣν ἡ ἐξέτασις δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φυλῶν ἢ τῶν εἰδῶν τῶν ἀνθρώπων, οὐδ' ἀνακαρθεύμενον ν' ἀνεύρωμεν πῶσας ἀνθρώπων φυλὰς περιέχει ἡ γῆ, ἀλλ'

λὰ μόνον ἀν ὑπάρχωσι λόγοι ἀποχωρῶντες ἐν κεραιῶν, χθόμεν πολλὰς φυλὰς ὑπὸ τὴν ζωολογικὴν ἐποψίν. Τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶναι καθαρῶς φυσιολογικόν. Ἄλλοις ἐναπομένει νὰ ἰδῶσιν ἀνὰ ζωολογικὰ διακρίσεις ἀντιστοιχῶσι πρὸς τὰς ἱστορικὰς καὶ γεωγραφικὰς, ἐν ᾧ ἡμεῖς θέλομεν περιορισθῆ εἰς γενικὴν ἀπαρίθμησιν τῶν διαφορῶν ὅσαι παρετηρήθησαν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ εἰς τὴν ἔρευναν περὶ τῶν ἐνδύναται νὰ προσέκωψαν αἱ διαφοραὶ αὗται ἐξ ἐπιπέδου ἐξωτερικῶν. Ἀλλ' ἂς θερῶσιν οἱ ἀναγνώσταί, διότι θέλομεν, ὅσον ἐνδέχεται, ἀπαρῶσι εἰς τὴν πραγματείαν ταύτην τὰς τεχνικὰς λεπτολογίας, καὶ τὰς δοκησιόφους καὶ δυσνοήτους ἐκφράσεις, διότι ἡ ἐπιστημονικὴ διάλεκτος εἶναι εὐχρηστος εἰς τὰς ἀνακαλύψεις, καὶ διευκολύνει τὴν σπουδὴν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐκθεσὶν τῶν θεωριῶν δὲν εἶναι ἀναπόφευκτος. Ἐργεῖται μὲν εἶναι νὰ καθίστανται αἱ ἐπιστήμηαι δημοῦδεις, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀνάγκην ν' ἀποδίδωται ἡ αὐτὴ δημοικότης καὶ εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς ἐκφράσεις. Αἱ ἐπιστήμηαι οὔτε ἀξιοῦσιν, οὔτε δύνανται, ἀλλ' οὔτε πρέπει νὰ κατακτῆσιν τὸν κόσμον· ἡ ὑπερτάτη δὲ δόξα αὐτῶν εἶναι νὰ γινώσκωνται ἰκανῶς ὑπὸ τῶν μὴ αὐτὰς μεμνημένων, ὥστε νὰ γίνονται καὶ αὐτοὶ ἐπαισθητὴ ἢ καλλοῦν τὸν καὶ ἡ ἀξία τῶν.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπραγματεῦσθαι τὸ περὶ τῶν ἀνθρώπινων φυλῶν ζήτημα δύο σπουδαῖα συγγράμματα, τὰ ἐπιγραφόμενα *φυσιολογία* ὑπὸ Βερνάρδου, καὶ ὁ *ἀνθρώπος καὶ αἱ ἀνθρώπινοι φυλαὶ*, ὑπὸ Ὀλλάρδου. Καὶ ταῦτα δὲν εἶναι μὲν τὰ μόνον περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐκδοθέντα βιβλία ἐξ ἐναντίας μάλιστα πρὸς εἴκοσι ἔθλων ἔτων πραγματεύονται αὐτὸ καὶ φιλόσοφοι καὶ φυσιολόγοι· ἀλλὰ ταῦτα εἰσι τὰ πάντων νεώτατα, καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐπιστημονικὰ συγγράμματα τὰ νεώτατα εἰσι συνήθως τὰ ἀρίστα. Ἐκτός δὲ τούτων, ταῦτα ἐμπνέονται ὑπὸ ἀμεροληψίας, πρεσβεύουσι δὲ γνώμας ἀντιθέτους, καὶ ἐγράφησαν ὑπ' ἀνδρῶν πεπαιδευμένων καὶ ἐξέχων. Διὰ ταῦτα τούτους θέλομεν λάβει ὡς ὁδηγούς εἰς τὴν παρούσαν πραγματείαν.

Ὁ προφανέστερος χαρακτῆρ, καὶ ὁ πρῶτος ἢ διακρίνομεν ἐξετάζοντες δύο ἀνθρώπους διαφόρου καταγωγῆς, εἶναι ὁ τῆς χροιοῦ τοῦ δέρματος. Ὁ Πολταίρος εἶλεγε: « Βεβαίως πολὺ ἐξαπλάγη ὁ πρῶτος λευκός ὅστις εἶδεν Λιθίον· ἀλλὰ πολὺ περισσότερο μ' ἐκπλήττει ὁ λέγων μοι ὅτι ὁ Λιθίος κατάγεται ἀπὸ τοῦ λευκοῦ. » Ἀλλ' ἐκτός τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος χρώματος τῶν ἀνθρώπων, ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα, οὐχ ἕττον διακεκριμένα. Οἱ πλείστοι τῶν Ἀμερικανῶν εἰσι χαλκόχροοι. Οἱ Μιζλαῖοι ἔχουσι κίτρινον τὸ δέρμα, οἱ Ὀττεντότοι χρώματος φύλλου μεμαραμένου, ἐλαϊόχρου οἱ Πολυνησιῶται, κτλ. Ἡ τοῖς τοῦ ὀφθαλμοῦ εἶναι ἄλλοτε ἐρυθρὰ, ἄλλοτε φαῖα, ἄλλοτε καὶ ἄχρως, ὡς παρὰ τοῖς Ἀλθίνιοις. Ἀλλὰ τούτο δὲν εἶναι χαρακτῆρ οὐσιώδης, διότι Ἀλθίνιον λαὸς δὲν ἔχει παράγει, ἀλλ' ἄτομα μόνον ἔχοντα τὴν τυχαίαν ταύτην δυσμορφίαν. Καὶ τῶν τριῶν δὲ τὸ σύστημα πολλὰς παρίστησι διαφορὰς, διότι ἄλλοτε μὲν τὸ σῶμα ὀλίγηρον εἶναι δασύ, ἄλλοτε δὲ, ὡς παρ' Ἀμερικανούς

νοῖς εἶναι ψιλόν· ἕλον καὶ λεῖον, καὶ ἡ κεφαλὴ μόνη κομῆ, καὶ ἡ κόμη δὲ, εἶναι λεῖα παρ' Εὐρωπαίους, οὐλὴ δὲ καὶ ἐριώδης πρὸς τοὺς τῶν Ἀφρικανῶν, ἀραὶα παρὰ τοῖς βορείοις λαοῖς, πυκνοτάτη παρὰ τοῖς τῶν μεσημεριανῶν, καὶ μάλιστα τοῖς Παπούοις. Ὡς πρὸς τὴν μορφήν δὲ, τῶν τριῶν, αἱ διαφοραὶ εἰσι φαινόμενα μάλλον ἢ ἀληθεῖς, καὶ δὲν πρέπει, ὡς τινες ἐπραξον, νὰ παραβάλλωμεν τὴν κόμην τοῦ Λιθίου πρὸς τὸ ἀρειον εἶον. Καὶ ἀληθὲς μὲν εἶναι ὅτι παρ' ἀμφοτέρους ὁμοιάζουσιν αἱ τρίχες κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ὅτι τὰς χρεῖ εἶλαιον ὑπόπαχυ. Ἀλλ' ἡ ἀνατομικὴ μέρφωσις ἐκτερέων εἶναι διάφορος. Αἱ τρίχες τοῦ ἀρειοῦ ἔχουσι μικρὰς τινὰς ἐξοχὰς δι' ὧν μιν γινόμεναι, συμπιλοῦνται, καὶ εἰσι παχύτεραι κατὰ τὸ ἄκρον ἢ κατὰ τὴν ῥίζαν αὐτῶν, ἐνῶ τοῦ Λιθίου ἡ κόμη οὐδένα ἔχει τούτων τῶν χαρακτῆρων, ὥστε οὐδὲν ἐπιούχον ὕψωμα δύναται νὰ κατασκευασθῇ ἐξ αὐτῆς. Τὸ σχῆμα ἐν τούτοις τῶν τριῶν δύναται νὰ διαφέρῃ ἀπὸ ἀτόμου εἰς ἄτομον, καὶ παρετηρήθη ὅτι ὅταν εὐκολώτερον οὐλοῦνται, τὸσπ πλατύτερον ἔχουσι σχῆμα. Παρ' Εὐρωπαίους φερ' εἶπεν εἰσι κυλινδρικαὶ, ἀλλὰ πλατεῖαι παρ' Ἀφρικανούς, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς Παπούοις, ὧν ἡ πυκνὴ καὶ δασεῖα κόμη, εἰς λούλους συστρεφομένη, αἶρεται πολλὰς εἰς ἐνὸς ποδὸς ἕψος ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μήκος τῆς κόμης εἶναι πάνυ ποικίλον, καὶ παρὰ μὲν Εὐρωπαίους καὶ Ἀμερικανούς, τῶν γυναικῶν ἰδίως ἡ κόμη κατέρχεται πολλὰς μέχρι τῶν γονάτων, καὶ μέχρι γὰρ προσεῖ. Παρὰ δὲ τοῖς μελανοδέρμοις εἶναι βραχυτέρα, καὶ ἡ τῶν Λιθίου σπανίως ὑπερβαίνει τὸ μήκος ἐνὸς ὑποδεκαμέτρου. Τὸ δὲ χρῶμα τῆς κόμης δὲν ἀποτελεῖ διακριτικὸν οὐδὲ μόνιμον χαρακτῆρα· οὐχ ἕττον ὅμοιος τινὲς χρωματισμοὶ ἀπαντῶνται συνεχέστερον ἄλλων εἰς τινὰ μέρη, ὡς παραδείγματα χάριν περισσότεροι ἔανθοι ἀπαντῶνται παρὰ τοῖς βορείοις ἢ παρὰ τοῖς μεσημερινοῖς λαοῖς, καὶ περισσότεροι πυρροὶ παρὰ τοῖς Γερμανοῖς ἢ παρὰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν ὑπάρχει· δ' ἐν Ἀμερικῇ τόσος οὐ οἱ κῆτοιχοι ἔχουσι τὴν κόμην χρώματος οἷον οὐδαμῶς ἀλλοχρῶ ἀπαντῶνται εἰσι δὲ οὗτοι οἱ Μιζηνοί, τῆς φυλῆς Δακτότας, ἢς ὀλίγα εἰσι ἄτομα περιώζονται σήμερον. Παρ' αὐτοῖς, κατὰ Παιτγάρδον, πολλὰι γυναῖκες, νέοι καὶ παιδία ἔχουσι τὴν κόμην τεφροχρῶν, λαμπρὰν καὶ ἀγυρωτὴν, ἐνίοτε δὲ σχεδὸν ἐντελῶς λευκὴν. Συνεχέστερον δ' ἀπαντᾶται τὸ χρῶμα τοῦτο παρὰ ταῖς γυναῖξιν, αἰτίνας ἐγκαυχῶνται καὶ ἐγκαλλωπίζονται ἐπ' αὐτῷ, ἐν ᾧ οἱ ἄνδρες, ἀσχυρόμενοι εἰσι τῷ χρώματι τούτῳ, βιάσονται τὴν κόμην τῶν διὰ χρώματος τινος· ἐρυθροῦ καὶ μέλανος.

Διαφέρει δὲ καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ σχῆμα ἀπὸ φυλῆς εἰς φυλὴν· μεταξὺ τῆς κεφαλῆς Εὐρωπαίου καὶ τῆς κεφαλῆς Λιθίου ὑπάρχει σχεδὸν ὅση διαφορὰ μεταξὺ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τῆς τοῦ πῆθνος. Τοῦ μὲν οἱ ὀδόντες εἰσι καθῆται, τὸ μέτωπον ὀρθιον, ἢ κάτω σιαγῶν ὀλίγον προέχουσα· τοῦ δὲ οἱ ὀδόντες εἰσι προκλινεῖς, τὸ μέτωπον ἀμβλύ, τὰ μῆλα προέχοντα, κτλ. Τοῦ Εὐρωπαίου τὸ κρανίον ἀπολήγει πρὸς

τὰ ἄνω ὠσειδῶς, τοῦ δὲ Λιθίου συστέλλεται ἡ κεφαλὴ ἐγκρασίως, καὶ τοῦ Καραΐθου μῆκύνεται πρὸς τὰ ὀπίσω ἀγγυροειδῶς. Κατὰ τὰς διαφορὰς ταύτας πολλὰι διεκρίθησαν τάξεις τοῦ ἀνθρώπινου γένους· ἡ δὲ πρωτίστη τῶν μεθῶν ταύτων, αἰτίνας κρηνολογικαὶ λέγονται, εἶναι ἡ τοῦ Καμπέρου, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῆς τοῦ μετώπου γωνίας, ἢ ἀποτελοῦσαι δύο γραμμὰι ἀρχόμεναι ἀπὸ τῆς ῥίζης τῆς ῥινός, καὶ χωροῦσαι, ἢ με ὀριζοντίως πρὸς τὰ ὀπίσω, ἢ δὲ πρὸς τὰ ἄνω, καὶ ἐραπτομένη τοῦ μάλλου προσέχοντος σημείου τοῦ μετώπου. Ἡ γωνία αὕτη, ὡς ἕκαστος εὐκόλως ἐννοεῖ, εἶναι τόσπ ἀμδλυτέρα, ὅσπ ὀλιγώτερον κλίνει πρὸς τὰ ὀπίσω τὸ μέτωπον, καὶ ἡ τοιαύτη γωνία ἀνήκει εἰς τὰ δικαιώτερον ἄτομα. Ὁ Κ. Βιρέυς διὰ τῆς μεθόδου ταύτης, διήρσε τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς δύο εἶδη, ἂν τὸ μὲν ἔχει τὴν ῥηθίσαν γωνίαν 85—90 μοιρῶν, τὸ δὲ 75—85 μοιρῶν. Ὁ πῆθξ τὴν ἔχει 35—40°, ὁ δὲ Βελθεδέμιος Ἀπόλλιον καὶ ἡ Μιέδουσα τοῦ Σωσικλέους σχεδὸν 100°. Ἀλλ' ὁ χαρακτῆρ οὗτος, εἰ καὶ σπουδαιότατος, δὲν πρέπει νὰ ληθῇ ὡς μόνη βῆσις ἐπιστημονικῆς διακρίσεως, οὔτε νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ μόνη θεμελιώδης διάκρισις μεταξὺ τῶν ζώων καὶ τοῦ ἀνθρώπου· εἶναι ὅμοιος σπουδαῖα πάντοτε καὶ τοσοῦτον σταθερὰ, ὥστε οἱ φυσιολόγοι τὴν ἐθεώρησαν ὡς βεβαίαν ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως διαφορῶν εἰδῶν τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ἡ θέσις τῆς ὀπίς τοῦ ἰνίου, δι' ἣς διέρχεται ὁ νωτιαῖος μυαλλός, ἡ σκληρότης καὶ ἡ λευκότης τοῦ κρανίου, ἡ στερεότης τῶν σφραγῶν τῶν ὀστέων αὐτοῦ, ἡ ἐξοχὴ τῶν μῆλων, κτλ. εἰσι καὶ ταῦτα χαρακτῆρες οὐχ' ἡραρατέοι. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κρανίου ἐθεωρήθη ὡς διαφορῶν διακρίσεων βῆσις. Πρῶτινον ἔταν ὁ Κ. Μόρτων, Ἀμερικανὸς περιήρημος περὶ τὰς τοιαύτας ἐρεύνας, ἐπανέλαβε πείραμα οὐ πρῶτος ὁ Γυδεμάννος ἐποιήσατο χρεῖσιν καταμέτρησε δηλαδὴ τὴν χωρητικότητα τῶν κρανίων πολλῶν ἀτόμων, πληρώσας αὐτὰ διὰ κόνιας ξηροῦ τετριμμένου πεπέρου, καὶ προσδιώρισεν οὕτω τάξεις, δι' ὧν ἀποδεικνύει τοὺς Ἀμερικανούς ὡς ἰδιαιτέρον εἶδος ἀποτελοῦντας. Καὶ οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς τὴν φρενολογίαν καὶ τὴν εἰς ὕλικας χάρας καθήλωσιν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, οὐδὲ δοξάζοντες ὅτι οἱ ἀνθρώποι διαφέρουσι τῶν ζώων μόνον διότι ἔχουσι τινὰς ἐξοχὰς πλείονας ἢ ἐλάσσονας αὐτῶν εἰς τὸν ἐγκέφαλον, δὲν δύνανται ν' ἀρνηθῶσι τὴν ὑρισταμένην σχέσιν μεταξὺ τῆς χωρητικότητος τοῦ κρανίου, καὶ τοῦ ὕψους τῶν διανοητικῶν δυνάμεων. Ἐνίοτε οἱ βλάκες καὶ οἱ παράφρονες ἔχουσι υπερῶκως ἀνεπτυγμένην τὴν κεφαλὴν· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι σχηματισμὸς ἐλάττωμα, καὶ ὁ ἐγκέφαλος δὲν πληροῖ ἐλόκληρον τὸ ἐμβαδὸν τοῦ κρανίου. Πολλὰ δὲ ἀποδείξεις ὑπάρχουσιν ὅτι ἡ διάνοια εἶναι ἀνάλογος τοῦ ὄγκου τούτου. Συνήθως ἐγκέφαλος ἔχει 1250 γραμμάρων σταθμῶν· ὁ τοῦ Κρομβέλλου ἐξέαρνε 2231 γρ. κατὰ τὸν Βελθιγγέρον· ὁ τοῦ Βίρβανος 2238 γρ. ὁ τοῦ Λυπουύτρενου, 1436 γρ. ὁ δὲ τοῦ Κυβιέρου 1820 γραμμάρια. Οἱ δύο πρῶτοι ἀριθμοὶ εἰσι πῆθξ ὡς ὑπερβολικοὶ, ἀλλ' οἱ ἕτεροι, δύο εἰσι βεβαίως

Και ἕτεροι δὲ παρατηρήσεις τοῦ Κ. Λελύτου, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀποδεικνύουσι, ὡς αἱ τοῦ Κ. Μόρτονος, ὅστις καταμετρήσας τῶν κρανίων τὴν χωρητικότητα, διέταξε τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὰς ὀργανικὰς, συγχρόνως δὲ καὶ κατὰ τὰς διανοητικὰς αὐτῶν διακρίσεις.

Καὶ ἐπὶ τοῦ σκελετοῦ δὲ πολλὰ καὶ ποικίλαι παρατηροῦνται διαφοραὶ εἰς αὐτὰ σπουδαίαι, διότι αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπενέργειαι ὀλιγοτέρην ἔχουσιν ἐπιβρῶν ἐπὶ σχηματισμῶν τῶν ὀστέων ἢ ἐπὶ τῶν χαρακτηριστῶν τοῦ προσώπου ἢ τοῦ χρωματισμοῦ τοῦ δέρματος. Παρὰ τισὶ λαοῖς ὁ κορμὸς εἶναι μακρότερος, τὰ δὲ κῶλα βραχύτερα ἢ παρ' ἄλλοις. Ἐπιστῆται τῶν μῆρῶν καὶ τῶν σκελῶν καμπυλωτῆ; ἀναδεικνύει τοὺς εὐμορφότερους τῶν Λιθίων ὀλίγον κυρτούς. Τῶν Ὀστεντότων τὸ κοῖλον τῆς ὠμοπλάτης ἔχει ὀπὴν, ἐλλείπουσαν παρὰ τοῖς λοιποῖς λαοῖς. Οἱ Βυσχισμάνοι ἔχουσι τὰ κῶλα ἰσχνά, τοὺς βραχίονας μακρούς, τοὺς πόδας πλατεῖς, καὶ ὁμοιότητα πρὸς τὰς χεῖρας ἔχοντας, τοὺς Ὀράγγους, μᾶλλον ἢ τοὺς Εὐρωπαϊοὺς ὁμοιάζοντας κατὰ τοῦτο.

Οὐδὲ τὸ ἀνάστημα δὲ εἶναι τὸ αὐτὸ παρ' ὅλοις τοῖς ἀνθρώποις· καὶ οὐδέποτε μὲν ὑπῆρξαν λαοὶ νάνοι οὐδὲ λαοὶ γίγαντες, οὐδ' ἔχουσιν οἱ Παταγόνες τριῶν ἢ τεσσάρων μέτρων ὕψος, ὡς ὑπέλαβεν ὁ Μεγαλλάνος καὶ οἱ πρῶτοι εἰς τοὺς ἀγνώστους ἐκείνους τόπους συνοδεύσαντες αὐτὸν ὀδοιπόροι· ὅσακις δ' ἀπεδόθησαν εἰς γίγαντας τὰ μέγιστα ἐκεῖνα ὄσα, τ' ἀνακαλυφθέντα. ἐκ ταῖς σπλάγχνοις τῆς γῆς, ἀκριβέστεραι ἐρευνᾶ ἀπέδειξαν πάντοτε ὅτι εἰσὶ μέρη σκελετῶν τῶν κηλοσιαιῶν ἐκείνων προκατακλισμαίων παχυδέρμων, ὡν δυσκόλως κατανοοῦμεν τὴν ὑπαρξίν. Ἐν γένει ὅμως ἀληθεύει ὅτι παρὰ τισὶ λαοῖς τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα εἶναι κοινότερον ἢ παρ' ἄλλοις. Οὕτω πάντες σχεδὸν οἱ Παταγόνες ἔχουσιν ἀνάστημα ἀνώτερον τοῦ μέσου, σχεδὸν ἐξ ἡμισίου, ἐν ᾧ οἱ Λάπωνες εἰσὶν οἱ μικρότεροι τῶν ἀνθρώπων. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ λαοὶ παρ' εἰς, ὡς συνεχέστατα ἀπαντᾶται τοῦτο παρὰ τοῖς ζώοις, αἱ γυναῖκες εἰσὶν ὑψηλότεραι καὶ εὐρωστώτεραι τῶν ἀνδρῶν.

Ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν δὲ τῆς ζωῆς, αὕτη εἶναι σχεδὸν ἴση παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς, καὶ οὐδὲν ἀποδεικνύει ὅτι οὐσιωδῶς μετεβλήθη ἀπὸ κτήσεως κήμου. Ἐν ἀληθείᾳ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὅτι οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, ὡς καὶ οἱ μέχρι τοῦδε ἄγριοι εἰσέτι λαοί, ζῶντες ἐν τῇ ἀγροτικῇ ἀπλότητι, δὲν ἐγνώριζον πολλὰς ἀσθενείας, ἐπίσης ἀληθῆς εἶναι ὅτι ἠγνόουν καὶ πῶς νὰ τὰς θεραπεύσωσι, καὶ ὅτι ἡ τροφή ἐκείνων οὐτε ὑγιῆς οὐτε ἐνδυναμωτικὴ πολὺ ἦτον. Ὁ πολιτισμὸς, ὅτι δῆποτε καὶ ἂν τινες περὶ αὐτοῦ δίσχυρίσθησαν, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἀνδείχθη χρησιμώτατος· καὶ ἐββαῖον εἶναι ὅτι εὐχρυσώτερον τροφή, ὑγιεινότερον κατωικία; καλλήτερον ἐνδυμα, συντελοῦσιν εἰς τὴν αὐξησὶν τοῦ σώματος, καὶ καθιστᾶσιν τὸν ἄνθρωπον εὐρωστώτερον, ἐνῶ ἡ πενιχρὰ δίαιτα τὸν ἐξαρθεῖ. Οἱ ἀγριώτεροι τῶν λαῶν, οἱ ἄνθρωποι τῆς φύσεως οἱ κατοικοῦντες τὰς χλοερὰς νήσους τοῦ μεσημβρινοῦ ὠκεανοῦ, καὶ ἐμπνεύσαντες εἰς τὸν Ρουσαῶ τὴν ἐπι-

θυμίαν νὰ ἐρῃ τετραποδίη, αὐτοὶ εἰσὶν οἱ βραχυβίωτοι καὶ οἱ ἀσθενέστεροι τῶν ἀνθρώπων· τὰ μὲν ἀνακαλύψεις τεχνικαὶ καὶ ἐπιτημονικαὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν παράτασιν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ὑπὲρ τὰ ὅρια τῆς ζωῆς τῶν ἀρχαίων. Ὁ Λιμύλιος Νάκρη, πραγματευόμενος περὶ τοῦ φυσικοῦ νόμου (1), μικροτάτην ὑπολογίζει τὴν κατὰ μέσον ὕρον διάρκειαν τῆς ζωῆς ἢν δύναται τις νὰ προσδοκᾷ ἀριχθῆς εἰς δεδομένην τινὰ ἡλικίαν, λέγων ὅτι ἀπὸ τοῦ τριακостоῦ πέμπτου μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους δύναται εἶναι νὰ περιμῆναι εἴκοσι ἔτην ζωὴν ἀπὸ τοῦ τεσσαρακοστοῦ μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ πέμπτου, δεκαετηθώ· καὶ ἀπὸ τοῦ πεντηκостоῦ μέχρι τοῦ πεντηκостоῦ πέμπτου, μόνον ἑνέα· ἐν ᾧ ἐξ ἐναντίας καὶ ὕπολογισμοὺς στηριζομένους ἐπὶ νεωτέρων παρατηρήσεων, ὁ τεσσαρακοσταῆτος δύναται τὴν σήμερον νὰ προσδοκᾷ εἰς εἰκοσιεννέα ἔτη ζωῆς, καὶ εἰκοσιῆ ὁ ἀριχθῆς εἰς ἡλικίαν πεντήκοντα ἑτῶν. Ἐν Αὐστραλίᾳ οἱ ἄνθρωποι γηράσκουσιν ἤδη τὴ τεσσαρακοστὴν ἔτος, καὶ σπανίως ἐπιζῶσι τὰ πεντηκαστόν. Καὶ οὐ μόνον δὲν εἶναι οἱ ἄγριοι εὐρωστώτεροι τῶν πεπολιτισμένων, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἡ βῶμη αὐξάνει κατ' ἐβρὴν λόγον τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ οἷς ἐπὶ παραδειγματικῶς ὑπολογίζεται εἰς 58, 6 παρὰ τοῖς κατοικοῖς τοῦ Τιμόρη, εἰς 50, 6 παρὰ τοῖς τῆς Νέας Ὀλλανδίας, εἰς 60, 2 παρὰ τοῖς Γάλλοις, καὶ εἰς 71, 4 παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς.

Τοιαῦτα εἰσὶν αἱ πρῶτισται φυσικαὶ διαφοραὶ αἱ παρατηρούμεναι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἐν καὶ κεραλαϊκῶδῶς τὰς διήλθομεν, προσφανεὶς ὅμως γίνεται ἐξ ὅσων ἐβρέθησαν, ὅτι εἰσὶ πολλὰ καὶ σπουδαία, καὶ δυνάμεναι νὰ χρησιμεύσωσι ὡς βάσεις διακρίσεων πολυπληθῶν καὶ ἀκριβῶς ὠρισμένων. Οὐχ ἴστων ὅμως τινὲς τῶν συγγραφέων οὐδέποτε προσέβουον εἰς αὐτὰς, θεωροῦντες ὡς ἀδιαφόρους τὰς φυσικὰς διαφορὰς, ὡς μόνως δὲ σπουδαίας ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ ἀνθρώπου τὰς ἠθικὰς ιδιότητας καὶ τὰς διανοητικὰς δυνάμεις. Παρὰ πᾶσι, λέγουσι, τοῖς ἀνθρώποις ἀπαντῶνται ὁμοίως φύσεως πολιτικαὶ διατάξεις, πάντις ἀναγνωρίζουσι τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, πάντες πιστεύουσιν εἰς θεῶν, καὶ εἰς ἀνταπόδοσιν μετὰ θάνατον· καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀγριωτέροις ἐγγωρτοῖς τῆς νέας Ὀλλανδίας ἀναγνωρίζονται ἀπὸ ματα αἰσθημάτων καὶ ἰδίων, ἅτινα διὰ καλλιέργειαν ἀναπτύχθεντα, παράγουσι παρ' ἄλλοις λαοῖς τὰ εὐγενέστερα φαινόμενα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Πάντες δὲ, οἷα δῆποτε καὶ ἂν εἶναι τοῦ σκελετοῦ αὐτῶν ἢ κατασκευῆ, καὶ ὅσον δῆποτε τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος τῶν, αἰσθάνονται ὁμοίως τὸν ἔρωτα, τὴν ὄργην, τὸ μῖσος καὶ τὴν φιλίαν. Ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν αὐτῶν ἀποστροφῶν κινεῖνται καὶ ἐν ταῖς κατεψυγμέναις ἐρήμοις τῆς Σιβηρίας, καὶ ἐν ταῖς διακεκαυμέναις τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἐν πᾶσι ἔχουσι τὴν αὐτὴν φύσιν, εἰ καὶ οὐχὶ τὴν αὐτὴν διανοτικὰς δυνάμεις. Τέλος πάντες ἐλαβὼν ὠρνεοθεν τὸ πολυτίμητον δῶρον

(1) Ὅτι τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας τοῦ διατιμῆνον μένει ὑποχρεωτικῶς εἰς τὸν φυσικὸν κληρονόμον.

τοῦ λόγου, τὸ χορηγοῦν τῇ ἀνθρώπῳ πλάσιν αὐτοῦ τὴν ἐπιβρῶν, πᾶν τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ, δι' οὗ δύναται νὰ παριστᾷ τὰς γενικὰς ιδέας, καὶ ἐγγράφτη αὐτὰς εὐκόλως εἰς τὴν μνήμην του, καὶ δι' οὗ κατορθοῦται ἡ πληροστέρα κοινωνία μεταξὺ τῶν ἀτόμων. Ἡ ὁμοιότης ἢ μᾶλλον ἡ ταυτότης αὕτη μεταξὺ πάντων τῶν ἀνθρώπων, αὕτη, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ὀβέντων συγγραφέων, εἶναι πρὸ πάντων προσοχῆς ἀξία. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἂν διανοούμενος· ἀνασπουδάζοντες, αὐτὸν εἰς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ὀφειλομεν κυρίως νὰ ἀφορῶμεν, καὶ ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτῆς νὰ στηρίζωμεν τὰς διακρίσεις· ἐπειδὴ δὲ ἡ δύναμις αὕτη εἶναι πανταχοῦ ἢ αὕτη, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος εἶναι μονοειδές, αἱ δὲ μεταξὺ ἀνθρώπων διαφοραὶ ὅτι εἰσὶν ἐφήμεροι καὶ ὀλίγη; προσοχῆς ἀξία. Ἡ θεωρία αὕτη εἶναι μέχρι τινὸς ἀληθῆς, διότι ἡ διάνοια καὶ ὁ λόγος εἰσὶν ιδιότητες ἐνυπάρχουσαι τῇ ἀνθρώπῳ, καὶ διακρίνουσαι αὐτὸν δι' ἀνυπερβλήτων ἰσίων ἀπὸ τῶν λοιπῶν ζώων, αὗται εἰσὶν αἱ ιδιότητες καὶ αἱ οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι διήρσαν τὰ ζῶα εἰς λογικὰ καὶ εἰς ὄλογα, καὶ κατ' αὐτὰς δὲν δυνάμεθα νὰ παραδειχθῶμεν τὰς ιδέας τοῦ Λενέου, τάττοντος τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν αὐτὴν διαίρεσιν μετὰ τῶν πηθήκων καὶ τῶν νυκτερίδων. Ἄλλ' ἂν καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι διακρίνονται τῶν ζώων διὰ τῶν πολυτιμῶν τοῦτων δῶρων, ἐκ τούτων δὲν ἔπεται ὅτι καὶ πάντες εἰσὶν ὁμοιοὶ πρὸς ἄλλήλους, καὶ ὅτι ὡς καὶ πρὸς τοῦτο δὲν ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν οὐ μικραὶ διαφοραί. Ἡ φύσις εἶναι πανταχοῦ ἢ αὕτη σχεδόν· δύναται ἄρα τις νὰ δισχυρισθῆ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι διὰ τοῦτο ἀναγκαίως παραδέχθησαν πανταχοῦ τὰς αὐτὰς ἀληθείας; καὶ τὰς αὐτὰς ἀπάτας περὶ τῶν ἀντικειμένων τῶν μᾶλλον ὑποπιπτόντων εἰς τὰς αἰσθήσεις αὐτῶν, ἢ μᾶλλον προσβαλλόντων τὴν αὐτῶν φαντασίαν. Ἐκ τοῦ ὅτι τὰ διανοητικὰ ἐργαλεῖα ὁμοιάζουσι σχεδόν πανταχοῦ, ἔπεται καὶ ἡ πανταχοῦ τῆς διανοίας ἰσότης; Ἐκ τοῦ ὅτι ὑπολαμβάνεται, ἂν καὶ εἰσέτι δὲν ἀπεδείχθη, ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι εἰσὶ καλλιέργειας τινὸς δεκτικοί, ὑπετέθη ὅτι πάντες εἰσὶν οἱ αὐτοί. Ἄλλὰ τὴν καλλιέργειαν ταύτην ἡμεῖς παρ' οὐδενὸς τὴν ἐλάβομεν, οὐδὲ κατηλθεν αὕτη ἐφ' ἡμᾶς οὐρανῶθεν ὡς δρῶσης ἀγαθοποιῆς. ἀλλ' ἀνεπτύχθη ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ἐκ τῶν ἡμετέρων δυνάμεων καὶ ἐκ τῆς διανοίας ἡμῶν. Διατὶ τὸ αὐτὸ δὲν συνέβη καὶ παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς; Ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Λιθίος δύναται νὰ μάθῃ τὴν πρόσθεσιν καὶ τὴν ἀφαίρεσιν, ἔπεται ὅτι δύναται καὶ ν' ἀνακαλύψῃ τὸ δίωρον τοῦ Νεύτωνος; Ἄν ὁ Ὀστεντότης ἔχῃ τὰς αὐτὰς διανοητικὰς δυνάμεις μετὰ τοῦ Εὐρωπαϊοῦ, διατὶ δὲν ἐφεῖρε τὴν τυπογραφίαν καὶ τὸν ἀτμόν; ἢ συγκρίνονται οἱ Καραῖοι οἱ Πλαγισθῆσιοι, οἱ Βάνουσοι, οἱ ὀνηροί, οἱ αὐτοὶ γεωργίαι, οἱ μὲν δὲν ἐβρῶντες οὐδὲ θρησκείαν ἔχοντες, οἱ στεροῦ μέχρι πέντε, ἐν ᾧ κατὰ τὸν Γάλλο ἢ χίσιον ἀριθμῶσι μέχρις ἑννέα, οἱ ὀνηροὶ φθίνοντες, καὶ ἤδη σχεδόν ἀποσθεσθέντες ὡς τὰ ἀτελῆ ἐκείνα ζῶα, ὡν μὲν ὀνηροὶ ἀποσθεσθέντες εἰς οἱ σκελετοὶ ἐν τῇ γῇ, συγκρίνονται, τὸν τόπον ἐκείνων, καὶ κατὰ Ρουλίον δύναται νὰ

καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν ὀργανισμοῦ, πρὸς τοὺς λαοὺς; τοὺς ἐμβριθεῖς, τοὺς περιεκαμμένους, τοὺς τὰς τέχνας ἐπιδειξίους, τοὺς τὰς ἐπιστήμας ἐφευρετικούς, τοὺς ἐντροφῶντας ἐν τοῖς πρῶτοις πᾶσι τῆς πολυτελείας καὶ τῆς βιομηχανίας, τοὺς πλήρεις πατριωτισμοῦ καὶ ὑπερηφανείας, τοὺς, ὡς ἔλεγεν ὁ Μοντάσκος, ἀγχαπῶντας καὶ περιπαθῶς σεβόμενους τοὺς νόμους; Αἱ διακρίσεις αὗται δὲν φαίνονται ἰκανῶς βαθεῖαι καὶ ἀμετακίνητοι, ὥστε καὶ μόνκι αὐταὶ νὰ χρησιμεύσωσι ὡς βάσεις διακρίσεων ἀκριβῶς καὶ ἀσφαλῶς διαγεγραμμένων; Ἄλλ' εἰ καὶ αἱ διανοητικαὶ αὗται διαφοραὶ εἰσὶ πολυπληθεῖς ἐναυτῶ καὶ σπουδαίαι, οὐχ ἴστων ὅμως φρονόμεν ὅτι ἡ ὀπὴ εἰς κλάσεις διακρίσεις τοῦ ἀνθρώπινου γένους πρέπει νὰ στηρίζηται ἐπὶ τῶν τοῦ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ διακρίσεων. Ἄλλως τὸ πιθανὸν εἶναι ὅτι ἀμφότερα τὰ συστήματα τὸ αὐτὸ ἢ ἀναλόγων ἀποτέλεσμα θὰ παρήγουν. Ἄς ἐρευνώσωμεν ἄν ἴστων μόνως τὰς ὀργανικὰς διαφορὰς, καὶ ἂς ἰδῶμεν ἂν αὐταὶ εἰσὶ μόνιμοι. Πολλοὶ φυσιολόγοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Ὀλλάρδος, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ περίφημος Πριχάρδος, ἐπέσθευσαν ὅτι αἱ διαφοραὶ αὗται ἐξηγοῦνται διὰ τῆς διαφορᾶς τῶν κλιμάτων, τῶν πολιτικῶν διατάξεων, καὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἰθίμων τῶν διαφόρων λαῶν, καὶ ἡ πείρα διδάσκει ὅτι ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ ἀγρία κατάστασις ἐπενεργοῦσι δραστηρίως ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ σχηματισμοῦ τῶν σωμάτων. Οὕτω πάντοτε τὰ κατοικίδια ζῶα ἔχουσιν ἄλλα χρώματα καὶ ἄλλων μάλιστα σχηματισμῶν τοῦ σώματος, ἀφ' ὅν τὰ αὐτὰ ζῶα ἔχουσι ὅταν ἀγρία περιφερόνται εἰς τὰ δάση. Οἱ ἄγριοι αἰλουροὶ εἰσὶ πάντες τεφροχρόιοι, ἔχοντας μελαίνας ραβδώσεις· οἱ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἀμερικῆς ἐγκαταλειμμένοι ἵπποι, ταχέως προσλαμβάνουσι χαρακτῆρας, διακρίνοντας αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ; ἐν τοῖς σκύλοις δικιτωμένους. Αἱ τρίχες αὐτῶν μῆκύνονται, τραχύνονται καὶ δασύνονται. Τὸ κέρας τοῦ ποδῆς αὐτῶν σκληρύνεται, τὸ χρῶμα αὐτῶν ἀλλοιοῦται, καὶ μετὰ μίαν ἢ δύο γενεὰς γίνονται μελανοὶ καταπόνητοι. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὁ σκελετὸς προσέτι τῶν ἐξαρτημένων ζώων μεταβάλλεται. Κατὰ Βλουμμενδάμον ὑπάρχει μετὰ τὸν κρανίου τοῦ κατοικίδιου χοίρου καὶ τοῦ ἀγρίου σὺς εἰς διαφορὰ μεταξὺ τοῦ κρανίου τοῦ Ἀγριοποσῆος καὶ τοῦ ἐξηγενομένου λευκοῦ. Ὁ Σόλγερ παρατήρησεν ὅτι τὸ ὄστρον τῆς κνήμης τῶν Ἰνδῶν εἶναι ἐπιμήκης, ὅπερ συμβαίνει καὶ παρὰ τοῖς χοίροις τῆς Νορμανδίας· ἀλλ' ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τούτου δὲν διέπλασε τάξιν ἰδιαιτέρην. Οἱ ἄγριοι κύνες δὲν ὀλακτοῦσι, καὶ δύο κύνες κοιμησθέντες ἐξ Ἀμερικῆς εἰς Ἀγγλίαν ὑπὸ τοῦ περιηγητοῦ Μακκενζίου, ἐμεινον ἀφῶνοι δι' ὅλης τῆς ζωῆς; ἀλλὰ τὰ παιδία τῶν ἐγαύγισαν μὲν γυναικῶν. Εἰς τὴν Νέαν Γρανάδα ὑπάρχουσιν ἡνθῆς, ἔχουσαι τὸν λάφον, τὸ περισσῆτον καὶ τὸ ἔνδον τοῦ σώματος μέλανα ἢ τοιαυτῶν, ὅπερ παρατηρεῖται καὶ παρὰ πολλὰς τῶν γυναικῶν τῆς Ἀνδαλουσίας. Τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ὀρνίθια τὰ γεννηθέντα ἀπὸ ζίνης ἡνθῆς εἰς τὸν τόπον ἐκείνων, καὶ κατὰ Ρουλίον δύναται νὰ

μεταδοθή και διαδοχικώς. Και τὰ ἄνρια δὲ παρα-
λάττουσιν οὐσιωδῶς κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὸ χρῶμα
τῶν ἐρίων αὐτῶν, κατὰ τὸ σχῆμα, ὡς καὶ τὸν ἀριθ-
μὸν τῶν κεράτων τῶν, χωρὶς ὁμοίως νὰ χρησιμεύσῃσι
ποτὲ αἱ διαφοραὶ αὐταὶ εἰς διάκρισιν διαφόρων τά-
ξεων μεταξὺ τῶν ζώων τούτων. Ἡ οὐρά τῶν εἶναι
πολλάκις ἰσχνή καὶ μικρά, ἄλλοτε δὲ μεταβάλλεται
εἰς ὄγκον τόσον βαρὺν καὶ μέγαν, ὥστε διὰ τινὰ εἶδη
αὐτῶν, κατασκευάζουσι ἢ κτηνοτρόφοι μικρὰ ἀμά-
ξια ἐν οἷς τὰ πρόβατα σύρουσι τὴν οὐράν των. Πάντα
τὰ παραδείγματα ταῦτα, ὡς καὶ πᾶμπολλα ἄλλα,
ἐπεισαν τινὰς τῶν φυσιολόγων, ὅτι κλίμα καὶ διαίτα
πολλὴν ἐνεργουσίαν ἐπιφέρουσι ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ σχη-
ματισμοῦ τοῦ σώματος. Διατί, λέγουσιν οὗτοι, νὰ
μὴ ἀποδοθῶσιν αἱ διαφοραὶ τῶν ἀνθρώπων εἰς τοὺς
τόπους οὓς κατοικοῦσι; Διατί ἡ αἰτία τοῦ μέλανος
χρώματος τῶν Αἰθίοπων, νὰ μὴ εἶναι ὁ ἥλιος τῶν
τροπικῶν, ἡ δὲ τοῦ σχήματος τοῦ κρανίου, καὶ τοῦ
μήκους τῶν κόλων αὐτῶν, ὁ ἀγχιος αὐτῶν βίος, καὶ
ἡ τοῦ καλύπτοντος τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ἐρίου, τὸ θα-
σοδίατον αὐτῶν; Πᾶσαι αἱ αἰτίαι αὐταί, ἐπενεργού-
σαι ἐπὶ τῶν ζώων, διατί νὰ μὴ ἐπενεργήσῃσι καὶ ἐπὶ
τῶν ἀνθρώπων; Δὲν παρατηροῦμεν καθ' ἐκάστην εἰς
τὰ διάφορα μέρη τοῦ αὐτοῦ τόπου, ὅτι οἱ ἀγροδίαι-
τοι γιορτικοὶ ἔχουσι μελανιώτερον τὸ δέρμα τῶν ἐν
πόλεσιν ἐσκαταρτημένον, καὶ ὅτι ῥῶμην ἔχουσι ἀ-
νωτέραν καὶ ὅσα στενωτέρα; Διατί νὰ διακρίνωμεν
πολλὰ εἶδη ἀνθρώπων, εἴαν παραδεχόμεθα ἐν μόνον
εἶδος προβάτων, ἢ εἶδος κύνων; Ἴσως ἄρα ἀξιολογώ-
τεραι αἱ διαφοραὶ αἱ μεταξὺ τοῦ Αἰθίοπος καὶ τοῦ
Εὐρωπαίου, μεταξὺ τοῦ Μ. γαλλοῦ καὶ τοῦ Ἀμερικαν-
οῦ, ἐκείνων αἰτίνας διακρίνουσι τὸν Λατικὸν κύναν
τοῦ δυσότρου, τὸν ἄγχιον αἰλουρον τῆς οἰκοτρόφου
γαλῆς;

Αἱ ἀκέφεις αὐταὶ ἦσαν ἀξιόλογοι, δι' ἀληθείας τὰ
κλίματα ἐπενεργούσιν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ὡς ἐπενε-
ργούσιν ἐπὶ τῶν ζώων, καὶ ἂν αἱ μεταβολαὶ εἰς αὐ-
τὰ ὑπόκεινται, ἠδύναντο νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὰς
διαφορὰς δ; περιστὰ ὁ ἀνθρώπινος τύπος. Ἀλλὰ κλί-
μα ἀλλάσσοντα τὰ ζῶα, δὲν ὑπόκεινται εἰς μεταβο-
λὰς πολλῶ σπουδαιότερα; τῆς συμβαινούσης εἰς τὸν
φαιλακρούμενον ἄνθρωπον, εἰς τὸν παχυνόμενον ἢ ἰ-
σχνούμενον, καθ' ἃς περιστάσεις διατηρεῖ πάντοτε
τὸν χαρακτηριστικὸν καὶ διακριτικὸν αὐτοῦ τύπον.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

Πολλὰς πολλάκις κρίσεις καὶ ἠκούσαμεν καὶ
ἀνέγνωμεν περὶ τοῦ ἀειμνήστου Ἀλεξάνδρου
Υψηλάντου, ἀλλ' οὐδεμίαν ὑπῆρχε τοσοῦτον ἀ-

μερολήπτου καὶ τοσοῦτον δικαίαν ἐσθ' ἢ τοῦ συγ-
γραφέως τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. (*) Ὁ Κ. Τρικούπης
δὲν ὑπέπεσεν εἰς τὸ σῦνθηδες σφάλμα τῶν ἱ-
στορικών, οἵτινες, εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ δρα-
ματος ἐμβλέποντες, καὶ ἐξ' αὐτῆς καὶ μόνης
ποριζόμενοι συμπεράσματα, παρορώσι τὴν ἐ-
ρευρὰν τῶν περιπετειῶν ὅσαι συνετέλεσαν εἰς
τὸ νὰ ἀνοδείξωσι μᾶλλον ἢ ἦττον εὐφυῆ, μᾶλ-
λον ἢ ἦττον ἐπιδέξιον, καὶ τὸ σημαντικώτερον,
μᾶλλον ἢ ἦττον εὐνοούμενον ὑπὸ τῆς τύχης
τὸν δραματούργον.

Ἐάν διὰ λόγους, τοὺς ὁποίους εἶναι πάντη
περιττὸν νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα, δὲν ἐπετρό-
πη εἰς τὸν Ἄλ. Υψηλάντην νὰ εὐδοκίμησῃ
κατὰ τὸν ἀγῶνα οὕτινος τὴν διεύθυνσιν ἀνε-
λαβε μετὰ τοσαύτης τόλμης καὶ ἀφοσιώσεως,
οὐχ ἦττον εἶναι ἀναντιρρήτον ὅτι εἰς τὴν φιλο-
πατριαν αὐτοῦ ἀφείλονται τὰ πρωτόλεια τῆς
δόξης τοῦ μεγάλου ἐπιχειρήματος, ὅπερ ἔ-
δωκεν εἰς ἡμᾶς καὶ ἀνεξαρτησίαν καὶ πολιτικὴν
ὑπαρξίν.

Δημοσιεύοντες ἐνταῦθα τὴν εἰκόνα τοῦ ἀει-
μίμου ἐκείνου πρωταγωνιστοῦ τῆς ἑλληνικῆς
ἐλευθερίας, ἀρκούμεθα νὰ παραθέσωμεν τὴν κρί-
σιν τοῦ συγγραφέως τῆς Ἱστορίας τῆς
Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Ὅσον ἀσήμενος καὶ μηδαμινῆ ἦτον ἡ μυστηριώ-
δης Ἀρχὴ τῆς Ἑταιρίας τῶν Φιλικῶν, τόσον πλεό-
τερος μισθὸς ἐρείδεται τῷ Ἀλεξάνδρῳ Υψηλάντῃ
προθυμῶντι νὰ περικαλύψῃ τὰ ταπεινὰ σπέρματά
της ὑπὸ τὴν ἐπισομιμάτια τοῦ γένους του καὶ ὑπὸ
τὴν λαμπρότητα τῆς θέσεώς του. Θεμιχὲς πατριω-
σμὸς ἀναμφιβόλως καὶ ὑψηλὴ φιλοδοξία τὸν ἐπεισαν
ν' ἀναδεθῇ τὸν ἐπικινδυνωδέστερον ἀγῶνα, χάριν
τοῦ ὁποίου καὶ λαμπρὰν θέσαν παρὰ τῷ αὐτοματάρι
προθυμὸς ἐβούλετο, καὶ τὰ ἐν τῇ Τουρκίᾳ ὑπὸ Ἰωαν-
νὴν προτιμασίαν συμπεριελάττω ἐπιγύρησε, καὶ μέγα
μέρος τῆς πατρικῆς του περιουσίας γενναίως ἐδαπέ-
νασεν. Ἀλλ' ἦττων ἐδείχθη τοῦ διασημοῦς ἔργου
του. Ἐπαύματος καὶ πρόθυμος νὰ πιστεύῃ ὅτι ἐ-
κεθόμεν, ἔγεινε παίγιον ἐξ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῶν
ἰδιωτεῶν, τῶν βεβουλόρων, καὶ τῶν κακοβούλων ἀ-
καποφάσιστος καὶ ἀνεπίμωτος ἐδείχθη καθ' ὅλα τὰ κί-
νήματά του ἔξωθεν μᾶλλον ἢ ἐσωθεν καὶ ἤλπιε
καὶ ἐφοβήθη. Παρεγγύρισε δὲ καὶ τὴν εὐνοίαν τῶν ἐ-
παναστάσεων, αἱ ὁποῖαι συντηροῦνται ἐκ προσημῶν
καὶ κρατῶνται διὰ τῆς ἐπιθέσεως, καὶ φθιρῶνται

(*) Ἢ καὶ ὑποσχεθῆναι καὶ ἐψηφίσαντες νὰ δημοσιεύω-
μεν ἀνάλογόν τινα τοῦ πρώτου τόμου τῆς Ἱστορίας τοῦ Κ.
Τρικούπη, ἰδιαιτέριον ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐξ' ὧν γεννῶ-
νται ἀπο τῶν μνησίων ἢ ταλαίπωρος ἡμῶν πατὴρ, καὶ ἐξ
ἃς ἐστρέφωμεν κατὰ προτίμησιν ὅλην ἡμῶν τὴν προσοχὴν
νὰ ἀνεβάλωμεν αὐτῆς τὰ μικρὰ. Ἀλλὰ τὸ χρεῖος τοῦτο
βέβαιον ἐπιτελεῖται μετ' ὅσον πολὺ.

καὶ ὑπερδύναμον διὰ τῆς ἀμύνης. Ἀσιωότερα ἤνθει
τὰ πράγματα ἐντὸς τῶν δύο Ἡγεμονιῶν παρ' ἑτι
ἐδύνατο εὐλόγως νὰ ἐλπίζῃ, διότι καὶ ἡ Μολδαυία
καὶ ἡ Βλαχία προθύμως τὸν ἐδέχθησαν, καὶ ὑπὲρ τοῦ
δύο μῆνας ποῦποτε Τούρκοι δὲν ἐφάνησαν. Ἀλλὰ
καὶ αἱ τόσων αἰσίων περιστάσεις, καὶ ὁ τόσον πολὺ-
τιμος τῆς ἀνέσεως καιρὸς δὲν τὸν ὠφέλησαν. Ὅλη
ἡ δύναμις του ἦτον ἡ ἐπικρατούσα ἰδέα ὅτι, ἀναδεχ-
θεὶς παρρησίᾳ τὸν ἀγῶνα, ἀντεπροσώπευε μυστικῶς
τὴν Ρωσσίαν καὶ βίως ἐματτίωσεν ὁ ἴδιος τὴν σω-

ταὶ καὶ ν' ἀποθάνωσι χάριν τοῦ ἀγῶνος. Ἀλλ' εἰς
οὐδὲν ὠφέληθη ἀπ' οὗ δὲ ἀποκατέστη ἡ θέσις του
τόσον δεινῆ, παρεδόθη ἐπὶ ματαίᾳ ἐλπίδι εἰς ξένην
καὶ διασμενῆ ἐξουσίαν ὑπὸ τὴν ὁποίαν καὶ ἐτελείωσε
πικρῶς τὰς ἡμέρας του. Τὸ κατὰ τὰς Ἡγεμονίας ὁ-
μῶς ἀτυχὲς κίνημά του ὠφέλησε τὰ μέγιστα τὴν
κινήθεισαν Ἑλλάδα, διότι ἐφερε μέγαν στρατιωτι-
κὸν ἀντιπερισπασμὸν καὶ βαρεῖας πολιτικῆς συγ-
κορούσεις μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας, αἱ ὁποῖαι
ὀλίγον ἔλλειψε νὰ καταντίθωσι καὶ εἰς ἑλληροπραξίαν.

Π. ΣΙ

Ἀλεξάνδρος Υψηλάντης.

τίριον ταύτην πλάνην, κηρύξας ὅτι μία μεγάλη ἰ-
ταμία προστατεύει τὸν ἀγῶνα, καὶ ἀναγκάσας τὴν
Ρωσσίαν καὶ τὸ κίνημά του πανδημῶς νὰ κατακρίνη,
καὶ τὴν συνάγειν τῆς εἰς ἀποστολὴν Ὀθωμανικῶν
δυνάμεων ἐντὸς τῶν Ἡγεμονιῶν προθύμως νὰ δώσῃ.
Ἐξ αἰτίας τούτων ἐβρέθη ἐν μέσῳ ἀτάκτων, ἀπει-
θῶν, ἐπιβούλων καὶ προδοτῶν, ἀναγκάζομενος νὰ φρον-
τίσῃ ἀδιαλείπτως περὶ τῆς ἀσφαλείας του. Αἱ μά-
χαι τοῦ Δραγασανίου, τοῦ Σκουλενίου καὶ τοῦ Σέκου,
καὶ ἡ γενναία ἀντίστασις τόσων ἄλλων πολεμιστῶν
μετὰ τὴν ἀπέλευσίν του, ἀπέδειξαν ὅτι εἶχεν ὑπὸ
τὴν ὁδηγίαν του ἄνδρας ἐπιόμους, καὶ γὰρ τὸν δοξά-

Ἡ δὲ μνήμη τοῦ Υψηλάντου, ὅπως καὶ ἐν τῷ θεω-
ρήσει τις, θὰ διαμένει παρ' ἡμῶν ἀγήρατος καὶ πολυβί-
μηντος δι' ὅσα μεγαλοφρόνως καὶ φιλοκινδύνως ἐ-
πεχειρήσει, δι' ὅσα χάριν τῆς πατριδος του ἐπαθε,
καὶ διὰ τὴν ἐπὶ τέλους εὐτυχῆ ἐκβάσιν τοῦ ἀγῶνος,
τὸν ὁποῖον πρῶτος αὐτὸς ἐκίνησεν. Ἀναπλήρωσι δὲ ὁ
διακαῆς καὶ εὐλαϊκῆς αὐτοῦ ζῆλος ὅλας τὰς πολι-
τικῆς καὶ πολεμικῆς ἐλλείψεις του.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

Κύριε Συντάκτη, παρακαλείσθε να καταχωρήσετε εις τὸ ἀριστέριον φύλλον ὑμῶν τὰ ἑξῆς·

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Μαΐου 1854

Ὁ κύριος Θ. Τιμαγένης, δημοσιεύων διὰ τῆς Ἀμαθειας ἀπὸ ἀριθ. 789—92. περὶ ἡγήσειν τοῦ τινα κατὰ Χασαμπάν (καὶ ὄχι Κασαμπά! ὡς λέγεται καὶ γράφεται Τουρκιστὶ ἢ κομποπολις ἐκείνη τῆς Λυδίας) καὶ Σάρδεις παρενεῖρε καὶ τινας ἐπιγραφὰς Ἑλληνικὰς, ἃς ἀντέγραψε περὶ τὰς Σάρδεις. Μεταξὺ τῶν ἐπιγραφῶν ἀναφέρεται καὶ τις πρὸς τινα Βοκόντιον ἐπιγραφομένη. Ἦν ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ 41. φυλλάδιῳ τῆς *Harvardian*, κατ' ἀντιγραφήν φίλου μου τινος, οὐ περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν ἀσχολουμένου, πληροστέραν καὶ ἀκριβεστέραν ἐξέδωκεν ὁ κύριος Θ. Τιμαγένης. Ἐάν ὁ κύριος Τιμαγένης περιωρίζετο εἰς τὴν ἀπλὴν ταύτην ἐκδοσιν καὶ διόρθωσιν τοῦ ἀκούσιου ἡμῶν ἐκείνου σφάλματος, καὶ χάριν μάλιστα ἠθέλωμεν τῷ ἀπονεύειν. Ἀλλ' ὁ κύριος Θωμάς, οὐκ οἶδ' αὖτε πῶς, διαστρέφων καὶ κινδυνεύων τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Πανδώρα λέγόμενα, φέρεται μετὰ πάλους τινὸς καὶ κατ' ἐμοῦ καὶ κατὰ τοῦ φίλου μου. Πλὴν καὶ εἰς ταῦτα τὰ πολὺ ἐάν περιωρίζετο ὁ κύριος Τιμαγένης, καὶ τότε ἠθέλωμεν τὸν ἀφήσει νὰ τέμπηται ἐν τῇ ἐβρέσει αὐτοῦ, εἰ μὴ θεόγνητος, τοῦλάχιστον θεοδότητος ἡλικασίμου, ὅπου αὐτῷ ἀρέσκει. Ἀλλ' ἐπειδὴ, κατὰ δυστυχίαν, ἐν τῇ μέθῃ τῆς εὐρέσειαί σου, σχεδὸν ἑαυτοῦ ἐπιλαθόμενος, παράδοξά τινα παρήχη εἶπεν ἐν τῇ ῥομαντικῇ ἐκείνῃ περιηγήσει σου, διὰ τοῦτο ἠναγκάσθημεν, τῆς ἀληθείας χάριν, νὰ τῷ ἀπευθύνωμεν τὰς ὀλίγας τὰς δε παρατηρήσεις.

Καὶ πρῶτον ἐρωτώμεν αὐτὸν, ποῦ εἶχε τὸν νοῦν, ὅτε ἀνέγνωσκε τὴν ἐν τῇ Πανδώρα ἐκείνῃ ἐπιγραφὴν, ὥστε νὰ ἴδῃ ἀντὶ πενταμέτρων, ἀκαταλήκτου καὶ καταληκτικοῦ (ἦτοι ἐλεγείου) πεντασύλλαβου καὶ ἑκασύλλαβου; Ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι τοσοῦτον ὑπερμπηκνόμενος καὶ ὑπέροχος ἀνιλλοῦν εἶναι ὥστε συλλαβὰς εἰσπνεῖ, συλλαβὰς ἐκπνεῖ, συλλαβὰς ὀρθῶ, συλλαβὰς ἀκούει, καὶ συλλαβὰς φαντάζεται ὄναρ τε καὶ ὕπαρ! — Ἐγὼ ἐκδίδων τὴν ἐπιγραφὴν ἐκείνην, ἐπὶ μνήμῃ τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ φίλου μου σπυριζόμενος, ὅστις, ὡς προσέειπον, καὶ περ ἄλλων σκουδάλων ἐπιστήμην, ἀξιοπαλῶς ἀσχολεῖται ἐν παρόδῳ καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα, εἰκασίας μου τινὰς μόνον ἐξέφρασα, χωρὶς νὰ δισχυρισθῶ, ὥσπερ ὁ Κ. Τιμαγένης σου τῆς περιηγήσειαί αὐτοῦ, ὅτι οὐδεὶς ἀλλοῦ πρὸ ἐμοῦ οὐτ' ἀνέγνωσεν, οὔτε εἶδεν, μήτε νὰ ἐπινοήσῃ τι ἀνύπαρκτον, ὡς ἐθελόκακως ἐνασμενίζεσθαι νὰ εἴπῃ. Ἢ ἐκδοσὶς τῆς ἐπιγραφῆς ἐκείνης ἐν τῇ Πανδώρα, εἰ μὴδὲν ἄλλο κατώρθωσε, τοῦλάχιστον ἐξύπνισεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ λυθάργου καὶ ἠνάγκασε νὰ τὴν ἐκδώσῃ ἀκριβεστέραν. Ἀλλ' ἡ ἐξέλιξις αὐτοῦ οὕτω σκοτοδινιώσα ἐγένετο, ὥστε ἀπὸ ἀπάτης εἰς ἀπάτην παρενέπεσε, καὶ λέξεις κενὰς ἐπλασεν, καὶ κρήνας πεντακρούουσις ἐκδοθήσαν, εἰς κρουνοὺς μεταβάλλον τὸς Ἑρωτας; ἢ εἶναι καὶ νῦν οὗτος τρόπος (μὸδα τις) τοῦ κτιζειν κρήνας ἐρωτοκρούουσι; Ἐν τίνι λεξικῷ εὗρετε, κύριε Τιμαγένης, τὴν ἡλιάσαστο, τὴν ἑκακαίην (ἀντὶ ἑλίας, ἀνασκαφή); Πῶς εὐρέθησαν αἱ ῥηκιδίαις ἑλίας ἦτοι τὰ ῥηκί, ζῶντα καὶ ἀκμάζοντα ἐπὶ τῶν πετρῶν τῆς Λυδίας, ἐν ᾗ οἱ βοτανικῶν παῖδες τὰ φύκη ἐνδοξα φησὶ λέγουσιν, ἐπὶ πετρῶν δὲ λέγουσι φύεσθαι τὰ βρύα (musci) καὶ τὸς λαχίνας (lichenas); Ἀλλ' ἐάν ἐξετε τὴν ἡλίαν καὶ κλίαν πρὸς τὰς ῥηκιδίαις καὶ τὰ ῥηκί, ἔπρεπε νὸ συμβουλευθῆτε, πρὶν ἢ φυκαλοῦσαστε, τοὺς ἐν Σμύρῃ ἐξοχωτάτους, ἢ, ἐν θελήσει, σπαρπέμπον ὑμᾶς νὰ συμβουλευθῆτε τὰ στοιχεῖα βοτανικῆς τοῦ Κιθληγινοῦ κυρίου Λαθρίνου (ἐν Κερκύρῃ 1854). — Εὐφραστάτα, τῇ ἀληθείᾳ εἰμι καὶ ἡ τοῦ ἀγορανόμου εἰς Νάϊσῃν μεταμάρωσι! πολλῶν ἐφυστέρᾳ τῆς πεντακρούουσις κρήνης σου! Ἀλλ' ἐάν εὐκαιροῦτε νὰ μῆθετε τίνες τε καὶ ποῖοι ποτε ἦσαν οἱ ἀγορανομοί, λάβετε τὸν κόπον ν' ἀναγνώσῃτε τὰ κατωτέρω δύο ἀρθρα.

Ἀπορῶ, φίλε Θωμά, πῶς δὲν ἐπέκρηθητε, πρὸς τίνες ἀπειτηνόμενοι ἐγράφετε ἐκείνῳ τὸ ἀνάδοτον τὸ περὶ τοῦ ἀρχαίου μαθηματικοῦ, λέγοντες. *Ἐν ἐνθρονοῦσι τῆς τῶν ἀρχαίων μαθηματικῶν τίνος ἀρχιμάστορος τὴν ἄνοιαν μὴ ἀναγνῶντες διὰ ἀλυσιτέρας καὶ ἀνοήτους ἐρωτῆς* κτλ. Σήμερον καὶ οἱ τὰς στοιχειωδέστατας γνώσεις τῆς φυσικῆς ἔχοντες παῖδες γνώσιουσιν, ὅτι Ἀρχιμάστος ὁ Σαρακούτιος, παραγγελλεῖς ὑπὸ Ἑρωτος τοῦ νεωτέρου νὰ ἐξελέγη τὴν δι' ἀγορῶν κινδυνεύων τοῦ χρυσοῦ τοῦ δοθέντος πρὸ αὐτοῦ χρυσοῦ τινα πρὸς κατασκευὴν στεφάνου, μετὰ πολλῶν τῶν ὄντι μελέτην, ἐν τῷ βαλκανίῳ τέλει λουόμενος, λαθῶν τὸ ἐνδοξίμον ἀπὸ τῆς ἐκ τῆς πύλου ἐκροῆς ὕδατος ἴσου τὸν ἔχον τῷ ἴδιῳ σώματι, ἀνεκάλυψε τὴν γυμνωτάτην ἐκείνην ὑδροστατικὴν καὶ ἀεροστατικὴν ἀρχὴν, καὶ ἦν πᾶρ οὕτω εἰς τὸ βρεῦσθαι ἐπιμαρτυρήσαντος ἀποδείξει τὸ ἴδιον βήρως μέρος ἴσως τῷ βάρει τοῦ ὑπ' αὐτοῦ μετατοπιζόμενου μιστοῦ (ὑδατος ἢ αἵματος καὶ τῶν τοιοῦτων), καὶ ἐκ ταύτης τῆς ἀνακαλύψεως ἠρωτῶμενος συνέγραψεν ὁ Ἀρχιμάστος τὸ περὶ τῶν ὀργανῶν ἐπιγραφόμενον σύγγραμμά του. Ἐἴ μοι ἐσυγχωρητο, ἠθέλω παραθεῖαι ὑμῖν ἐνταῦθα ὀλίγηρον τὸ χωρίον τοῦ ἱωμαίου συγγραφῆς Μιτρούβιου, δηλογούμενου τὸ γεγονός τοῦτο ἐν τῷ βιβλ. 9. κεφ. 3. τοῦ περὶ Ἀρχιτεκτονικῆς (de Architectura) συγγράμματος αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἀνεκδότου ὑμῶν.

Νῦν δὲ ἔλθωμεν ἐπὶ τὴν μεγάλην εὐρεσιν ὑμῶν! Ἢ ἐπιγραφὴ ἐκείνη, ἢ τοῦ ἀγορανόμου Λυδίου Χρυσέρου (ἢ Χρυσέρωτος) εἶναι πρὸ δεκαετίας ἤδη ἐκδομένη ἐν τῷ Σώματι τῶν Ἐπιγραφῶν τοῦ Βοικίου (Corpus Inscriptionum Graecarum) ὑπ' ἀριθμῷ 3946 μεταξὺ τῶν φρυγιῶν ἐπιγραφῶν εἰς πέντε στίχους ἢ γραμμὰς, καὶ δὲν εἶθε πρῶτοι φησὶται αὐτῆς, κύριε Θωμά. Τὸ δὲ Β (B) ἐκεῖνο, ὅπερ παρήγαγεν ὑμᾶς τὸν ἀγορανόμον εἰς Πυγορανόμον νὰ μεταμορφώσῃτε, σημαίνει τὸ δεύτερον, δηλ. εἰ ὁ Ἀρχιμάστος ἦν τότε δεύτερον, ἦτοι ἐκ δευτέρου ἀγορανομῶν. Οὕτως ἀπαντῶνται τὰ γράμματα Β, Γ, Δ, κτλ. ἐπὶ πολλῶν ἐπιγραφῶν, σημαίνοντα = τὸ δεύτερον, τρίτον, τέταρτον κτλ. πρὸ τῶν ὀνομάτων τῶν διαφόρων ἀρχῶν. Οἱ δὲ Ἑρωτες ἐκείνοι οὕτε κρουνοὶ εἶσιν, ὡς φαντάζεσθε, κύριε Τιμαγένης, οὔτε ἐπὶ κρήνας τινὸς ἦσαν ἐφαρμοσμένοι, ἀλλ' αὐτοῦτο ἀγάλματα Ἑρωτων, ἱσταμένα ἐπὶ βάλανον τινὸς, οὐ μέρος ἀπέτελει καὶ ἡ τὴν ἐπιγραφὴν φέρουσα πλάξ, ἀνάθημα τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου ἀγορανόμου τῆ γλυκυστάτη αὐτοῦ πατρίδι. Οὐδὲ εἶναι μοναδικὸν τὸ τοιοῦτον ἀνάθημα ἰδοὺ ἐν ἐκ τῶν πολλῶν μαρτυρούμενον ὑπὸ τίνος Τραλλιανῆς ἐπιγραφῆς (C. I. n. 2925.) Τῆ γλυκυστάτη πατρίδι Μάρκος Αἰθιόλιος Ἀνδρέας οὐρ τῆ γενναίᾳ Κλαυδία Θεοδώρῃ καὶ τοῖς παισὶν Ἰούλιανῶ, Ἀνδρέᾳ, Θεοδώρῳ τοῖς ἐπιχρύσοις Ἑρωτας ἴη καὶ τὰς ἑ Νείκας οὐρ ταῖς βάσεις ἐν τῶν ἰδίων ἀνέθημα. Ἢ θέλετε εἶπεῖ καὶ ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Μάρκος οὗτος Αἰθιόλιος ἐκείνος κρήνην τινὰ εἰκοσάκρουνον, ἐρωτοσίδεις καὶ Νικουσίδεις τοὺς κρουνοὺς ἔχουσαν; Καὶ ταῦτα μὲν ἀρκείτωσαν περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης· περὶ δὲ τῶν ἄλλων, δὲν ἔχω σήμερον καιρὸν ν' ἀναδηλώσω ὅλα τὰ Corpus Inscriptionum, ἵνα εἴπω ὑμῖν, εἰ εἰσιν ἐκδομένα καὶ αὐταῖ, καίτοι οὐδ' ὕμεις δισχυρίζεσθε, ὅτι πρῶτοι τὰς ἀνεκαλύψατε.

Νῦν δὲ ἀποχαιρετῶν ὑμᾶς, φίλε Τιμαγένης, παρακαλῶ ὑμᾶς, νὰ μαι δώσητε τὴν ἀδειαν νὰ ἀπευθύνω ὑμῖν τὰς φιλικὰς τὰς δε παρατηρήσεις. Ὅταν τοῦ λοιποῦ εὐρόντες ποῦ ἐπιγραφὴν τινα μέλλετε ἐκδοῦναι, καλὸν εἶναι νὰ ἐρευνησῃτε πρότερον, μήπως εἰναι ἐκδομένη ἢ ἐν τῷ Corpus Inscriptionum Graecarum, τῷ ἀνεκτιμήτῳ ἐκείνῳ ἱσοσφῶ διὰ τὴν κλασικὴν ἀρχαιότητα, ἢ ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐφημερίδι τῶν Ἀθηνῶν, ἢ ἐν τῷ Repertoire, συλλογῇ ἐπιγραφῶν νεωστὶ ἀνακαλυπτομένων, ἐκδομένην γαλλιστὶ ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κυρίου Α. Ραγκάθ. Ἐπειτα ν' ἀντιγράψῃτε καὶ ἐκδίδῃτε τὰς ἐπιγραφὰς, ὅσον τὸ δυνατόν, πιστῶς μετὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν χαρακτήρων, μὴ ἀνάμιγνύοντες χαρακτῆρας ἀρχαιοτέρους μετὰ νεωτέρων, μήτε ἐκδιδόντες ἀρχαιοτέρας ἐπιγραφὰς διὰ νεωτέρων χαρακτήρων καὶ τάνάπαλιν. Οὕτω, νομίζω, δυνατὰ τις ἐκδιδόναι ἐπιγραφὰς, καὶ οὐχὶ παίζων.

Δ. Ι. Μαυροφρύδης.

ΠΕΡΙ ΑΓΟΡΑΝΟΜΩΝ.

Οἱ ἀγορανομοὶ ἦσαν ἀστικὴ ἀρχὴ ἐν ταῖς πλείστασι τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων οἷον ἐν Ἀθήναις, Κορίνθῳ (Justin. XXI, 5, 7.), Αἰγίνῃ (Ouis. Müller Aeginetic. p. 137) κ. ἄλλαις, τὴν ἐποικτείαν τῆς ἀγορᾶς, τῶν ἀγοράσεων καὶ πωλήσεων καὶ τῶν ἐπ' αὐτῶν ἀναφορῶν ἐρίδων ἐν γένει ἐπιτετραμμένη. Κατὰ τοὺς νεώτερους χρόνους, μετὰ τὴν καταλοισιν τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας, ἀναφέρονται ἐνομαζόμενοι λογισταὶ (1), ἐν μεγάλῃ τιμῇ ὄντες καὶ εἰς τὰς πρῶτας ἀρχὰς καταλεγόμενοι. Ὅθεν ἐν πολλαῖς σωζομέναις ἐπιγραφαῖς γίνεται λόγος περὶ ἀγορανόμων στεφανομένων ἢ ἄλλως τιμωμένων (Ouis. Müller αὐτόθι) οὕτω π. χ. ἐν Σπάρτῃ (μεταξὺ τῶν φουρμοντείων ἐπιγραφῶν), ἐν Ταινάρῳ, Κορίνθῳ, Γορτύνῃ, Σμύρῃ (Μακρ. παρ. 73. ἀριθ. 37 κ. ἄλλ.), ἐν τῇ νήσῳ Ἀστυπαλαίᾳ (2). Ἀλλ' ἰδιαιτέρως μνηστὶς ἀξίος εἰσὶν οἱ ἐν Ἀθήναις ἀγορανομοί, οἱ ἐπὶ τῆς ἀκ-

λογιστικῆς ἀναφέρεται, καὶ ὁ ἀγορανόμος τιμᾶται Τιμισθέριον) Κλαυδίου Γλύπτον, Ἀνδρανοῦκου υἱόν, τὸν ἀγορανόμον, τὸν ὑπέρτατον λογιστὴν καὶ κτιστὴν τῆς πατρίδος, τῆς ἀρχαιολογικῆς πόλεως, τῆς νεωκόρου τῶν Σεβαστῶν, ἱερέα τοῦ Διὸς, κατὰ τὰ δόγματα τῆς συγχλητῆς Τραλλιανῶν, οἱ μῦσταί τῶν ἱερῶν (C. I. n. 2926.).

(1) Ἰδοὺ ἐπιγραφὴ τῆς Τραλλιανῆς, ἐνθα καὶ τὸ ὄνομα λογιστικῆς ἀναφέρεται, καὶ ὁ ἀγορανόμος τιμᾶται Τιμισθέριον) Κλαυδίου Γλύπτον, Ἀνδρανοῦκου υἱόν, τὸν ἀγορανόμον, τὸν ὑπέρτατον λογιστὴν καὶ κτιστὴν τῆς πατρίδος, τῆς ἀρχαιολογικῆς πόλεως, τῆς νεωκόρου τῶν Σεβαστῶν, ἱερέα τοῦ Διὸς, κατὰ τὰ δόγματα τῆς συγχλητῆς Τραλλιανῶν, οἱ μῦσταί τῶν ἱερῶν (C. I. n. 2926.).

(2) Παρατίθεται ἐνταῦθα διὰ τὸ πρόχρονον καὶ ἄλλας δύο ἐπιγραφὰς, τὴν μὲν τῆς Ἀστυπαλαίας, τὴν δὲ τῆς Αἰγίνης, ἐξ ὧν καταφαίνεται, ὅτι οἱ ἐν ταῖς πόλεσι ἀγορανομοί, ὡς καὶ ἄλλοι οἱ ἴσοι, διέφερον τῶν ἐν Ἀθήναις. οἱ δ' ἐν Ἀθήναις οὐδ' ἐπὶ τῶν αἰρημάτων ἐπιμελείαν, οἱ δ' ἐν Ἀθήναις οὐδ' ἐπὶ τῶν ἀποκαταστάσεων, οἱ δ' ἐν Ἀθήναις ἐκτελοῦνται, καὶ γ' οἱ ἐν Ἀθήναις ἔδοξαν καὶ ὑπὲρ τῶν ἀγῶνων, ὡς οἱ πεδίτες τῶν Ῥωμαίων. ἐν τῇ περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις οὐδὲν τοιοῦτον ἀναφέρεται. Ἰδοὺ ἡ ἐπιγραφὴ τῆς Ἀστυπαλαίας. Ἐπειτα εἰσαίτε καὶ σκεψασθε (Δημοσθένει) ὁ πάλαιος σταφάνω, ἐπιμαρτυρῆσαι ἀγορανόμος ἐπιμελήθη τοῦ δάμου μετὰ πάσας φιλοτιμίας, τῶν τε κατὰ τὴν ἀγορὰν πάντων ἐπιμελοῦμενος, ὅπως ὡς εὐωνότατα καὶ εἰκατόβροχάτα πωλήσῃ, καὶ αὐτὸν διετέλει προνοοῦμενος τῷ δάμῳ (Villoison Froleg. ad Hual. p. 65.) Ἰδοὺ καὶ ἡ αἰγιντικὴ. Ἀπὸ τῆς Διόδωρον ἱστορίας ἀπαιεῖ ἀπὸ συνέθρονος καὶ τοῦ δάμου. Ἐπειδὴ ἀπὸ τῶν πολιτῶν Διόδωρος ἱστορίας κατασταθεῖς ἀγορανόμος τὸ τοῦ βίου τέταρτον καὶ ἑξήκοντον ἴτος, τὰ ἐπιμαρτυρῆσαι πεποίηται τὰς ἀρχὰς ἀπάσας, ἐγχειρισάμενος πάντων (φιλοτιμίας καὶ) μετὰ πίστιος, καὶ τοῦ ἀγωνικοῦ κατ' Αἰακῶν γενομένου εἰσέφερε στατήρας ἰσχυρόντα, καὶ διὰ πόλεμον ἐπὶ τὰ ἀμείτερα (τῶν Ἐπειθαυρίων) κατατραχύντων, τὰν χώραν ἀναπρηθόντων καὶ τὰς οὐσίας σιτήρας ἐξολόντων, ἀγαθὸς ἀρχὼν ἱκανὸν σίτον παρέχων πάντα τὸν χρόνον, τοὺς δεομένους δεδαίταται, φιλοπονοῦν πατὴρ τὸν δάμον τὸν Αἰγινῆων, οὐδὲ κίνδυνον, αὐτὸ βλάσαν οὐδέμιαν φεύγων, ἀλλὰ περὶ πλείστον ποιούμενος τὸ συμφέρον τοῖς πολιταῖς, μετὰ σπουδᾶς πάσας οὐδὲν ἑλλείπων ἐν τῷ βίῳ βίαντι, ὅτι ποτιφάσεται φιλοφρόνως, ὅπως ὁ δάμος φανερῶς ἢ τοῖς ἐπιδαμοῦσι παρ' ἡμῶν, τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας καταξίως τιμῶν, δεδόνθαι τοῖς συνέθρονος καὶ τῷ δάμῳ ἱκανοῖσι Διόδωρον ἱστορίας ἐπὶ τῇ ἐνοσίᾳ καὶ τῇ ἀναπρηθόνθῃ, ἢ ἔχων δικαίησιν ποτὲ τὸν δάμον, καὶ σιφασῶσαι αὐτὸν σταφάνω χρυσῶν δραχμῶν χρυσῶν ἐκατὸν, τὸ ἐγενομένου ἀνάλωμα δόσῳ ὁ ταμίης, καὶ ἀνακαρτέξει τὸν σταφάνω ἐν τῷ θεάτρῳ τοῖς ἐπέτῃς Αἰακίσις, καὶ θωρομένον σταθῆσαι (τῷ... Ἀπόλλωνι) καὶ τοῦ βίωμου τοῦ γενομένου ἐπιμελητῆς σταθῆσαι, λαθῶν ποιήσαι, ἐφ' ἃ ἀναγραφῆσεται τὸδε τὸ φάρισμα, αὐτὰ δὲ ἀνατεθῆσεται εἰς τὸν ἐπιμαρτυρῆσαντος τόπον τὰς ἀδείας παρὰ τὸ Ἀπόλλωνος, τὸ ἐγενομένου ἀνάλωμα δόσῳ ὁ ταμίης.

μᾶς τῆς πόλεως. Οὗτοι ἐλάτουντο, ὡς ἐξάγεται ἐν 8. I. 6).—Οἱ παρὰ Ῥωμαίους aediles ἦσαν ὁμοίως τοῦ Δημοσθένους (κ. Τιμοκράτ. § 112) καὶ Ἀριστοφάνους (Λαχρ. 721) (3), ὄντες δέκα τῶν ἀρχόντων, πέντε μὲν εἰς τὸ ἄστυ, πέντε δὲ εἰς τὸν Πειραιᾶ (Ἀριστ. ἐν πολιτ. Ἀθην. παρ' Ἀριστοκράτην ἐν λ.). Καὶ τὰ μὲν καθήκοντα ἢ ἔργα αὐτῶν ἦσαν 1) ἢ ἐπὶ πάντων τῶν ὠνίων ἢ ἐμπορευμάτων τῆς ἀγορᾶς (ἐκεῖ τῶν σιτηρῶν, τοῖς οὐτοράδαιον ἐπιτετραμμένων) ἐπιτοτεία, καθ' ὅσον ἐπωλύοντο Ῥωμαίως. Ἐργοντιζόν, ὅπως ὦν καλλῆ, ἢ τινὴ τῶν μὴ παλὸν ὑψηλῆ, καὶ μηδὲν εἰσχωρῆ ἀπὸ τῆς ἐν γένει εἰς τὰς ἀγορᾶς, μάλιστα δὲ εἰς τὰ μέτρα καὶ σταθμὰ 2) Ἐπετήρου τοῖς πωλητῆς, ὅπως πωλῶσι μόνον οἱ εἰς ταῖς δικαιοῦμα ἔχοντες, τ. ε. οἱ πολῖται ἐν γένει καὶ ἐν τῶν ξένων καὶ μετοίκων οἱ εἰς ἀποτίσαντες τὸ ξενικὸν λεγόμενον τέλος, ὅτι ἐπέπρακτον οἱ ἀγορανόμοι αὐτοί 3) Ἐργοντιζόν ἐν γένει περὶ τῆς καθαριότητος καὶ εὐταξίας ἢ, ὡς ἔλεγον, ἰθακαμίως τῆς ἀγορᾶς, καὶ ἐπετήρου, ὅπως οἱ ἐνταῦθα νομὸι ἢ τὰ ἱερὰ καὶ αἱ κρήναι μὴ βλάπτωνται. Ὅθεν τοῖσι καὶ τοῖς ἀστυνόμοις μέγιστα ὁ Ἀλεξάνδριος (Μελέρ Μ7). ὅτι ὁλόκληρα τέλματα ἐσχηματίσθαι ἐν τῷ ἄστυ 4) Δείλυν τῆς μεταξὺ τῶν πωλητῶν καὶ ἀγοραστῶν μικρᾶς ἐριδος καὶ προὔλημνον τὴν διὰ τὸν πῶρος τὴν ἐμπορικὴν ἐπιζημίαν φησὶν 5) Ἐίχον τὴν ἐπιτοτείαν τῶν δημοσίων γυναικῶν ἢ τῶν ἑταίρων, ὡς τοῖς ἀλλοῖσιν περὶ μὲν Κορίνθου μανθάνομεν παρὰ τοῦ Ἰουστίνου (XXI 5.), περὶ δὲ τῶν Ἀθηνῶν δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος συμπεράνει ἐκ τῶν λεξιλογημάτων (Σουὶδ. Ζωναρ. ἐν λ. δειγγραμμά) (4). Ἡ δὲ δικαιοδοσία αὐτῶν ἦν, ὅτι κατὰ Πλάτωνα (Νομ. γ'. σ. 763.) ἐν πᾶσι τοῖς τῆς ἐπιστολῆς αἰτῶν καὶ ἐπιμελεία διαπιστευμένοι εἶχον τὸ δικαίωμα, μικροῦ μὲν ὄντος τοῦ ἐγκλήματος, ἐκαστος αὐτῶν εὐθὺς νὰ ἐπιβάλη τὴν ποινὴν, μάλιστα δὲ τοὺς μετοίκους καὶ δούλους δι' ἐλαφρᾶς τιμᾶς ποινητικῆς καλῶσας νὰ τιμωρήσῃ, διὸ καὶ ἱμάντι ἔτοι μάστιγα ἔπιρον (Ἀριστοφ. ἐν ἄνωτ. 722.), ἢ δι' ἐγκλησῆς ἔτοι φυλακίσεως τοῖς δὲ πολῖταις ἐπέβαλλον ἐλαφροῦ τιμᾶς πρόστιμον. Μεγάλου δ' ὄντος τοῦ ἐγκλήματος, ἐκαστος κατ' ἴδιον δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ τι, ἀλλ' ἀπαντες ὁμοῦ ἐν κοινῷ δικαστηρίῳ ἢ συναδρίῳ τῶν ἀγορανόμων ἀπεράσισον τὰ περὶ αὐτοῦ. Τὸ ἀργεῖον αὐτῶν, ὅπερ καὶ ἐν Ἀθῆναις καὶ ἀλλοῦ ἐκεῖτο πικρῶς παρὰ τῆς ἀγορᾶς, ὠνομάζετο ἀγορανόμιον (Πλάτ. Νομ. γ'. σ. 917. ε.).—Ἀγορανόμοι ἐν Αἰγύπτῳ ἦσαν ἐπὶ Πτολεμαίων τε καὶ Ῥωμαίων ἀρχοντας νομῶν, παρ' οἷς συνετάσσοντο τὰ συμβόλαια. Οὗτοι εἶχον ἀργεῖον διπλοῦν (ἀγορανόμιον), ἀπτικὸν ἢ ἐγγῶριον καὶ ξενοῦν (Peyron Papyr. Gr. part. 2. p. 45. pap.

(3) Ἀγορανόμους δὲ τῆς ἀγορᾶς καθιτέταται Τρεῖς τοὺς λαχόντας, τοὺς δ' ἱμάντας ἐκλεπρών.
(4) Ἰσοδ' ἢ μακροῦ τοῦ Ἰουστίνου. Apud aediles adversus Ioneses iurgari (ὁ λόγος περὶ Διονυσίου τοῦ τυράννου Συρακουσίων ἐκ Κορίνθου ἐκφυγόντος). Ἡ δὲ τοῦ Σουὶδ' ἢ ἔζη. Δ. ἄ γ ρ α μ μ α, τὸ μισθωμα. Δειγγραμμά δ' οἱ ἀγορανόμοι, ὅσον εἶναι λαμβάνειν τὴν ἐπιτοτείαν ἐκαστην.

τινὲς τοῖς παρ' Ἑλλήνων ἀγορανόμοις, ὡς λέγει Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασεὺς (Ἀρχ. Ῥωμ. γ'. 110). Καὶ σχεδὸν εὐκαταίως κατὰ τὰ πλείστα τοῖς παρ' Ἑλλήνων ἀγορανόμοις. Ἐνὶ καὶ οἱ Ἕλληνες μεταφράζοντες τῷ Ῥωμ. aedilis ἐχρήσαντο τῷ ἀγορανόμοι, ὡς τινάπαλι οἱ Ῥωμαῖοι (Justin. ἐν ἄνωτ.). Ἀλλὰ περὶ τούτων ἄλλοτε.—

ΠΕΡΙ ΑΣΤΥΝΟΜΩΝ.

Οἱ ἀστυνόμοι ἦσαν ἀρχὴ τῆς συγγενῆς τῆ τῶν ἀγορανόμων καὶ ἐν Ἀθῆναις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις Ἑλληνικαῖς πόλεσιν, ἔχοντα ἐν γένει τὴν ἐπιμελείαν τῆς καθαριότητος τῶν ὁδῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως, καὶ τὴν δημοσίαν καὶ ἰδίαν οἰκοδομημάτων (Πλάτ. Νομ. γ'. σ. 759. Ἀριστοφ. Πολιτ. γ'. 3, 3) (1). Ἐν Ἀθῆναις ἦσαν δέκα τῶν ἀρχόντων, εἰς ἑξ ἑκάστης φυλῆς, κληρονομητοὶ καὶ αὐτοὶ βεβαίως, ὡς οἱ ἀγορανόμοι, πέντε μὲν εἰς τὸ ἄστυ, πέντε δὲ εἰς τὸν Πειραιᾶ (Ἀριστοφ. παρ' Ἀριστοκράτη. Σουὶδ. καὶ Bekker Ἀνεκδ. p. 455. 24). Ἀλλὰ τὸ σύνολον τῶν καθυκόντων ἢ ἔργων αὐτῶν δὲν εἶναι ἐντελῶς γνωστόν. Ὡς μὲν ἐπιστάταις τῶν ὁδῶν ὑπήγοντο αὐτοῖς οἱ καταστέλλοι (Ἀριστοφ. π. Ἀριστοκρ.), ἢ περὶ τῶν ἀγλαυρῶν καὶ ψαλτρῶν φροντίζον ἢ αὐτῶν ὡς ἐπιμελουμένων τῆς τῶν δημοσίων ὁδῶν εὐταξίας καὶ εὐκοσμίας διότι ἄλλως ἢ περὶ τῶν τοιοῦτων δημοσίων γυναικῶν ἐπιμελεῖα ὑπήγετο, ὡς εἶδομεν εἰς τὴν ἀνομιότητα τῶν ἀγορανόμων. Περὶ τοῖσι ἐφρόντιζον οἱ ἀστυνόμοι, ὅπως μὴ ἐμφανίζηται τις δημοσία ἐν ἀθήναις καὶ ἀκολάστῳ σχήματι (2). Μοναδικὸν τὸ γεγονός, ὅτι ποτὲ παρὰ τοῖς ἀστυνόμοις κατατίθεται διαθήκη (Ἰαῖος περὶ Κλει-

(1) Ὁ Ἀριστοτέλης ὁρίζει ὡς ἑξῆς τὰς δύο ταύτας ἀρχάς, καὶ πρῶτον περὶ τῶν ἀγορανόμων, καὶ περὶ οὗ ῥητὸς ἀναφέρων αὐτοὺς, λέγει « Πρῶτη μὲν οὖν ἐπιμελεία τῶν ἀναγκαίων ἢ περὶ τὴν ἀγορᾶν, ἐφ' ἣ δὲ τινα ἀρχὴν εἰναι τὴν ἀφορῶσαν περὶ τὰ συμβόλαια καὶ τὴν εὐκοσμίαν, σχεδὸν γὰρ ἀναγκαῖον πάσαις ταῖς πόλεσιν τὰ μὲν ὀνεῖσθαι, τὰ δὲ πωλεῖν πρὸς ἀλλήλων ἀναγκαῖαν χρῆσιν καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὑπογυμνάσιον πρὸς αὐτάρκειαν, δι' ἣν δοκοῦσιν εἰς μίαν πολιτείαν συνελθεῖν (Ἀριστοφ. Πολιτ. γ'. 3, 2). Περὶ δὲ τῶν ἀστυνόμων αὐτῶς « Ἐτέρα δ' ἐπιμελεία ταύτης ἐχομένη καὶ ἀνεγγυε ἢ τῶν περὶ τὸ ἄστυ δημοσίων καὶ ἰδίων, ὅπως εὐκοσμία ἢ, καὶ τῶν πεπτόντων οἰκοδομημάτων καὶ ὁδῶν σωτηρία καὶ διόρθωσις, καὶ τῶν ὁρίων τῶν πρὸς ἀλλήλους, ὅπως ἀνεγκλήτως ἔχουσι, καὶ ἅσα τούτοις ἄλλα τῆς ἐπιμελείας ὁμοίωτροπα. Καλοῦσι δὲ ἄστυ νομῆα ν οἱ πλείστοι τὴν τοιαύτην ἀρχὴν. ἔχει δὲ μόριον πλείον τὸν ἀρχόντων, ὡν ἑτέρους ἐφ' ἑκάστη καθιστάσιν ἐν ταῖς πολυανθρωποῦταις πόλεσιν ὅσον τοῖς ἀστυνόμοις καὶ ἄλλοις ἐπιμελοῦσι τῶν ἀστυνόμων αὐτῶς (Ἀριστ. αὐτ. 3).
(2) Ὑπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἀστυνόμων ἐπιτιμηθεῖς (Κράτης ὁ Θηβαῖος κινικός) εἰς σινδὸνα ἤμερστον, ἔλεγε καὶ Θεόφραστον ὅτιν δέλετο σινδὸνα περιβέβηκτον ἀπιοσύντων δὲ, ἀπήγαγεν ἐπὶ κουρείον, καὶ ἐξείχε κειρόμενον (Διόγεος Λαέρτ. 21. 90).

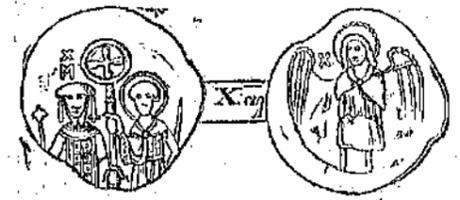
νόμου κλήρου σ. 30.). Ἐν πολλῇ τινι σγῆτι διετίθουσι οἱ ἀστυνόμοι πρὸς τὸν Ἄρειον Πάγον, δὲν δύνανται ὀρισθῆναι. Πάντας ὁμοῦ δὲν πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς ἀπλοὶ ὑπάλληλοι, ἀλλ' εἰ ἐν ταῖς προσηκούσαις αὐτοῖς περιστάσεσι προέδρουον τῶν δικαστηρίων.

Δ. I. Μαυροφρόνης.

ΠΕΡΙ ΤΙΝΟΣ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Α' ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.

Μιχαήλ Α' Δεσπότης Ηπείρου καὶ Θεσσαλίας (α).

Ἐμπρ. Ὁ Δεσπότης Μιχαήλ καὶ ἅγιός τις ἐν προτομῇ, κρατοῦντες ὁ μὲν διὰ τῆς ἀριστερᾶς ὁ δὲ διὰ τῆς δεξιᾶς δόρου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει σταυρὸς ἐντὸς κύκλου ἐν τῇ δεξιᾷ ὁ Μιχαήλ κρατεῖ σκήπτρον, ὁ δὲ ἅγιος ἐν τῇ ἀριστερᾷ φέρει ζήφορ. Ἐπὶ τοῦ ἐμβαδοῦ ἀνωθεν, τῆς κεφαλῆς τοῦ Μιχαήλ Η.
Ὅπ. Ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαήλ ἱστάμενος. Ἐπὶ τοῦ ἐμβαδοῦ X.

Κωνσταντῖνος Ἀγγελος Φιλαδέλφειος, συζευθεὶς Θεοδώραν Κομνηνὴν τὴν νεωτάτην τῶν θυγατέρων τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α' Κομνηνοῦ, ἔσχε πέντε υἱοὺς, Μιχαήλ, Ἀνδρόνικον, Ἰωάννην, καὶ δύο Κωνσταντῖνους. Ἐκ τούτων ὁ μὲν Ἀνδρόνικος ἐγέννησεν Ἰσακίον καὶ Ἀλέξιον τοὺς Ἀγγέλους, τοὺς χρηματίσαντας αὐτοκράτορας Κωνσταντινουπόλεως, ὁ δὲ Ἰωάννης ἔσχε τέσσαρας υἱοὺς, Κωνσταντῖνον, Θεόδωρον, Μανουὴλ, καὶ Μιχαήλ νόθον. Ὁ Ἰωάννης ἐπονομαζόμενος πατρώθεν μὲν Ἀγγελος, μητροθεν δὲ Κομνηνός, προσέλαβεν ὑστερον καὶ τρίτην ἐπιωνυμίαν, τὴν τοῦ Δούκα. Οὗτος εἶχε διορισθῆναι ὑπὸ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ στρατηγὸς καὶ στόλαρχος, ὑπὸ δὲ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου ὠνομάσθη σεβαστοκράτωρ. Μιχαήλ ὁ νόθος υἱὸς τοῦ Ἰωάννου ἐ-

(α) Ὅρα Νικήταν εἰς Ἀλέξ. Η. βλ. γ'. Κερ. 6. — Γεωργ. Ἀκροπολίτην §. 14. — Ἑλληνομνήμονα φυλλ. δ. σ. 48—50. — Μηνημοσύνη, Τεύχ. 1Β'. σ. 266—267.

δόθη παρὰ Ἰσαακίου Ἀγγέλου τοῦ ἐξοδελφου του ὁμοῦ πρὸς Φρειδερίκον Βαρθολομαῖον αὐτοκράτορα Γερμανίας, μεταβαίνοντα διὰ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους εἰς Παλαιστίνην. Μετὰ ταῦτα δὲ ἀποσταλεῖς παρ' Ἀλεξίου τοῦ Ἀγγέλου πρὸς εἰσπραξίαν τῶν φόρων τῆς ἐπαρχίας Μολάσσης, ἀπεστάτησεν ἀλλὰ μάχη νικηθεὶς, προσέφυγε πρὸς τὸν Σουλτάνον τοῦ Ἰκονίου Ῥουκρατῖνον, παρ' οὗ στρατιωτικῆς δυνάμει λαβῶν, ἐλεηλάτει τὸς Μικανδρικός πόλεις, δεικνύμενος ὠμότερος καὶ φονικώτερος καὶ αὐτῶν τῶν ἀλλοφύλων. Διὰ τῶν τοιούτων πράξεων δινήγει τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀλεξίου, ὅστις ἐξοστράτευσε κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἀνευ ἐπιμονῆς καὶ ἀποτελέσματος.

Ἀλωθείσης δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Λατίνων τῇ 12 Ἀπριλίου 1204, ἐπορεύθη ὁ Μιχαήλ πρὸς τὸν Μαρμίωνα Βονιφάτιον γενόμενον τότε βασιλέα Θεσσαλονίκης, ἀλλὰ μικρὸν διατελέσας παρ' αὐτῷ μετέβη (1204—1205) εἰς ἀυρᾶχίον ἐκεῖ δὲ ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ κατέχοντος τὴν πόλιν, καὶ συναινέσει τῶν κατοίκων ἀνέλαβε καὶ τὴν κυβέρνησιν τοῦ ἀυρᾶχίου ὑπὸ τὴν προσηγορίαν Δουξ. Ἐν τῷ σάββω δὲ τῶν περιπολοῦν ἐκείνων ἐξέτεινε τὸ κράτος του πρὸς τὴν Ἠπίερον, συμπαραλαβὼν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ τὰ Ἰωάννινα καὶ τὴν Ἄρταν, καὶ συναργεῖα τοῦ Σγουροῦ ἐκურύνασε μέρος τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Αἰτωλίας ὅλης μέρει Ναυπάκτου καὶ τῆς Κερκύρας, καὶ ἵδρυσεν νέον κράτος ὀνομασθῆναι Ἠπίερον καὶ Θεσσαλίας δεσποτεία. Οὕτω πως ἀποκαταστάς ὁ Μιχαήλ κραταῖος ἐγένετο ἐπιφθόρος τοῖς Λατίνοις εἰσβάλλον καὶ λεηλατῶν τὰς χώρας αὐτῶν καὶ πρὸς μὲν Ἠρόδικον αὐτοκράτορα Κωνσταντινουπόλεως διετέλεσεν εἰς ἀδάμειτον σχεδὸν ἔτη, τὸν δὲ προσβύτερον Γοδοφρέδον de Villehardouin πρίγκιπα τῆς Ἀχαΐας ἠχημαλώτευσεν αἰφνης ὁμοῦ μετ' ἑκατὸν ἄλλους ἱππεῖς, οὓς ἐξυλάκισε καὶ ἐκακοποίησεν.

Ὁ Μιχαήλ ἔνα μόνον εἶχεν υἱὸν καὶ τούτον οὐχ ἰγνήσιον ἀλλ' ἐκ παλλακῆς γυγεννημένον, ὅστις ὠνομάζετο ἐπίσης Μιχαήλ. Βλέπον λοιπὸν αὐτὸν ἀνήλικον ἔτι, καὶ φοβούμενος τὸ ἄωρον τοῦ θανάτου, παρακαλεῖ Θεόδωρον τὸν Λάτκαριν αὐτοκράτορα Νικαίας, ἵνα ἐκπέμψῃ αὐτῷ τὸν παρ' ἐκείνου ὑπηρετοῦντα ἀδελφὸν του Θεόδωρον τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο. Ἀφικθεὶς ὁ Θεόδωρος ἐν Ἠπίερω συνέζη μετὰ Μιχαήλ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μετ' οὗ πολὺ βίως δολοφρονεῖται ὁ Μιχαήλ (τῷ 1214) νόκτω ἐπὶ τῆς κλίνης, ἐνῶ συνεκοιμάτο μετὰ τῆς αὐτοῦ γυναίκος, παρ' ἑνὸς τῶν ὑπηρετῶν Ῥωμαίου τοῦνομα.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μιχαήλ ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ὁ ἀδελφὸς Θεόδωρος, ὅστις δραστήριος ὢν ἀνὴρ ἐπιτύχησε τὸ κράτος αὐτοῦ, καὶ κυριεύσας (τῷ 1222) τὴν Θεσσαλονίκην, πρωτεύουσαν οὖσαν τοῦ Λατινικοῦ βασιλείου, ἐστέρθη ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας καὶ ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ. Ἐραδύτερον καταπολεμηθεὶς καὶ συλληφθεὶς ὑπὸ Ἀσάν βασιλέως τῶν Βουλγάρων (τῷ 1230) ἤχθη αἰχμάλωτος εἰς Βουλγαρίαν, ὅπου καὶ ἐξετυφλώθη. Ὁ Μανουὴλ ἐντοσούτω, ἀφελήθει ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ

Θεοδώρου, ἐγένετο κύριος Θεσσαλονίκης καὶ ἤρξεν ἐπὶ δύο ἔτη. Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἐκυρίασε μέρος τι τῆς πατρικῆς ἐπικρατείας καὶ ὁ τοῦ προαναφερθέντος Μιχαὴλ συνώνυμος υἱὸς ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι δὲν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὴν πραγματείαν μου παραλείπονται, καὶ μόνον τὴν χρονολογίαν αὐτῶν ἐκθέτω.

Χρονολογικὸς πίναξ τῶν Δεσποτῶν τῆς Ἠπείρου καὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Θεσσαλονίκης.

Δεσπύται τῆς Ἠπείρου.

Μιχαὴλ Α'. Ἀγγελος Κομνηνὸς Δούκας. 1204—1214

Θεόδωρος Ἀναγορευθεὶς μετὰ ταῦτα αὐτοκράτωρ Θεσσαλονίκης. 1214

Αὐτοκράτορις Θεσσαλονίκης.

Θεόδωρος. 1222—1230

Μανουὴλ ἀδελφὸς αὐτοῦ. 1230—1232

Ἰωάννης υἱὸς Θεοδώρου. 1232—1234

Ὁ αὐτὸς κυβερνήσας τὴν Θεσσαλονίκην ὡς δεσπότης. 1234—1244

Δημήτριος ἀδελφὸς αὐτοῦ. 1244—1246

Δεσπύται τῆς Ἠπείρου.

Μιχαὴλ Β'. νόθος υἱὸς τοῦ Μιχαὴλ Α'. 1230—1267

Νικηφόρος υἱὸς αὐτοῦ. 1267—1293

Θωμᾶς ἀδελφὸς τοῦ Νικηφόρου. 1293—1313

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, τοῦ μὲν Θεοδώρου, Μανουὴλ καὶ Ἰωάννου, τῶν αὐτοκρατορευσάντων ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐγνωρίζοντο νομίσματα, τῶν δὲ δεσποτῶν Ἠπείρου οὐδὲν ὑπῆρχε μέχρι τοῦδε γνωστὸν. Ταῦτα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων πάντοτε, τὰ παρὰ τῶν Αὐτοκρατόρων Θεσσαλονίκης κοπήναι, καὶ πρὸ πάντων ἐκείνα τοῦ Μιχαὴλ, τοῦ μὴ ἀρξάντος εἰμὴ δύο μόνον ἔτη, πιθανὸν ἐλογίσθην καὶ οἱ τῆς Ἠπείρου δεσπότης, ἐλπίζων ὅτι θάττον ἢ βράδιον ἔθελον ἐπιτύχει. Ἐσχάτως Ἠπειρώτης τις κάταικος Βερατίου μοι ἐκόμισε νομίσματα τινὰ Ἑλληνικὰ τῆς Ἀπολλωνίας, τοῦ Δυβραχίου καὶ τῆς Ἠπείρου, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἔτυχε καὶ τὸ ἀνωτέρω σπουδαῖον καὶ μοναδικὸν τοῦ Μιχαὴλ Α' νόμισμα.

Τούτο εἶναι ἐκ λεπτοῦ ἐλάσματος, καὶ ὁμοιάζει τὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης βυζαντινὰ, πλὴν τῆς ἐργασίας, ἣτις ἔχει ἰδιὸν τινα χαρακτῆρα ἐκ πρώτης ἀφετηρίας πείθοντα ὅτι τὸ τοιοῦτον δὲν ἐκάρη ἐν Βυζαντίῳ. Ἡ διατήρησις αὐτοῦ, εἰς μὲν τὸ ἐμπροσθεν εἶναι καλλίστη καὶ διακρίνοντα ἐντελὴς ἢ τῆς ἐπιγραφῆς καὶ ὁ τύπος, ἀλλ' εἰς τὸ ὀπίσθεν εἶναι ὅπως οὖν βεβλαμμένος ὁ τύπος, μὴ φαινόμενος τοῦ ἀγγέλου καθαρῶς ὡς αἱ ἐν τῇ ἐμπροσθεν εἰκόνες. Ἡ βλάβη δὲ αὐτῆ δὲν προέβη βεβαίως ἐκ τῆς ὑπὸ τὴν γῆν μακρᾶς διαμονῆς τοῦ νομισματοῦ, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐντυπώσεως μετακινήσεως τοῦ πατάλου. Ὁ τύπος τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἀναφέρεται

εἰς τὸ ὄνομα τοῦ δεσπότη· δύνανται ὅμως νὰ θεωρηθῆ καὶ ἀπλῶς ὡς ἀγγελος, τότε δὲ ἀνίσταται τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας τοῦ Μιχαὴλ, ὑπερ ἀπίθανον εἶναι, ἐνθὲ μάλιστα ἔχομεν εἰς μαρτύριον πλείστα Ἰσααίου τοῦ Ἀγγέλου, τοῦ ἐξαδέλφου του, νομίσματα, φέροντα τὸν τύπον τοῦ Ἀρχαγγέλου πρὸς ὑκαίνισιν τῆς ἐξ Ἀγγέλων ἐπωνυμίας τοῦ αὐτοκράτορος.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμισμα, εἶμαι εὐέλπις, θέλει εἶσθαι πρόδρομος ἄλλων μετ' οὐ πολὺ ἀνακαλυφθησομένων νομισμάτων τῶν δεσποτῶν τῆς Ἠπείρου, ἅτινα θέλουσι συμπληρῶσαι κενὸν μεγίστης ἀξίας ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ νομισματολογίᾳ. Ἄν ποτε δὲ εὐτυχῶσι νὰ ἀνακαλύψωσι καὶ ἕτερον τι τοιοῦτον, προθύμως καὶ πάλιν θέλω δημοσιεύσει αὐτὸ πρὸς γνώσιν τῶν νομισματοφίλων.

Ἐν Κερκύρᾳ.

H. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ.

—o—

Συμμεισθὲν ἐνταῦθα ἐν συντόμῳ τὴν κατάστασιν τῆς ἐν Πετρούπολει αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης, ἐκ ακριβοθεύσαν κατὰ τὸ 1852 ἔτος.

Ἡ αὐτοκρατορικὴ τῆς Ἰωσίας βιβλιοθήκη ἀνοίγεται εἰς τὸ δημόσιον τὰς μὲν καθημερινὰς, ἀπὸ τῆς δεκάτης μέχρι τῆς ἐνάτης μετὰ μεσημβρίαν· τὰς δὲ κυριακὰς καὶ τὰς ἑορτὰς ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τῆς τρίτης ὥρας. Διευνηθήσαν ἐντὸς τοῦ 1852 ἔτους, δύο χιλιάδες εἰσητήρια, τῶν ὁποίων ἐγένετο μισθικὴ χρῆσις.

Παρατηρήθη δὲ ὅτι ἐκ τῶν ζητηθέντων βιβλίων εἰκοσιτρεῖς μὲν χιλιάδες ἦσαν εἰς τὴν ῥωσικὴν, τέσσαρες δὲ ἢ πέντε εἰς ἄλλας γλώσσας γεγραμμένα.

Ἡ σύνταξις τοῦ καταλόγου προχωρεῖ μετὰ πολλῆς ταχύτητος ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1850 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1852 ἔτους, κατεγράφησαν διακόσιαι χιλιάδες τόμων. Ὁ κατάλογος τῆς βιβλιοθήκης συντάσσεται τριπλοῦς, καθ' ἕνα, κατ' ἀλφάβητον, καὶ κατὰ τὴν ἐν ταῖς θυγαῖς κατάταξιν αὐτῶν.

Ἡ βιβλιοθήκη αὐτὴ ἐπλουτίσθη τὰ μέγιστα κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος διὰ πολλῶν ἀρχαίων χειρογράτων ῥωσικῶν, βιβλίων, εἰκόνων, κλπ. ἀγοραθέντων ἀπὸ 150,000 ρουβλίων ἀργυρῶν, ἣτοι ἑξακοσίων ἑξήκοντά καὶ ἐπέκεινα χιλιάδων δραχμῶν. Πλὴν τῆς συλλογῆς ταύτης τοῦ Κ. Παροδίνου, ἐγοράσθη καὶ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Κ. Ρούδ, ἐθωρήθη ἡ τοῦ Κ. Πέργ, καὶ προσελήφθη καὶ μέρος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἐρμπατρίου. Ἐγένετο δὲ ἰδίως φροντίς νὰ συναχθῶσι πρὸ πάντων τὰ ῥωσικὰ βιβλία, ἢ τὰ γεγραμμένα εἰς σλαβονικὴν γλῶσσαν ἐκκλησιαστικὴν, καθὼς καὶ ὅλα τὰ ἕνα συγγράμματα ὅσα διαλαμβάνονται περὶ Ῥωσίας

Μεταξὺ δὲ τῶν πολυτίμων συγγραμμάτων αὐτῶν, ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ περὶ γεωγραφίας καὶ φυσικῆς ἱστορίας. Πλὴν τούτων ἐγοράσθησαν ἐπὶ 6201 συγγράμματα τέλεια, καὶ 859 ἐκδιδόμενα εἰς τεύχη.

Ἡ αὐτοκρατορικὴ βιβλιοθήκη τῆς Πετρούπολεως ἐπαινεῖται διὰ τὴν πλοσίαν συλλογὴν τῆς χειρογράφων σλαβικῶν, εἰς αὐξάνειν τῆς ὁποίας γίνονται δαπάναι ἀδρόταται. Ἐσχάτως ἐλήφθησαν ἀπὸ τῶν κοπτικῶν μοναστηρίων πλείστα χειρογράφα ἀρχαιότατα καὶ σπουδαῖστα. Διὰ τῆς ἐπιμελείας σαφοῦ τινος ἐπισκεφθέντος ἐπὶ τῇ σκοπῇ τούτῳ τὴν Αἴγυπτον, ἡ αὐτοκρατορικὴ βιβλιοθήκη ἀπέκτησε τέσσαρα πολυτιμώτατα χειρογράφα, ἀνήκοντα εἰς μονὴν τινὰ τῆς ἐρήμου, καὶ περιέχοντα τὰ τέσσαρα βιβλία τοῦ Σαμουὴλ, τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἐπιτομὴν τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων τῆς Βακλῆσιᾶς καὶ τοῦ βίου αὐτῶν, καὶ μεταρρασίαν συριακὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τοῦ Εὐσεβίου. Κατὰ τὴν γνώμην δὲ τοῦ ἐμπειροτάτου περὶ τὴν γνώσιν τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν Δόρν, ὅλα τὰ χειρογράφα ταῦτα εἶναι ἀρχαιότερα τῆς ὀγδόης ἐκατονταετηρίδος· τὸ τοῦ Εὐσεβίου φέρει τὴν χρονολογίαν τοῦ 463 ἔτους, ἣτοι 123 ἔτη μετὰ τὸ πρωτότυπον σύγγραμμα. Μόνον τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον κτήνεται χειρογράφα τοιαῦτα· ἀξίας, εἰ καὶ ἐλλειπέστερα· διότι τὸ μὲν τῆς Πετρούπολεως περιέχει καὶ τὸ Η' καὶ τὸ Θ' καὶ τὸ Ι' βιβλίον, ἐκεῖνο δὲ μόνον τὰ πέντε πρώτα.

Μεταξὺ τῶν τεχνικῶν ἀντικειμένων ὅσα ἀπέκτησεν ἐσχάτως ἡ βιβλιοθήκη, ὑπάρχει καὶ μέγας ἀριθμὸς εἰκόνων ἐπὶ φλοιῷ φιλόρας, αἵτινες ζωγραφίζονται ἰδίως διὰ τὸν λαὸν τῆς Ῥωσίας. Ἐπειδὴ δὲ αἱ εἰκόνες αὗται ἀποτελοῦσι μέρος οὐσιῶδες οὐχὶ μόνον τὴν ῥωσικῆς τέχνης ἀλλὰ καὶ τῆς φιλολογίας, θελοῦμεν εἰπεῖ ὀλίγα τινὰ περὶ αὐτῶν. Εἰς τὴν Ῥωσίαν, ὡς καὶ εἰς πάντα ἄλλον τόπον, οἱ ἱερεῖς καὶ αἱ μοναχοὶ ὑπῆρξαν οἱ πρώτοι σοφοί, ἦγον οἱ πρώτοι οἵτινες ἐγίνωσκον τὸ γράφειν. Ἐπὶ πολλῶν δὲ χρόνων ἡ εἰκονογραφία αὐτὴ ὑπῆρξε τὸ μόνον γνωστὸν εἶδος τῆς γραφῆς. Ἀπὸ τῶν κληρικῶν ἡ τέχνη μετέβη καὶ εἰς ἄλλους, καὶ οὕτω πως συνεκροτήθη τάξις ἰδιαιτέρως εἰκονογράφου, μὴ ἀγνοούντων μὲν τὰ δόγματα τῆς θρησκείας, ἀναμιγνυόντων ὅμως πολλὰς μετ' αὐτῶν τὴν δαισιδαμονίαν καὶ τὴν πλάνην.

Καὶ δὲν ἐζωγράφουν μὲν εἰκόνες ἐπὶ φλοιῷ μόνον σημαδίας καὶ φιλόρας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ λίθων, καὶ ἐπὶ κασσινέρου καὶ ἐπὶ χαλκοῦ· πρὸς δὲ συνθέστον καὶ σύμβολα, καὶ ἐπιγραφὰς, καὶ ἄλλας εἰκόνες ἐχούσας χαρακτῆρα πνευματικὸν τε συνάμα καὶ κοσμικόν. Καὶ ὅσκις μὲν τὰ ἀντικείμενα ἦσαν καθαρῶς θρησκευτικὰ, μετεχειρίζοντο κυπρίσσον καὶ ἐλαιότριπτα χρώματα· ὅσκις δὲ ἦσαν ἄλλου εἶδους, ἀπλοῦν ἐύλοιο. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐζωγραφούντο πάντοτε κατὰ τὸ ἕφος, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν γραφὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἐθεωροῦντο ὡς ἱερά, ὅπως καὶ τὰ πρώτα, ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Ἡ τέχνη τοῦ ζωγραφεῖν οὕτω πως ἀγίους περιεσώθη καὶ μέχρις ἡμῶν, καὶ χωρὶς ὀλοκλήρου τῶν νο-

μῶν Βολόγδα, Βλαδιμήρου, Ἰεροσλάου καὶ Μόσχας πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῆς βιομηχανίας ταύτης, ἀνταλλάσσοντας τὰς εἰκόνας, (ἐπειδὴ εἰς τὴν Ῥωσίαν αἱ εἰκόνες δὲν πωλοῦνται), μὲ ἄλλα ἐμπορεύματα.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀρχαίων μνημείων, εἰρίσκειται τι εἰς ἄκρον περιεργον· ἦτοι χάρτης τῆς ὑδρογείου ἐπιγραφὴν ἔχων σλαβονικὴν λέγουσαν, ὅτι αἱ ἐρμηναϊκὴ ὅσας περιέχει ἡ σφραῖρα μετεφράσθησαν ἐκ τοῦ λατινικοῦ. Δὲν φέρει δὲ οὐδεμίαν χρονολογίαν, καὶ σκεφθόνται ἐπὶ τῇ σκοπῇ πολλὰ προσθήκαι καὶ διορθώσεις. Παριστάνει τὴν γῆν ὅλην διηρημένην εἰς τέσσαρα μέρη· τὴν Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Νέον Κόσμον. Πολλὰκις αἱ ἐρμηναϊκὴ εἶναι καὶ ἀφελεῖς καὶ ἰδιόρρυθμοι ὡς αἱ ἐφεξῆς· α' Ἡ ἕσος αὐτὴ εἶναι ἔρημος· κατοίκους μόνους ἔχει δράκοντας ἔχοντας μὲν πρόσωπον ὑπόλευκον καὶ σῶμα ἀνθρώπου, ὀνομαζομένους δὲ βασιλοκοκοι. β' Εἰς τὸν τόπον τοῦτον ζῶσιν ἀνθρωποφάγοι, οἵτινες ὅμως δὲν κατέφαγον τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν ἐπισκεφθέντα αὐτοῦ. γ' Ἡ νῆσις Μελίτη ὅπου εἰρίσκονται πολλοὶ σοφοὶ καὶ πεσπαιδευμένοι, ἄγρια φυτὰ καὶ λάχανα, κτλ. δ'

Ὡς ἀληθὴς πατριότης ὁ συγγραφεὺς τοῦ χάρτου τοῦτου παρέστησεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν πόλιν τῆς Μόσχας, μὲ τὰ τεῖχη, καὶ τοὺς πύργους τῆς, ἔκτασιν ἔχουσαν ὄσσην καὶ ἡ Ἀμερικὴ ἄλλος τις δὲ προσέθεσε μετὰ ταῦτα καὶ τὴν Πετρούπολιν· φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν εἶχε πολλὴν ὑπόληψιν πρὸς τὴν μητρόπολιν ταύτην, ἐπειδὴ ἐσημείωσε ἀπλῶς αὐτὴν διὰ τινῶν εὐτέλων ἐλατῶν καὶ ἄλλων δένδρων.

Ο ΠΡΕΣΒΥΣ ΤΗΣ ΝΕΠΙΩΛΗΣ.

—o—

Πρὸ τεσσάρων ἔτων αἱ ἐφημερίδες τοῦ Λονδίνου περιείχον περιγραφὰς περιεργότατας, τῶν ὁποίων αἱ λεπτομέρειαι ὁμοιάζον πολλὰκις τὰς τῆς Χαλιμάς. Ἐξ αὐτῶν ἐπαναλαμβάνομεν ἐνταῦθα ὀλίγας τινὰς, διὰ νὰ ἐξηγήσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην ὅποια τὰ πρόσωπα ἅτινα παριστάνονται διὰ τῆς ἐπομένης εἰκόνης.

Μεταξὺ τῶν ἀπειρίων ἐπικρατειῶν εἰς ἃς διαιμερίζεται ἡ ἀπέραντος χώρα τῆς Ἰνδικῆς, εἶναι καὶ τὸ βασίλειον τῆς Νεπιώλης, συναρῶν πρὸς ἄρκετον μὲ τὸ Οὐράνιον Κράτος.

Ὁ πρωθυπουργὸς καὶ στρατάρχης τοῦ βασιλείου τούτου, Παχαδούρ Κουρμάν Ραναγγῆ ὀνομαζόμενος, ἦλθε τὸ 1850 ἔτος εἰς Ἀγγλίαν ὡς πρέσβυς ἑκτακτος τοῦ ἡγεμόνος αὐτοῦ· εἶχε δὲ συνοδίαν ἐκ τριᾶκοντα καὶ τεσσάρων ὑπαλλήλων, βοηθῶν καὶ ὑπηρετῶν συγκαμμένων.

Σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ ἦτο νὰ ἐγγειρίσθῃ εἰς τὴν βασιλίαν τῆς Ἀγγλίας συγχαρητήριον ἐπὶ

πιστολήν και πολυτιμώτατα δώρα, προϊόντα της Νεπωλικής γης και βιομηχανίας, και τιμώμενα αντί επτά και ημίσεως εκατομμυρίων δραχμών.

Αι δαπάναι της από Νεπόλης εις Αγγλίαν μεταβάσεως της πρεσβείας, ανέβησαν εις τριακοσίας χιλιάδας δραχμών.

Και ο πρέσβυς και οι όπαδοί αυτού έπρέσβευον το δόγμα των Βουδδιστών. Έπειδή δέ ή θρησκεία αυτών απαιτεί άσπληνώς την διατήρησιν διατάξεών τινων ως προς την τροφήν και τας απολούσεις, και απαγορεύει το να έγγίζωνται υπό των χριστιανών τα βρώματα ή και τα μαγειρικά άγγεια, έναύλασαν όλους σχεδόν τους κοιτώνας και τας αίθουσας του άτμοπλοίου, και κατασκευάσαντες πρόχειρον μαγειρείον, περιέκλεισαν αυτό διά φραγμού. Έβρωγον δέ πτηνά, αϊγίδια, ώς, όρξίζιον, και λάχανα, και έπικνον ύδωρ το όποϊον έπρομηθεύοντο ιδίαις χερσίν εις όσα μέρη ενελημνίζον.

Η φυσιογνωμία των Νεπωλιών όμοιάζει την των Νογγόλων και των άλλων Ίνδων. Είναι δέ ως επί το πλείστον ώραιόι, εύσώματοι, και φέρουσιν ένδύματα πλουσιώτατα.

Ότε έφθασαν εις Σαουθαμπτόνην, δέν ήθέλησαν να καταλύσωσιν το εις ξενοδοχείον ειμή μόνοι: έφρόντισαν δέ ένόσω διέτριβον εις την πόλιν εκείνην, να μη λάβωσι σχέσεις μετά των χριστιανών.

Είς Λονδίνον ειλικύσαν τον θαυμασμόν όλων των κατοίκων της άχανούς εκείνης πόλεως: ο τύπος περιέγραψέν ιδίως μετά πολλής λεπτομερείας τά πλούσια αυτών ένδύματα, τους πολυτίμους αδάμαντας, και την τάξιν την όποιαν διετήρουν ότε άπέρχοντο εις επίσκεψιν των περιέργων της πόλεως. Ηγάπων δέ την μουσικήν, και διά τουτο παρίσταντο συνεχώς εις το θέατρον της βασιλείσεως.

Ο καθήμενος έν τω μέσω της εικόνας, και κρατών διά της άριστερας την σπάθην αυτού, είναι ο έκτακτος πρέσβυς έν μικρά στολή. Ο άμισθός άνωθεν αυτός ιστάμενος προς δεξιά είναι ο διερμηνεύς, Αώλ Σίγγε Κουτρή, ο προς άριστερά είναι συνταγματάρχης, δεύτερος αδελφός του πρέσβεως, Δέρ Σουμσέρ, Γιούγκ Βαχαδούρ Κουρμάν Ραναγγή άνομαζόμενος, και ο παρ' αυτούς καθήμενος έχων δε την ράχιν έστραυμένην προς τον πρέσβυν, είναι ο υπολογαγός και ύπασιπστής Κουο-μπίρ Κουτρή.

Εκ των δύο άντικρύ του πρέσβεως παρίστανόμενοι, ο μόν καθήμενος και περιτυλιγμένος με μανδύαν είναι συνταγματάρχης και αδελφός του πρέσβεως, Δέρ Γουγγές Σουμσέρ Κουρμάν Ραναγγή καλούμενος, ο δέ ιστάμενος και άτινίζων αυτόν είναι ο έπιστάτης του.

ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ.

Έν τή κατά την 29 Δεκεμβρίου π. ε. γενική έντασί συνεδρίασει τή, έν Πετρούπολει Αυτοκρατορικής Ακαδημίας των επιστημών, έτίθη εις διαγωνισμα δια τή έτος 1857 το περί διχοτομίας του Βασιλείου κομήτου πρόβλημα, ώς έπρίζη: α) Η φαινόμενη δια-

σεις του Βασιλείου κομήτου, λέγει ή μνηθεύσα Ακαδημία έν τή περι τούτου προγράμματι αυτής, εις δύο σώματα άπέχοντα άπ' άλλήλων διά κενής διαστάσεως είναι φαινόμενον μοναδικόν εις τά χρονικά της άστρονομίας. Τή διχοτομί τούτου συμβάντι έν έτει 1846 σχεδόν υπό τους όφθαλμούς των άστρονόμων παρακολούθησαν άλλοιώσεις έκτακτοι εις τε την μορφήν και την φαινότητα των δύο κεφαλών. Πρώτοιαι άλλοιώσεις επανελήθησαν έν τή επανόδω του αυτού κομήτου κατά τό 1852, και τοι υπερμέτρως έπαυξηθείσης της άπ' άλλήλων άποστάσεως των δύο κεφαλών. Έντεύθεν, ως φαίνεται, δυνάμεθα να υποθέσωμεν δινηκεή τινα και έπαισητην επ' άλλήλων επενέργειαν. Ταύτα πάντα καθιστών άρα τον κομήτην τούτον άντικείμενον τά μέγιστα ένδιαφέρον την επιστήμην, καθοσον μάλιστα κατά την τελευταίαν έν έτει 1852 εμφάνισιν αυτού, αι παρατηρηθείσαι θέσεις διέφερον ούκ όλιγον των προσημειωθείσών έν ταις άστρονομικαίς έφημερίαι του Κ. Ζαντίνου: ώστε δέν δυνάμεθα ν' άποφασίσωμεν άν αι διαφοραι αύται προκύπτωσιν εκ της μη άκριθείας των υπολογισμών, ή άν επήγασαν εκ δυνάμεών τινων ικανών ν' άλλοιώσωσιν άποτόμως την τροχίαν του κομήτου κατά την στιγμήν της διατομής αυτού.

Ταύτα δέ θεωρήσασα ή Α. Ακαδημία των επιστημών ως άντικείμενον πολλού λόγου άξιον, ένέκρινε να τεθη εις έκτακτον διαγωνισμα το περί της ακριβοϋς υπό των άστρονόμων και γεωμετρών έρεύνης της τροχιάς του κομήτου τούτου. Αλλ' επειδή επί του παρόντος είναι αδύνατον να προδη τις άπαντα τά εκ της έρεύνης ταύτης έξαχρησόμενα συμπεράσματα, ή Ακαδημία δέν ένόμισε κατάλληλον να περιλείψη εις στενά όρια το υπό λύσιν πρόβλημα. » Ένι λόγω ή Αυτοκρατορική Ακαδημία τίθησιν έν τω φηθέντι αυτής προγράμματι τά έπομένα ζητήματα: α) άπαιτεί ακριβή έρευνα των στοιχείων της τροχιάς ήν περιγράφει το κέντρον της βαρύτητος το του Βασιλείου κομήτου: έρευνα ήτις, ως λέγει, πρέπει να σφριζεται επί της λεπτομερούς εξετάσεως όλων των παρατηρήσεων αΐτινες έγιναν κατά τας ες αυτού έμφανίσεις, ήτοι από το 1772 μέχρι του 1852 και έν ή πρέπει να ληφθώσιν υπόψην όλα αι εκ των πλανητών παγάζουσαι αισθηταί διαταράξεις. β) Έάν δέν εύρίσκεται, προστίθησιν ή Ακαδημία, μέτον ικανόν να παραστήση ακοιόντως διά μιās μήνης τροχιάς όλας τας παρατηρήσεις, έν τιαύτη περιπτώσει άνάγκη πάτα να διαρεθώσιν αι έρευναι εις δύο μέρη, τοιόστοι το μόν πραγματευόμενον περί των παρατηρήσεων αΐτινες έγιναν πρό της διχοτομίας του κομήτου, το δε, περί των από της έποχής ταύτης μέχρι των ήμερών μχι. γ). Η περι ής ο λόγος έρευνα πρέπει ιδίως ν' αποβλήπη εις την άμοιβαίαν σχέση των δύο κεφαλών, ήτοι ήμισθη αί μάνον ή μεταξύ των δύο κεφαλών θέσις του κέντρου της βαρύτητος, άλλ' άκόμη, ει δυνατόν, και οι νόμοι δι' έν επήγασαν αι μεταβολαι των σχετικών αυτών θέσεων. δ) Η διά το διχοτομισμα διατρήθη πείπει να συνεδρευη με άστρονομικην ένημερίδα ύπο-

Έν τή κατά την 29 Δεκεμβρίου π. ε. γενική έντασί συνεδρίασει τή, έν Πετρούπολει Αυτοκρατορικής Ακαδημίας των επιστημών, έτίθη εις διαγωνισμα δια τή έτος 1857 το περί διχοτομίας του Βασιλείου κομήτου πρόβλημα, ώς έπρίζη: α) Η φαινόμενη δια-

λογίζουσαν προηγουμένως την προσεχή κατά τὸ 1859 ἐμφάνισιν τοῦ κομήτου τούτου. »

Ἐγούσα δὲ ὑπ' ὄψιν ἔ. Α. Ἀκαδημία τοῦς μακροῦς καὶ πολυμύθους ὑπολογισμούς οὓς ἀπαιτεῖ ἢ ἀκριβῆς λόγος τοῦ προβλήματος τούτου, παραχωρεῖ προθεσίαν πρὸς ἀποστολὴν τῶν πρὸς διαγωνισμὸν διατριβῶν μέχρι τῆς 4. Ἀυγούστου τοῦ 1857. Αἱ δὲ διατριβαὶ αὗται πρέπει νὰ συνοδεύωνται μὲ συμβολικὸν τι ρητὸν καὶ ἐσφραγισμένον γραμματίου ἐμπεριέχον τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ὅστις δύναται νὰ συγγράψῃ εἰς μίαν ἐκ τῶν ἐξῆς πέντε γλωσσῶν, δηλονότι εἰς τὴν γαλλικὴν, ἀγγλικὴν, γερμανικὴν, λατινικὴν ἢ ῥωσικὴν. Ἡ δὲ περὶ διαγωνισμοῦ κρίσις τῆς Ἀκαδημίας θέλει γενεῖ κατὰ τὴν συνεδρίασιν τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὅτε ἡ ἀρίστη τῶν διατριβῶν θέλει δωροδογηθῆ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας χρηρηγομένην δωρεὰν πεντήκοντα ἀντιτύπων εἰς τὴν συγγραφέα, καὶ βραβεῖον ἀξίας 300 ἑλλανδικῶν ὑπερπύρων εἰς δὲ τὸν συγγραφέα τῆς ἐπιλαχούσης διατριβῆς, θέλει δὲ ἕτερον βραβεῖον ἀξίας 150 ὑπερπύρων ἑλλανδικῶν.

I. Δε-Κιγύλλιας.

ΠΕΡΙ ΕΜΒΡΥΟΤΟΚΩΝ ΙΧΘΥΩΝ.

—o—

Ἰπῆρχε μέχρι τοῦδε γενικὴ δόξα ὅτι ἅπαντες οἱ ἰχθύες εἰσὶν ὠτόκοι, ἀλλὰ νῦν παρατηρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι καὶ μεταξὺ τῶν ἰχθύων ὑπάρχουν ἐμβρυοτόκα εἶδη, καὶ τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην ὀφείλομεν εἰς τυχαίαν τινὰ παρατήρησιν τοῦ ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ τῆς Καλ. λιφορίας Κ. Α. Κ. Ἰάκωβου, ὅστις κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀλιεύων πρὸς διεσκέδασιν ἐν τῷ ποταμῷ Σαντα-Σαλίτα, ἠναγκάσθη δι' ἑλλειψίν δελεάτος νὰ μεταχειρισθῆ τὰ ἐντόσθια ἐνδὲ τῶν τοῦ εἴδους τούτου ἰχθύων. α' Ἀλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἀπορία μου, λέγει οὗτος εἰς τινα περὶ τούτου ἐπιστολὴν μου, ὅτε διὰ τῆς γενόμενης ὁπῆς εἶδα νὰ ἐξέλθῃ ζῶν τις ἰχθύς· φυσικῶς λόγῳ ὑπέθεσα κατ' ἀρχάς ὅτι οὗτος εἶχε καταξρωθῆ παρὰ τοῦ μεγαλήτερου ἡστικῆς συλληφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, καὶ κατασπαρχθεὶς ἅμα, δὲν ἐπρόφθασε νὰ καταλύσῃ διὰ τῆς πέψτικῆς τῶν καταβρωθέντων. Ἀνοίξας ὅμως ἐνὶ μάλλον τὴν κοιλίαν αὐτοῦ εὗρον παρὰ τὴν βίβιν μικρὰν κύστιν ἰώδους χρώματος εἰς τρόπον τοσοῦτον διαφανῆ, ὥστε διὰ τῶν περιῶν αὐτῆς ἐφαίνοντο διὰ ἄρρητα ἰχθύδια ὁμοιάζοντα ἐντελῶς κατὰ τὴν μορφήν καὶ τὸ χεῶμα μὲ τὸ προεξαχθέν. Ταῦτα ἠριθμοῦντο εἰς 18, ἃ ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς κύστεως τὰ ἔθεσα ἐν καθῷ ὕδατος, καὶ ἀμέσως ἐπλευσαν μὲ

τοσαύτην εὐκολίαν καὶ ζωηρότητα, ὡς ἂν ἦσαν πρὸ πολλοῦ γεγυμνασμένα. Ἄπαντα δὲ οὐ μόνον ὁμοιάζον ἀκριβῶς ἀλλήλοις, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν μακρῆς αὐτῶν, πρὸς τὴν παραβαλλόμενα ἐφαίνοντο ἕκαστον ὡς μικρὸν αὐτῆς ἀντίτυπον· ἐπομένως οὐδὲν ἄδυνατον εἶναι νὰ ἀμφιβάλλῃ περὶ τῶν μεταξὺ πάντων αὐτῶν ὑπαρχόντων δεσμιῶν τῆς στενωτέρας φυσικῆς συγγενείας. »

Ὁ ἰχθυολόγος Κ. Ἀγασσίης (Agassiz) ἐπιμαρτυροῦν τὰς τοῦ Κ. Ἰάκωβου παρατηρήσεις προστίθεται ὅτι ἢ κύστις ἢ φέρουσα τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἰχθυοδία καλύπτεται κατὰ τὴν ἐπιφανείαν αὐτῆς ὑπὸ μεγάλων διακλαδισμῶν ἀγγεῶν καὶ ὅτι ἐσωτερικῶς ὑποδιαιρεῖται εἰς διαφόρους διακεκρυμένους σάκκους, ἀλλήλοις κοινωνοῦντας πρὸς τὴν κάτω τῆς κύστεως μέρους τῆς ἰσοθῆκης μᾶλλον τοῦ συνήθους διαπλατυνθείσης. Οἱ δὲ σάκκοι αὐτῆς παγίζουσιν ἐκ τῶν πυλῶν αὐτῆς ταύτης τῆς ἰσοθῆκης. Εἰς ἕκαστον τῶν σάκκων ταύτων ἐμπεριέχεται ἐν ἰχθύδιον ὅπερ ὑπάρχει περιτυλιγμένον ὡς ἐν ὑρῆματι· ἅπαντα δὲ τὰ ἰχθύδια κείνται ὁμοιομόρφως· καὶ ἔχοντα τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην εἰς τὸν ἴσον ποσόν, ὥστε νὰ κατέχωνται ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον διάστημα. Ἡ δὲ ἐξωτερικὴ εἴσοδος τοῦ ὄργάνου τούτου κείνται ὀπισθεν τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ ἐν τῇ κέντρῳ κωνικῆς τινος ἐξογκώσεως συσχεμιμένης ἐξ ἰσχυροῦ τινος σπινγκτήρος κρατομένου ὑπὸ ἰσχυρῶν παρακειμένων μυῶνων προσκεκαλλημένων ἐπὶ τῶν περιῶν τῆς κοιλίας. Εἰς τὴν ἐμβρυοτόκον ταύτην κύστιν φαίνεται ὅτι εἰσέρχεται τὸ ὕδωρ, διότι τὰ ἐμπεριεχόμενα ἐν αὐτῇ ἰχθύδια ἔχουσιν ἐντελῶς ἀνπτυγμένα τὰ ὄτα, ὧν ἀναμφισβότως κάμνουναι γρη῏ον ἄλλως ἢ θέλομεν ὑποθέσει ὅτι ἢ φῆσις ὀργανισμοῦ αὐτὰ πρὸ τῆς ἀνάγκης. Ἐκ τούτων δὲ πάντων ἐξάγεται ὅτι εἰς τοὺς ἰχθύς τούτους ἢ ἐγκυμοσύνην τηλεῖται ὁμαλῶς καὶ συνήθως ἐν τῇ ἰσοθῆκῃ, τοῦδ' ὁπερ γορηγεῖ νέον παραδειγμα βιωσιμότητος τῆς τερατολογίας (ἢ μᾶλλον ἐκτρωματολογίας) μετὰ τῆς ζωολογίας.

Τοὺς ἄλλοκότους τούτους ἰχθύς ὁ Κ. Ἀγασσίης ἐπωνόμασε γενικῶς ἐμβρυοτόκων Embryotoca, ἡμεῖς δὲ ὀνομάσαμεν νομικῶς καταλλελλότερον ἐμβρυοτόκους.

Ἰχθύς δὲ τις τοῦ εἴδους Embryotoca Jacksonii ἔχων 10 δακτύλων μῆκος καὶ 4 ἢ ὕψος ἐμπεριεῖται ἰχθύδια ἔχοντα 3 δακτύλων μῆκος καὶ ἐνδὲ ὕψους. Ἄλλος δὲ τοῦ εἴδους Embryotoca early ἐμπεριεῖται ἰχθύδια ἔχοντα 2 δακτ. μῆκος καὶ 3 ὕψος. Ἐπομένως ἢ ἀνάπτυξις αὐτῆς ἐν τὰ εἶδος τοῦτο τῶν ἰχθύων ἀποκτὰ πρὸ τῆς γεννήσεώς του, ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν, παραβαλλομένη σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν, ἢ λαμβάνουσι τὰ ἔμβρυα τῶν λοιπῶν ἐμβρυοτόκων ζῴων.

I. Δε-Κιγύλλιας.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

—o—

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ. Ἐφημερίδες τινεὶ ὠμίλησαν περὶ τινος ἀνακαλύψεως εἰς ἄκρον περὶ ἔργου, ἥτις, εἰάν εἶναι ἀληθῆς, ἀποδεικνύει ὅτι ἢ νῦν ἤπειρος κατοικήθη πάλαι ὑπὸ λαῶν πεπολιτισμένων. Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἐγένετο ὑπὸ τινῶν ἀσχολουμένων εἰς τὸ νὰ εὗρωσιν ὁδὸν συντομωτέραν τῆς συνήθους διὰ νὰ διαβῶσι τὴν μεγάλην ἔρημον τῆς Ἀμερικῆς. Παρατήρησαν μακροθεν πρὸς δυσμὰς ἀντικειμένον τι τὸ ὅποιον ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς μεμονωμένης θέσεώς του ἐφαίνετο ἔργον χειροποίητον, καὶ διὰ τοῦτο ἀπεφάσισαν νὰ ὑπάγωσι νὰ τὸ ἐπισκεφθῶσιν. Ἀφοῦ διέτρεξαν πέντε μιλίων διάρκειαν εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἀμμάδη ἐκείνην πεδιάδα, ἐφθασαν εἰς τὴν βᾶσιν πυραμίδος συσχεμιμένης ἐκ στρωμάτων λίθων βᾶθος μὲν ἔχοντος δεκακοτῶ, μῆκος δὲ πέντε ἕως ἑκτῶ ποδῶν. Τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς πυραμίδος αὐτῆς σχηματίζει δίσκον μέγεθος ἔχοντα ἐπέκεινα τῶν πενήκοντα τετραγωνικῶν ποδῶν· φαίνεται δὲ ὅτι ἦτο ὀλόκληρος ἢ πυραμῖς, καὶ ὅτι μέγας τις κλόνος τῆς γῆς κατέβαλεν εἰς ἕδαρος τὴν κορυφὴν αὐτοῦ· διότι πλησίον τοῦ βᾶθρου ὑπάρχει σωρὸς λίθων κειχασμένων. Ἡ πυραμῖς αὕτη διαφέρει κατὰ τι τῶν Αἰγυπτιακῶν.

ΚΥΩΝ ΦΙΛΟΔΑΪΤΗΣ. Ὑπάρχει εἰς Ἰρλανδίαν κύων, τοῦνομα Jack, μεγίστην ἔχων κλίσιν πρὸς τὴν περιήγησιν. Εἰλόκωσεν δε τοσοῦτον τὴν ἀγάπην τῶν ἐπιστατῶν τῶν σιδηροδρόμων, ὥστε ἐπιτρέπουσιν εἰς αὐτὸν νὰ ταξιδεύῃ διὰ τῶν ἀτμαμαζῶν ὅταν καὶ ὁ σάκις θέλει. Ἀναβαίνει εἰς τὰ ὄρηματα, κατὰ τὴν ἡρεσίαν του, διευθύνεται εἰς Δουβλίον ἢ εἰς Δρογέδιον, καταβαίνει, καὶ μεταβαίνει εἰς ἄλλο ὄρημα διευθυνομένον εἰς Βελράστην, ὅπου διανυκτερεύει. Ἐάν ποτε ἢ ἄμαξ ἀναχωρήσῃ, ἐμβαίνει εἰς τὸν ἀρμόδιον σταθμὸν καὶ περιμένει ἡσυχῶς μετὰ τῶν ἄλλων ὀδοιπόρων ἕως οὗ ἔλθῃ ἢ ὦρα. Ἐνόστε δὲ δεικνύων προτίμησιν πρὸς τινα θερμασθῆν, ταξιδεύει μετ' αὐτοῦ ὀλοκληρὸν ἡμέραν.

ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ ΤΟ 1833. Οἱ Παρίσιοι ἔπιον κατὰ τὸ ἔτος τούτο 1,200,000 ἑκατόλιτρα οἴνου, 50,900 ἑκατόλιτρα οἴνοπνεύματος, 22,000 ἑκατόλιτρα ὄξου, καὶ 175,000 ἑκατόλιτρα ζύθου. Ἐραγον δὲ ἐν ἑκατομμύριον ἑκατρίτων ἀλεύρου, 500,000 ἑκατολίτρων σταφυλῆς, 70,000 βόας, 20,000 δομάεις, 82,000 μύσους, 500,000 πρόβατα, 90,000 χίρους καὶ ἀγρογίγρους, δώδεκα ἑκατομμύριον φράγκων βούτυρον, ἔξ ἑκατομμυρίων φράγκων εἶς, ὅκτω ἑκατομμυρίων πτηνῶν, ἔξ ἑκατομμυρίων ἰχθύς, καὶ 1,500,000 ὄστρεϊδια.

Ἐραγον πρὸς τούτους καὶ 22 ἑκατομμυρίων φράγ-

κῶν λάγανα καὶ ὀπώρας, ἔλαιον καὶ τυρὸν, ἀλλάντας καὶ πῆντας, καρβίδια, καχλίας, ἀστακοὺς κλπ.

Ὅστε οἱ Παρίσιοι, διὰ νὰ τραφῶσι μόνον, δαπανῶσι κατ' ἔτος ἡμισυ χιλιακατομμύριον. Διὰ δὲ τὰς διασκεδάσεις, τὸ ἔνδυμα καὶ τὴν συσκευασίαν αὐτῶν, δαπανᾶται τριπλασία ποσότης κατ' ἔτος.

Κατ' ἔτος αἱ γυναῖκες τῶν Παρισίων γεννῶσι 31,900 παιδία ζωντανά, ἔξ ὧν αἱ δέκα χιλιάδες εἶναι νόθα.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

—o—

Τῇ Παρθενῶν.

Ὅταν τὸ βράδυ θεωρῆς τὰς ἄκρας τῶν ὀρέων,
Ἐνῶ μ' ἀκτίνας θολερὰς ὁ ἥλιος τὰ στήθη,
Καὶ βοῶσθαι τὰ μικρὰ περὶ τὴν δύσιν νέφη,
Μικρῶν ἀγγέλων ὅμοια μὲ σχῆμα γαληναίων!

Ὅταν πτηνοῦ ἄσμα γλυκὸ ἐκ φύλλων δένδρου ῥέον
Ἀπὸ τὴν δύσιν ἐλαφρῶς τὴν προσοχὴν σου στρέφῃ,
Καὶ τὴν ψυχὴν, πού πρὸ πολλοῦ ἢ σκέψις μόνη τρέφει,
Βοῶσθαι εἰς ἀνάμνησιν εὐτυχῶν ἀρχαίων!

Τότε μορφήν τι ἰλαρὰ μὲ πένθιμον τὸ σχῆμα,
Ἡς τῆς κοιλίδος τὰς σκιὰς προέβουσα ἡσυχῶς
Δὲν σταματᾷ τὸ φεῦγόν σου μετὰ δειλίαις βήμα;

Δὲν ἀπορεῖς μὲ ταραχὴν κλονουσάν σ' ἐνδομύχως,
Τίς ἢ μορφή, ποῦ βραδυνοῦ ἀνέμου φέρει κύμα;
— Ἡ Μνήμη ἀλοφύρεται τοῦ ἔρωτος εἰς μνήμα.

Χ. Α. Π.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ.

(Συνέχεια ἰδὲ φυλλῶδ. 06.)

XXXVI.

Ὅκτω λιγερὰς ἐκείνησαν 'πὸ μέσα 'πὸ τὰ Σάβωνα
Στολιθικῶν, ἀρματώδησαν καὶ βάνουν τ' ἀρματῶτους
Ἰρεῖς πᾶνε κατὰ τὸ Χρυσὸ καὶ τρεῖς 'στὸ Ἰακάρδι,
Καὶ ἢ δύο ἐκείνησαν 'στὴν Ἀγία Θωμαὴ πηγαινόντων.
Πάνε νὰ βροῦν τὸ ἀρματωλὸς τὸν καπετὰν Ἀνδρούτῳ
Κ' Ἀνδρούτσος ἐκείνησε καὶ πᾶσι 'στὸ Μολαϊδρίνου.
Μολαϊ τὸυφέκια πῆρτουνε ψυλὰ 'στὰ πέντε ὄρεϊ.
Τὸ τί τουφέκια νὰ 'ναὶ αὐτὰ καὶ ὀλιθερὰ βρονταῖ;
Μηνᾶ ναι γάμοι γίνεται μηνᾶ καὶ πανηγύρια;
Μὲ οὐδὲ καὶ γάμοι γίνεται μὲ οὐδὲ καὶ πανηγύρια,
Μένε Ἀνδρούτσος παλεμὰ μὲ Τούρκους μὲ Ρωμηλοῦς;
Ἀκούε μιά φυλὴ κωνή ἀπ' τὸ Βλαχουαϊάση!

Τὸ ποῦσαι Ἀνδραῦτας ξακουστὴ καὶ Ἀνδραῦτας ξακουμένη,
 Τὸ ποῦσαι καὶ δὲν φαίνεσαι νὰ εἴθης νὰ μὰς βγάλῃς,
 Νὰ ῥθῆτε νὰ μὰς βγάλῃτε ἀπὸ τοὺς κερατάδες.
 Ἀνδραῦτος ἐτρωγ' ἔπεινε κ' ἔστριβε τὸ μουστάνι.
 Μουστάνι μου κραιπινογιὰ καὶ φρόδια μου γραμμίνα,
 Τὸ κορμί μου τὸ περίτρανο ἐδῶ σ'τὸν πάνα κέσμο,
 Ἀνδραῦτος ἐγυροῦτισε μὲ τὸ σπαθὶ σ'τὸ χέρι,
 Τὸ ποῦσαι, φίλε ἀδελφε καὶ Καπετὰν Μιγάλη,
 Ὁ Μήτρος ἐγυροῦτισε ὁ Μήτρος ὁ Μιγάλης.
 Καὶ Ἀνδραῦτος ἐξέκρινε μὲ τὸ σπαθὶ σ'τὸ χέρι.
 Βλέπει τοὺς Τούρκους κ' ἔφρουγαν, βλέπει τοὺς Ἀρβανίταις
 Ἄλλοι πῆραν τὰ Σάλλωνα καὶ ἄλλοι τὸ Λιδορίκι.
 Καὶ ὁ Μήτρος ὁ ΒελῆΜπεης πᾶσι κατὰ ταῖς Καρούταις.
 Κ' ἐπήγε καὶ ἀποκλείσθηκε σ' ἓνα παλιοκλεσάνι.
 Δέκα ἡμεροῦλαις πολεμᾷ καὶ δέκα ἡμεροῦνύγια.
 Καὶ Ἀνδραῦτος τὸν ἀπάλλεισε καὶ Ἀνδραῦτος τὸν ἐπιδάνει.
 Τί γάλαυες, τί ἐγύρευες Μπέη σ'τὰ Βιλαίτια,
 Ἐδῶ ναι Ἀνδραῦτος ξακουστὸς Ἀνδραῦτος ξακουμένος.
 Ποτὲ Τούρκος δὲν σκιάζεται οὔτε καὶ Ἀρβανίταις.
 Σκόφει τοῦ πέρνει τὴν ποδιὰ καὶ τοῦ φίλει τὸ χέρι
 Ἐγὼ Μπέης Σελίμπεης καὶ Μπέης ξακουμένος,
 Νὰ μοῦ χαρίσης τὴν ζωὴ ἀκόμη τούτην τὴν ὥρα
 Νὰ στείλω μὲς τὴν μάνα μου γιὰ νὰ μὲ ξαγοράσῃ
 Ἐγὼ δὲν εἶμαι γιὰ φλωριά δὲν εἶμαι καὶ γιὰ γρόσια,
 Μὲν εἶμαι Ἀνδραῦτος ξακουστὸς καὶ θεὰ αἰ ἀποκόστω
 Καὶ θεὰ πᾶς σ'τὸ σπῆτι σου πίσω σ'τοὺς ἐδικούς σου.
 Καὶ κένουν τὸν κἀτήρορο καὶ πᾶν σ'τὸ Λιδορίκι.
 Τρία κορῖτα πὸν κερνοῦν καὶ τρεῖς μπιρμπιλομάταις
 Μία κερνᾷ μὲ τὸ γυαλί κ' ἡ ἄλλη μὲ τὸ κρουστάλι,
 Κ' ἡ τρίτη ἡ καλύτερη μὲ μαστραπᾷ ἀσημένιο.
 Κέρνε με, κόρη μ', κέρνε με ὅσο νὰ παγ γιῶμα
 Ὅσο νὰ σκιάσῃ ὁ αὐγερινὸς νὰ πᾶν ἡ ποδὶα γιῶμα
 Νὰ πᾶν τ' ἀηδόνια σ'ταῖς φωλιαῖς νὰ πᾶν νὰ κοιμηθοῦνε
 Ὡς μὰς ἐγὼ τὰ ἀσκέρι μου νὰ πᾶν νὰ τὸ μετρήσω
 Νὰ ἰδῶ ποῖος μοῦ γάθηκε νὰ ἰδῶ ποῖος μοῦ πᾶει.
 Μήτρο Μιγάλης λαβῶθηκε καὶ ὁ Δρόσος Ζυπονεϊότης.

XXXVII.

Μιά νύφη ἀπ' τὴ Ζαρτσαϊνα καὶ παθερὰ ἀπ' τὴ χῶρα
 Ἐπρόδωκε τὴ νύφη της σ'τὰ Τούρκικα τὰ χέρια.
 Σήκω, νυφοῦλα μ' κ' ἄλλαξε καὶ ντόσου κ' ἀρματιῶσου
 Καὶ βράδῃ δὲ λῆθ' ὁ Κωνσταντῆς θεὸς νὰ ἐρῆθ' ὁ υἱός μου.
 Τὸ ποῦ τὸ ξέρεις, πεθερὰ, τὸ ποῦ τὸ ξέρεις, μάνα;
 Ψὲς ἦτανε σ'τὴ Νιάουστα καὶ ἀπόψε σ'τὴν Καβάλλα
 Καὶ βράδῃ δὲ λῆθ' ὁ σπῆτι του δὲ λῆθ' ὁ υἱός του.
 Δὲν τὸ πιστεύω, πεθερὰ, δὲν τὸ πιστεύω, μάνα,
 Ὁ Κωνσταντῆς δὲν ἔρχεται ὁ Κωνσταντῆς δὲν φάνει
 Ὁ Κωνσταντῆς δὲν ἐκίνησε ἀπ' τῆς Βλαχίτσ τὸν κάμπο.
 Μάνα μου, τί μὲ πρόδωκες σ'τὰ Τούρκικα τὰ χέρια
 Στὰ Τούρκικα τ' ἀγαρηνὰ καὶ τῶν Τουρκῶν τὰ χέρια.
 Ἄντε, νυφοῦλα μ', κ' ἔρχεται δὲ ῥθῆ ὁ Κωνσταντῆς μου
 Δὲν τὸ πιστεύω, πεθερὰ, δὲν τὸ πιστεύω, μάνα.
 Ἄλλοι τὸν λένε κέθανε ἄλλοι τὸν λένε ἐγάθη
 Κ' ἐγὼ ποῦ τὸν ἀπαρτερῶ τῶρὰ τριάντα χρόνους.
 Ὡς πᾶν σ'τὸν πατέρα μου δὲ πᾶν νὰ μὲ παντρέψῃ
 Κ' ἐγὼ μαι νύφη ξακουστὴ καὶ νύφη ξακουμένη.

XXXVIII.

Δὲν πρέπει ἐγὼ νὰ χαίρωμαι οὐδὲ κρασι νὰ πίνω
 Μὲν πρέπει νὰ μαι σ' ἔσημιὰ σένα μαρμαροδοῦνι
 Νὰ κίτωμαι τὰ πιστομα νὰ γύναι μαῦρα δάκρμα
 Νὰ γείνω λμνη καὶ γυαλί νὰ γείνω κρόα βρόσι
 Νὰ ἔρχωνται ἢ Κομποτσιαναῖς νὰ πλένουν νὰ λευκαίνουν
 Νὰ πλένουν τὰ ποδάρια τους τὸν ἄσπρο τὸ λαιμὸ τους

XXXIX.

Ὅπλα τὰ ἀηδόνια τὴν αὐγὴ οὐλα λαλοῦν καὶ λένε,
 Καὶ γὰρ ἡ Τριγόνα ἢ θλιβερὴ δὲν ἔχω ποῦ νὰ μελω,

Νὰ φαίτω τὴν φωλοῦλα μου νὰ βγάλω τὰ πουλιά μου.
 Μ' ἐπῆρε τὸ παράπνοο καὶ τὸ πολὺ τερέμη
 Κ' ἐπῆγα καὶ τὴν ἔφκιασε σ'τῆς Καλαμιᾶς τὸν κάμπο.
 Βάγουν φωτιά σ'τὴν Καλαμιὰ νὰ κάψουνε τὸν κάμπο,
 Κ' ἐκάψαν τὴν φωλοῦλα μου καὶ ἐκάψαν τὰ πουλιά μου
 Ἐπῆγα καὶ τὴν ἔφκιασα σὲ βίχομιλῃ λιθάρι.
 Πᾶσι ὁ πετρίτης κ' ἔκατσε ἀπᾶνω σ'τὸ λιθάρι.
 Σήκω πετρίτη μου ἀπ' αὐτοῦ σήκω ἀπ' τὴν φωλιά μου
 Καὶ μοῦ φαγες ταιτέρι μου καὶ θένα φᾶς καὶ μένα.
 Σὲ καταριῶμαι θλιβερὰ καὶ προκοπὴ δὲν κἀνεις.
 Κάλιο νὰ φᾶς τὰ νύγια σου τὰ νυχοπόδαρά σου
 Παρὰ νὰ φᾶς τὴν πέρδικα τὴν ἀηδονοκαλοῦσα
 Τὸ ποῦ λαλεῖ τὴν ἔνοιξι τὸ Μᾶν τὸ καλοκαίρι.

LX.

Γίνονται οἱ θλάχοι σ'τὰ βουνὰ, γίνονται καὶ ἡ βλαχοπούλας
 Γίνονται καὶ τὰ βλαχοπούλα λαλῶντας ταῖς φλογίρας
 Γίνονται τ' ἀρνέκια παϊζωνίας μὲ τὰ γονθρά κουδούνια
 Γίνονται ἡ κλέφταις τοῦ Δελῆ καὶ τοῦ Δελῆ Ἀχμέτη
 Καὶ βοβαῖν σ'τὰ Φέσσαλα σ'τὴν μέση ἀπὸ τὸν κάμπο
 Μιάνουνε Τούρκους ζωντανούς καὶ Τούρκους σκοτωμένους,
 Καὶ τοὺς πᾶνε σ'τὸ Δομοῦ μὲς τοῦ Δελῆ Ἀχμέτη
 Καὶ ἄλλους ἐκέρναε φλουριά καὶ ἄλλους ἐκέρνα γρόσια
 Καὶ τοὺς μπιρμπασάδους του ἄρματα μαλαγματένια.
 Τοὺς δίνει ἄτια μὲ φλωριά τὰ γκῆμα τους ἀσημένια
 Σηκωθῆτε, καθολικεῦσαι νὰ πᾶμε σ'τὸ Ζητοῦνι
 Ὁ ἄλλο Ἀνδραῦτος νὰ σμίζουμε σ'τὴ Λειβαδιά νὰ πᾶμε
 Ὡς πᾶν νὰ πολεμήσουμε μὲ δύο τρεῖς πιασάδες.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

—o—

Παρακαλοῦνται οἱ ταχυδρομικοὶ ὑποδιευθυν-
 ται καὶ ἐπιστάται νὰ εἰσπράξωσι καὶ ἀποστεί-
 λωσιν ὅσον τάχιον εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς Παν-
 δώρας τὰς τε ὑστερούσας συνδρομὰς τοῦ πρό-
 τριῶν μηνῶν λήξαντος δ' ἔτους αὐτῆς, κα-
 θὼς καὶ τοῦ ἐ. τούτου ἔτους. Παρακαλοῦν-
 ται δὲ καὶ οἱ Κύριοι συνδρομηταὶ νὰ μὴ
 δυσπρόσωπον εἰς τὴν ἀπότισιν τοῦ ἐλαχίστου
 αὐτῶν χρέους, διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζεται ἡ τακτι-
 κὴ ἐκδοσις τοῦ συγγράμματος.

Τὸ γραφεῖον τῆς Πανδώρας ἀγοράζει τὸν
 πρῶτον τόμον αὐτῆς.

—o—